

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin GHEȚĂU
Olenca Georgiana GHEȚĂU

EDUCAȚIE , SOCIALĂ

Manual pentru clasa a VII-a

 AROBS
Transilvania Software

**Acest manual este proprietatea
Ministerului Educației.**

Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu
Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale
nr. 3393/28.02.2017.

119 – număr unic de telefon la nivel național
pentru cazurile de abuz împotriva copiilor
116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin GHEȚĂU
Olenca Georgiana GHEȚĂU

EDUCAȚIE , SOCIALĂ

Manual pentru clasa a VII-a

 AROBS
Transilvania Software

Manualul a fost aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5420/04.07.2024.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital.

Inspectoratul Școlar

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

Pentru precizarea aspectului se va folosi unul dintre următorii termeni: *nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat*.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți: Conf. univ. dr. Roxana Cristina Radu, Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova
Prof. dr. Roxana Gabriela Szakacs, Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Petroșani

Redactare: Iuliana Voicu
DTP: Claudiu Isopescul
Copertă: Carmen Diana Mateescu
Corectură: Eugenia Oprea
Ilustrații: shutterstock.com
Regie animații: Sorin Marinescu
Voce: Oana Cosma
Activități digitale interactive: AROBS Transilvania Software

ISBN 978-606-009-664-1

Copyright © 2024 Aramis Print s.r.l. toate drepturile rezervate

Aramis Print s.r.l. • Redacția și sediul social: B-dul Metalurgiei nr. 46-56, cod 041833, sector 4, București, O.P. 82 – C.P. 38

Tel.: 021.461.08.08/10/12; fax: 021.461.08.09;

Departamentul desfacere: tel.: 021.461.08.08/10/12; fax: 021.461.08.09; e-mail: desfacere@edituraaramis.ro

www.edituraaramis.ro

www.librariaaramis.ro

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu
Muzica: Anton Pann

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată, croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

.....

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

.....

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică
1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice
1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect dedicat problemelor comunității educaționale/locale
2.2. Participarea, prin derularea unui proiect, la rezolvarea problemelor comunității educaționale/locale
2.3. Rezolvarea, în perechi/ echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean
3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune

CUPRINS

Recapitulare inițială	8
Unitatea 1. Sistemul politic în România	9
Lecția 1. Drepturile omului	10
Lecția 2. Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare	14
Lecția 3. Constituția României	18
3.1. Structura Constituției	18
3.2. Valori și principii constituționale	22
Recapitulare	26
Evaluare	27
Lecția 4. Principii și instituții democratice	28
4.1. Statul democratic și principiul pluralismului: dreptul de asociere și partidele politice	28
4.2. Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român	31
4.2.1. Autoritatea legislativă; legile	31
4.2.2. Executivul; administrația centrală și locală	35
4.2.3. Autoritatea judecătorească; aplicarea legilor	39
4.2.4. Președintele României	43
4.3. Statul de drept	46
Recapitulare	49
Evaluare	50
Unitatea 2. Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică	51
Lecția 1. Domnia legii și puterea cetățenilor	52
1.1. Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației	52
1.2. Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății	56
1.3. Justiția ca instituție de apărare și de înlăptuire a dreptății; egalitatea în fața legii și accesul la justiție al cetățenilor	60
1.4. Copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii	64

Lecția 2. Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice și la controlul aplicării acestora.....	68
2.1. Implicarea civică în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe	68
2.2. Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși	71
2.3. Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale	74
2.4. Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice	77
Recapitulare	81
Evaluare	82
Unitatea 3. Proiectul educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale	83
1. Elaborarea și derularea proiectului educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale	84
1.1. Alegerea temei	84
1.2. Elaborarea fișei de proiect.....	86
1.3. Derularea proiectului propus	87
1.4. Evaluarea proiectului propus	88
Recapitulare finală	89
Evaluare finală	90
Dicționar	91
Anexa 1. <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i> (Extras)	92
Anexa 2. <i>Constituția României</i> (Extras).....	94
Autoevaluare	96

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

- 1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică
- 1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice
- 1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

- 2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect dedicat problemelor comunității educaționale/locale
- 2.2. Participarea, prin derularea unui proiect, la rezolvarea problemelor comunității educaționale/locale
- 2.3. Rezolvarea, în perechi/ echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

- 3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean
- 3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune

Manualul este structurat în trei unități de învățare, ce prezintă într-un mod atractiv conținuturile domeniilor din programa școlară: „Sistemul politic din România”, „Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică” și „Proiectul educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale”.

Fiecare unitate de învățare cuprinde lecții de predare, aplicații practice, o lecție de recapitulare și una de evaluare.

Lecția de predare-învățare cuprinde rubrici care asigură o viziune de ansamblu a temelor abordate, iar metodele de evaluare sunt dintre cele mai diverse (portofoliu, proiect, auto-evaluare etc.).

Instrucțiuni de utilizare a manualului

Manualul cuprinde: varianta tipărită

+ varianta digitală similară cu cea tipărită, având în plus peste 70 de AMII (activități multimedia interactive de învățare) cu rolul de a spori valoarea cognitivă.

Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri și sunt simbolizate pe parcursul manualului astfel:

AMIi static, de observare dirijată a unei imagini semnificative

Activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Activitate animată, filmuleț sau scurtă animație

În debutul versiunii digitale a manualului, sunt prezente instrucțiuni detaliate cu privire la structura meniului și la modul de navigare.

Pagină de unitate

Titlul unității de învățare

Titlu de lecție

Conținuturile unității de învățare

Reține

UNITATEA 1
SISTEMUL POLITIC ÎN ROMÂNIA

Document

Reține

Termini-cheie

Știi că...

Animat

Document

Termini-cheie

Știi că...

Animat

UNITATEA 1
SISTEMUL POLITIC ÎN ROMÂNIA

Lecția 1. Drepturile omului

Document

Reține

Termini-cheie

Știi că...

Animat

Document

Termini-cheie

Știi că...

Animat

UNITATEA 1
SISTEMUL POLITIC ÎN ROMÂNIA

Lecția 2. Forme de guvernământ și regimul politic: regimul democratic, autoritar și totalitar

Document

Reține

Termini-cheie

Știi că...

Animat

Document

Termini-cheie

Știi că...

Animat

UNITATEA 1

Document

Reține

Termini-cheie

Știi că...

Animat

Document

Termini-cheie

Știi că...

Animat

Interactiv

UNITATEA 1

RECAPITULARE

EVALUARE

LIBERTATEA DE EXPRIMARE

UNITATEA 1

RECAPITULARE

EVALUARE

LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Amii static

Dicționar

Secvență de recapitulare

Secvență de evaluare

Dragi elevi,

Pe parcursul clasei a VII-a veți studia o nouă disciplină – *Educație pentru cetățenie democratică*. Acest manual va fi ghidul de încredere care vă va permite să vă folosiți competențele dobândite în anii anteriori și să vă dezvoltați altele noi necesare atât vouă, cât și societății. Orice drum veți alege în viață, veți avea și calitatea de cetățeni, una extrem de importantă, poate cea mai importantă, fiindcă veți lua decizii care vă vor influența viețile. *Democrația și cetățenia* sunt două concepte cu care v-ați mai întâlnit în timpul lecțiilor de istorie și de educație socială, însă acum veți înțelege ce roluri aveți în societate, care vă sunt drepturile și responsabilitățile și cum să alegeți conștient, informat, fiindcă democrația înseamnă implicare și răspundere din partea fiecăruia dintre noi.

Manualul vă oferă cunoștințe noi, importante și adaptate nivelului vostru de înțelegere, structurate în trei unități. **Prima unitate** vă readuce în atenție conceptul de drepturi ale omului, în **a doua unitate** veți găsi acele instrumente prin care vă puteți implica pentru ca țara noastră să aibă un viitor mai bun. Democrația nu este un râu ce curge neîntrerupt în aceeași matcă. A fost nevoie de multe sacrificii din partea înaintașilor noștri pentru ca noi să ne putem bucura de beneficiile ei. Imaginați-vă democrația ca pe un pom fructifer care rodește atunci când este îngrijit cu atenție, pricepere și dragoste. Dacă însă este neglijat, recoltele vor fi tot mai slabe, iar pomul, în cele din urmă, se va usca și va muri. Democrația este aidoma unui pom fructifer, este fragilă și are nevoie de noi toți pentru a funcționa.

Cea de **a treia unitate** vă va oferi modele concrete prin care puteți deveni factorii care aduc schimbarea mult visată. Schimbările importante se obțin în timp, iar pentru a ajunge la acestea e nevoie de mulți pași mici, asemenea celor făcuți atunci când escaladăm un munte. Un proiect care să rezolve o problemă din comunitatea ta reprezintă un astfel de pas. Dar, ca orice lucru de valoare, și acesta înseamnă a lucra cu ceilalți și pentru ceilalți. Cooperarea, solidaritatea, generozitatea, sacrificiul de sine sunt valorile care stau la baza civilizației.

Când veți ajunge la finalul acestei aventuri a cunoașterii, vă veți putea numi cu mândrie CETĂȚENI. A fi cetățean este o mare responsabilitate, iar acest manual vă va călăuzi pe calea înțelegerii rolului care îi revine fiecăruia dintre noi.

Acestea fiind spuse, să pornim pe palpitantul drum al cunoașterii și devenirii.

Autorii

RECAPITULARE INIȚIALĂ

I. Plasează, pe caiet, termenii de mai jos în coloana potrivită.

Principii și valori ale societății interculturale	Inamicii societății interculturale
...	...

II. Realizează conexiunea corectă între termeni și definiții.

1. patriotism	a. schimb de opinii între membrii unor culturi diferite.
2. patrimoniu cultural	b. idee preconcepută despre o persoană/grup de persoane.
3. identitate culturală	c. totalitatea creațiilor culturale reprezentative pentru o anumită cultură.
4. societate interculturală	d. totalitatea elementelor prin care se identifică membrii unei anumite culturi.
5. prejudecată	e. societate compusă din mai multe grupuri culturale.
6. dialog intercultural	f. atitudine de respect și apreciere pentru propria țară.
	g. legătură puternică între membrii unei anumite comunități.

III. Stabilește valoarea de adevăr (adevărat sau fals) a fiecărui enunț de mai jos.

1. Globalizarea este un fenomen care împiedică dialogul între culturi.
2. Patrimoniul cultural poate fi material și imaterial.
3. Antisemitismul înseamnă ura față de evrei.
4. Prejudecățile și stereotipurile favorizează dialogul intercultural.
5. Tradițiile și obiceiurile sunt specifice doar culturilor din Asia.
6. Excluderea poate afecta grav sănătatea unei societăți.

IV. Enumeră cele mai importante sărbători religioase și laice din cadrul culturii căreia îi aparții.

V. Numește câteva minorități naționale care locuiesc în România.

Fig. 1. Diversitate

Fig. 2. Minorități naționale

UNITATEA 1

SISTEMUL POLITIC ÎN ROMÂNIA

Conținuturi:

Lecția 1. Drepturile omului

Lecția 2. Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare

Lecția 3. Constituția României

3.1. Structura Constituției

3.2. Valori și principii constituționale

Recapitulare/Evaluare

Lecția 4. Principii și instituții democratice

4.1. Statul democratic și principiul pluralismului: dreptul de asociere și partidele politice

4.2. Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român

4.2.1. Autoritatea legislativă; legile

4.2.2. Executivul; administrația centrală și locală

4.2.3. Autoritatea judecătorească; aplicarea legilor

4.2.4. Președintele României

4.3. Statul de drept

Recapitulare/Evaluare

Fișa de observare sistematică a comportamentului elevilor la orele de educație socială, utilizată de cadrul didactic pe parcursul unității de învățare *Sistemul politic în România*

Criteria evaluatee/indicatori	Nivel scăzut	Nivel mediu	Nivel ridicat
1. Respectarea regulilor grupului			
2. Exprimarea socială și emoțională adecvate			
3. Capacitatea de autoorganizare			
4. Implicarea și îndeplinirea corectă a sarcinilor			
5. Atitudinea adecvată față de colegi			
6. Interesul față de disciplina educației sociale			
7. Progresul realizat			

Lecția 1. Drepturile omului

Document

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.”

Declarația Universală a Drepturilor Omului (Art. 1)

Termeni-cheie

- cod de legi
- drepturi civile, politice, sociale, economice și culturale
- inalienabil
- natural

Reține

Drepturile omului permit oricărei ființe umane să ducă o viață demnă, liberă și împlinită. De aceste drepturi se bucură orice persoană. De aceea, ele se mai numesc și **drepturi naturale**, pentru că fiecare dintre noi se naște cu aceste drepturi. În cea mai mare parte din trecutul omenirii, drepturile au existat pentru a proteja o anumită categorie socială sau profesională (*clerul*, nobilii, războinicii etc.), nefiind create pentru ca toți oamenii să se bucure de ele. Ideea că toți oamenii, indiferent de avere, rasă, religie ori gen, se bucură de aceleași drepturi a revoluționat felul în care ne raportăm la semenii noștri și a deschis o nouă eră în istoria umanității.

Legile sunt cele care stabilesc și protejează drepturile fiecărei persoane, dar stabilesc și obligațiile și îndatoririle fără de care nu ne-am putea bucura de ele. Primul **cod de legi** care s-a păstrat este cel al regelui babilonian Hammurabi (fig. 1), care datează din sec. al XVIII-lea î.H. Însă acesta garanta doar drepturile bărbaților liberi. Femeile, copiii și sclavii nu beneficiau de drepturi. În plus, cei bogați și puternici aveau un statut aparte, iar pedepsele nu erau aplicate în funcție de gravitatea faptei, ci de *rangul* făptuitorului.

Iată prin ce se deosebește, în primul rând, felul în care înțelegem conceptul de drepturi ale omului azi, ca fiind drepturi care se aplică tuturor oamenilor și nu doar unor categorii privilegiate.

Drumul către această stare de fapt a fost lung și anevoios. În 1215, la presiunile *nobililor*, Ioan Fără de Țară, regele Angliei, a semnat *Magna Charta Libertatum* (Marea Cartă a Libertăților – lb. latină), în care erau specificate anumite drepturi pentru toți locuitorii regatului.

Ceea ce a început atât de promițător a continuat, după mai bine de o jumătate de mileniu, cu documentele prezentate în tabelul de mai jos.

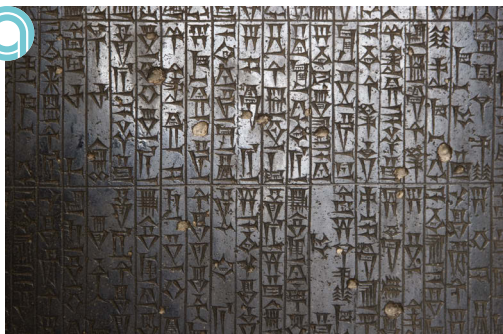

Fig. 1. Detaliu din Codul lui Hammurabi, primul cod de legi păstrat până în zilele noastre

An	Document	Emitent	Importanța actului
1679	Habeas Corpus Act	Parlamentul englez, în timpul domniei regelui Carol al II-lea (1660-1685)	Nicio persoană nu putea fi întemnițată în lipsa deciziei unui judecător, care trebuia să se bazeze pe dovezi.
1689	Bill of Rights	Parlamentul englez, la începutul domniei regelui Wilhelm de Orania (1689-1702)	Stabilea o serie de drepturi individuale, precum și principiile de succesiune la tron.
1776	Declarația de Independență a celor 13 colonii britanice din America de Nord	Congresul Continental de la Philadelphia	Afirma dreptul popoarelor de a se conduce conform propriilor dorințe și aspirații.
1789	Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului	Adunarea Națională a Franței	Enumera drepturile de care se bucurau toți cetățenii Franței.

Fig. 2. Documente referitoare la drepturile omului (sec. XVII-XVIII)

Prima jumătate a secolului XX a fost marcată de cele două conflagrații mondiale (1914-1918, 1939-1945), în timpul cărora și-au pierdut viața milioane de oameni. În Al Doilea Război Mondial au fost comise crime îngrozitoare care nu aveau nicio justificare de ordin militar. *Naziștii* și aliații lor, printre care s-au numărat și România (1940-1944), Slovacia, Croația ori Ungaria, au ucis, în mod sistematic, milioane de evrei. În Asia, armata japoneză a comis masacre îngrozitoare împotriva civililor neajutorăți din China și nu numai. Astfel de evenimente s-au produs și în timpul Primului Război Mondial.

Toate acestea, și multe alte evenimente tragice, au determinat statele lumii să redacteze un document, cu aplicabilitate universală, în care să fie înscrise drepturile oamenilor.

Astfel, la 10 decembrie 1948, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (ONU) a adoptat, la Paris, *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (fig. 3), care cuprindea 30 de articole în care sunt prezentate drepturile **naturale și inalienabile** (la care nu poate renunța) ale fiecărui om. Din nefericire, fiind o „declarație” și nu un „tratat internațional”, acest text extrem de important este mai degrabă o recomandare. Dacă ar fi fost un tratat, ar fi obligat toate statele semnatare să respecte prevederile lui. Declarației i s-a adăugat, la 20 noiembrie 1989, *Convenția cu privire la Drepturile Copilului* ca o recunoaștere a faptului că și minorii trebuie să se bucure de o protecție specială.

România, devenită membră a ONU în anul 1955, a aderat și la principiile *Declarației Universale a Drepturilor Omului*. În realitate, în România, în perioada guvernării comuniste (1945-1989), drepturile omului nu au fost respectate, în ciuda asigurărilor făcute în plan internațional. Astfel de cazuri se mai întâlnesc și astăzi în țări precum Federația Rusă, Coreea de Nord, Iran sau Venezuela.

Drepturile de care se bucură oamenii sunt drepturi civile și politice, economice, sociale și culturale, însă pot fi și drepturi pozitive și negative.

Drepturile civile și politice

Sunt acele drepturi prin care se asigură libertățile și accesul cetățenilor la viața politică a unei țări, din postura de alegători și candidați.

Exemple: libertatea individuală, libertatea presei, libertatea cuvântului, libertatea întrunirilor, dreptul la asociere, dreptul la vot, dreptul de a candida etc.

Drepturile negative

Sunt acele drepturi pe care o persoană le are fără intervenția statului. Cuvântul *negativ* nu are în această situație un sens rău, ci se referă la faptul că drepturile de care dispune un individ neagă statului dreptul de acționa într-un anumit fel asupra posesorului acestora.

Exemple: dreptul la viață, dreptul la libertate, dreptul la conștiință etc.

Știi că...

...*Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului* este cartă fundamentală prin care, la data de 26 august 1789, au fost puse, în Franța și în lume, bazele democrației moderne? Documentul a constituit sursa de inspirație a numeroase texte similare adoptate în Europa și în America Latină în secolul al XIX-lea.

Fig. 3. *Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului* (1789)

Drepturile economice, sociale și culturale

Sunt acele drepturi care permit cetățenilor să aibă o viață împlinită sub aspect economic, social și cultural.

Exemple: dreptul la proprietate, dreptul la muncă, dreptul la pensie, dreptul la concediu, dreptul la cultură etc.

Drepturile pozitive

Sunt acele drepturi pe care un individ le are prin intervenția statului, ceea ce înseamnă că statul trebuie să acționeze ca acesta să se poată bucura de ele.

Exemple: dreptul la îngrijire medicală, dreptul la pensie, dreptul la concediu plătit etc.

Fig. 4. O clasificare a tipurilor de drepturi

Dicționar

cler – totalitatea preoților dintr-o țară
naziști – susținători ai ideologiei naziste
nobil – persoană care se distinge prin avere, funcție sau titlurile deținute
rang – poziție ocupată de cineva într-o ierarhie

Idei principale

Drepturile omului sunt acele drepturi pe care le are orice ființă umană și care îi permit să ducă o viață demnă, liberă și împlinită. Ele sunt înscrise în documente, legi și tratate internaționale. Între acestea, cea mai cunoscută, dar și cea mai importantă, este *Declarația Universală a Drepturilor Omului*. La 20 noiembrie 1989 a fost semnată și *Convenția ONU privind Drepturile Copilului*.

Exersează

I. Istoria ne oferă multe exemple de personalități care au luptat pentru respectarea drepturilor omului. Împreună cu colegul de bancă, alegeți una dintre personalitățile din imaginile de mai jos, documentați-vă cu ajutorul internetului și completați, pe caiet, un tabel după modelul propus.

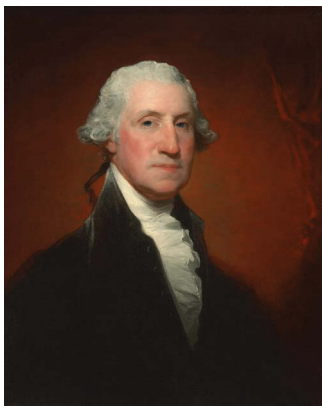

Fig. 5. George Washington
(1732-1799)

Fig. 6. Martin Luther King Jr.
(1929-1968)

Fig. 7. Nelson Mandela
(1918-2013)

Fig. 8. Doina Cornea
(1929-2018)

Date biografice	Abuzurile împotriva cărora a luptat	Cine a comis acele abuzuri?	Cum a luptat?	Ce a obținut?
Data și locul nașterii: ... Cetățenie: ... Părinți și educație:

II. Realizează legătura corectă dintre drepturile din prima coloană și obligațiile din cea de-a doua coloană.

1. Libertatea conștiinței	a. Datoria de a merge la școală
2. Libertatea presei	b. Datoria de a munci
3. Dreptul la un mediu curat	c. Datoria de a te informa corect
4. Dreptul la educație	d. Datoria de a respecta alegerile celorlalți
	e. Datoria de a îngriji mediul înconjurător

III. Redactează un eseu despre posibilele efecte ale încălcării dreptului la educație în cazul tău, respectând planul de mai jos.

1. Cine ar putea încălca acest drept?
2. Cum ar face asta?
3. În ce scop ar face asta?
4. Care ar fi efectele pe termen scurt?
5. Dar pe termen lung?
6. Cum poți lupta împotriva unei astfel de încălcări?

IV. Citește, împreună cu colegul de bancă, textele de mai jos și răspunde, pe caiet, la cerințe.

Anne Frank a fost o fetiță din Olanda, de origine evreiască. Ea a ținut un jurnal al perioadei 1942-1944, în care, împreună cu familia ei, s-a ascuns de nașiștii care îi vânașu pe evreii din teritoriile ocupate de Germania hitleristă. În cele din urmă, familia a fost gășită și trimisă în lagăre de exterminare. Anne Frank a ajuns în lagărul de la Bergen-Belsen, unde a și murit. Tatăl ei, Otto Frank, care a supraviețuit, i-a publicat jurnalul în anul 1947.

„Sâmbătă, 11 iulie 1942 (...) leri-seară ne-am dus toți patru în biroul privat și am dat drumul la radio ca să ascultăm postul englezesc. Mi-a fost așa de teamă că ne-ar putea auzi cineva, încât l-am implorat literalmente pe tata să ne întoarcem sus. Mama mi-a înțeles frica și a venit și ea. Orice altceva am face, ne este foarte teamă că vecinii ne-ar putea auzi sau vedea. Chiar din prima zi am cusut draperiile.”

Din Jurnalul Annei Frank

1. Cine a fost Anne Frank?
2. Ce drepturi crezi că i-au fost încălcate? Enumeră-le.
3. De ce se temea Anne Frank? Ce s-a întâmplat cu ea?
4. De ce este important să ne amintim de povestea Annei Frank?

V. Filmele amintite mai jos sunt inspirate din cazuri reale. Ele evidențiază situații grave de încălcare a drepturilor omului. Alege unul dintre ele și vizionează-l în timpul liber. Apoi realizează un eseu, în 10-15 minute, de circa o jumătate de pagină, în care să povestești întâmplările vizionate. Enumeră cazurile de încălcări ale drepturilor omului descoperite. Propune soluții pe care personajele din film le-ar fi putut folosi pentru a preveni încălcarea drepturilor omului, așa cum sunt ele prezentate în film. Citește eseuul tău colegilor de clasă. Dezbateți soluțiile propuse.

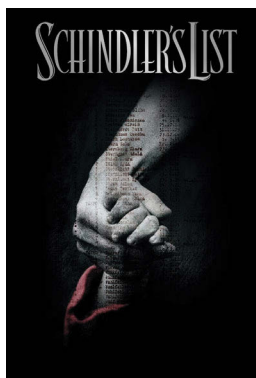

Fig. 11. Filme inspirate din cazuri reale de încălcări ale drepturilor omului, de la stânga la dreapta: Lista lui Schindler, 1993; Hotel Rwanda, 2004; Moartea domnului Lazărescu, 2005; Cardinalul, 2019

Fig. 9. Dreptul la educație, un drept fundamental al copiilor

Fig. 10. Anne Frank (1929-1945)

Lecția 2. Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare

Document

„O formă de guvernământ, chiar dacă atinge perfecțiunea, nu este decât un rău necesar; dacă este imperfectă, este un rău care nu poate fi îndurat.”

Thomas Paine (1737-1809), filozof

Termeni-cheie

- formă de guvernământ
- monarhie (absolută, constituțională)
- regim politic
- republică (prezidențială, semiprezidențială, parlamentară)

Știi că...

...San Marino este considerată cea mai veche republică din lume? A fost înființată, conform tradiției, în anul 301 d.H., dar a devenit stat independent abia în sec. al XIII-lea.

...România a fost o monarhie constituțională în perioada 1866-1947? La conducerea ei s-a aflat Dinastia de Hohenzollern-Sigmaringen, de origine germană, prin Carol I (domn – 1866-1881; rege – 1881-1914); Ferdinand I (1914-1927); Carol al II-lea (1930-1940) și Mihai I (1927-1930, 1940-1947).

Fig. 1. Carol I (1866-1914), primul rege al României

Reține

Statele existente astăzi în lume se diferențiază, în principal, prin forma de guvernământ și regimul politic. **Forma de guvernământ** reprezintă modul în care este desemnat conducătorul statului, în timp ce **regimul politic** se referă la modul în care este condus statul.

Evoluția politică a umanității a dus la apariția a două forme de guvernământ, pe care le întâlnim pe toate continentele: **monarhia** și **republica**.

Monarhia este forma de guvernământ în care conducătorul statului (împărat, rege, principe etc.) moștenește funcția sau o obține prin alegeri și o deține tot restul vieții. Dacă ne raportăm la felul în care se obține funcția, monarhia poate fi ereditară, electivă ori electiv-ereditară, iar dacă avem în vedere puterea deținută de un monarh, putem avea monarhii absolutiste sau constituționale.

- *Monarhia ereditară* este tipul de monarhie în care puterea se moștenește de membrii aceleiași familii care formează o dinastie. În trecut, o întâlneam în state ca Franța, Rusia, Imperiul Otoman și România. Astăzi o regăsim în state precum Marea Britanie, Spania, Țările de Jos, Belgia, Japonia sau Maroc.

- În cadrul *monarhiei electivă*, funcția este obținută prin alegeri. Acest lucru se întâlnea în trecut în Sparta (Grecia antică), Imperiul Romano-German sau Polonia. În prezent, doar Vaticanul mai este o monarhie electivă.

- Un tip de monarhie care îmbină caracterul ereditar cu cel electiv este *monarhia electiv-ereditară*, întâlnită și în Țările Române începând cu secolul al XIV-lea, unde domnul era ales de Sfatul Domnesc, cu condiția ca el să fie de „os domnesc”.

- *Monarhia absolută* se distinge prin faptul că monarhul deține puterea absolută. Regele Franței, Ludovic al XIV-lea (1643-1715), și țarul Rusiei, Petru I cel Mare (1682-1725), sunt două exemple în acest sens. În prezent, monarhia absolută există în state precum Arabia Saudită, Oman sau Brunei.

- În cadrul *monarhiei constituționale*, puterile monarhului sunt limitate prin legea fundamentală. În prezent, o întâlnim în state ca Marea Britanie, Suedia, Norvegia, Luxemburg, Japonia sau Islandia.

Însă nu toate monarhiile care au Constituție sunt constituționale, deoarece, în unele cazuri, aceasta nu limitează puterile monarhului, ci reprezintă doar o modalitate de a reafirma puterea absolută a acestuia (de exemplu: Arabia Saudită).

Republica este acea formă de guvernământ în care șeful statului este ales și deține funcția pentru o perioadă limitată de timp.

În funcție de atribuțiile oferite de constituție președintelui, republica poate fi: prezidențială, parlamentară și semiprezidențială. Președintele este ales direct de popor (SUA, Franța, România), ori de parlament (Germania, Italia, Ungaria).

- Dacă în cazul *republicii prezidențiale* puterea executivă aparține în cea mai mare măsură președintelui (SUA, Franța, Argentina, Mexic, Brazilia, Filipine etc.), în cazul celei *parlamentare*, aceasta aparține preponderent prim-ministrului, care răspunde în fața parlamentului, în timp ce președintele are atribuții pur formale (Germania, Italia, India, Israel, Ungaria etc.).

- *Republica semiprezidențială* este tipul de formă de guvernământ în care atribuțiile sunt împărțite între guvern și președinte. Conform Constituției din 1991, România dispune de un astfel de sistem.

Regimul politic sau modul în care este condus un stat poate fi în acord cu dorințele și nevoile poporului (*democrație*) sau după bunul plac al unei persoane sau al unui grup de persoane (*dictatură*).

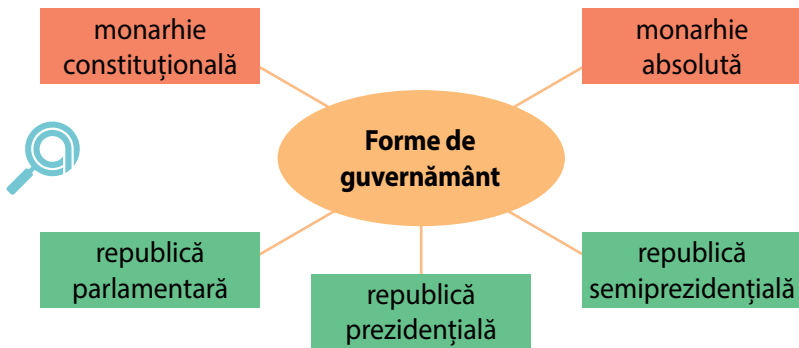

Fig. 2. Forme de guvernământ

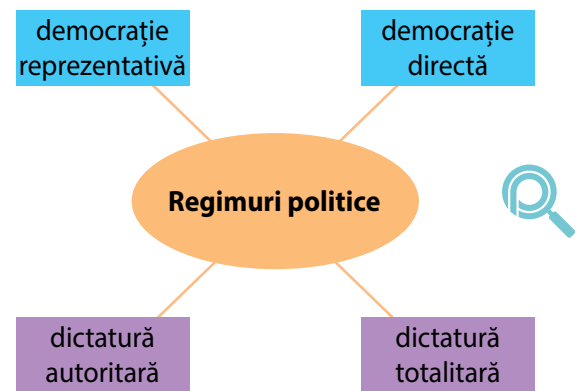

Fig. 3. Regimuri politice

Democrația a apărut la Atena (fig. 4), în secolul al V-lea î.H. Cuvântul *democrație* provine din limba greacă și înseamnă „puterea poporului”. Așadar, într-o democrație, puterea aparține poporului, care o folosește pentru a crea un stat în care sunt respectate drepturile tuturor cetățenilor. Conducătorii sunt desemnați în urma unor alegeri libere, pentru mandate limitate în timp, și răspund în fața cetățenilor pentru faptele lor. Ea poate fi directă sau reprezentativă.

- Într-o *democrație directă*, puterea aparține poporului, care o exercită în mod direct. O întâlnim în Confederația Elvețiană și o serie de state americane (California, Colorado sau Arizona).

- *Democrația reprezentativă* se remarcă prin faptul că poporul își încredințează puterea unor reprezentanți aleși pe o perioadă determinată. Dacă în trecut o întâlneam în cazul Republicii Romane, astăzi este prezentă în state precum Franța, Italia, Spania, România, Chile, Columbia, Israel etc.

Dictatura are, de asemenea, origini antice. Termenul *dictator* provine din Roma antică, unde desemna o magistratură. În vremuri extrem de grele, unul dintre cei doi consuli, cu aprobarea Senatului, alegea un dictator dintre foștii magistrați sau chiar pe celălalt *consul* pentru a conduce statul, cu puteri depline, pentru o perioadă de șase luni. Astăzi, prin dictatură se înțelege un regim politic în care puterea este deținută în mod *ilegitim* de o persoană sau un grup restrâns de persoane.

Fig. 4. Atena, locul de naștere al democrației

Dicționar

consul – magistrat al Republicii Romane ales de popor pentru a conduce statul timp de un an
legitimitate – dreptul de a deține o autoritate, o putere

Fig. 5. Nicolae Ceaușescu, președinte al Republicii Socialiste România (1974-1989)

• În **dictatura autoritară**, puterea aparține unei persoane sau unui grup restrâns de persoane care o folosesc după bunul plac, instituțiile statului sunt controlate, drepturile și libertățile cetățenilor nu sunt respectate, există un partid unic și cenzura (Federația Rusă, Belarus, Azerbaidjan, Kazahstan, Siria, Afganistan, Iran, Venezuela, Egipt etc.).

• În cazul **dictaturii totalitare**, apărută după Primul Război Mondial, dictatorul deține întreaga putere, care se întemeiază pe o ideologie (comunism, fascism și nazism). În plus, are toate caracteristicile dictaturii autoritare, cărora li se adaugă controlul total asupra societății (idei, gânduri, viață privată etc.), în numele creării unui „om nou”, prin teroare extremă. O întâlnim la URSS (1922-1991), Italia fascistă (1922-1943), Germania nazistă (1933-1945), România (1948-1989), Republica Populară Chineză, Coreea de Nord, Vietnam și Cuba.

Ideii principale

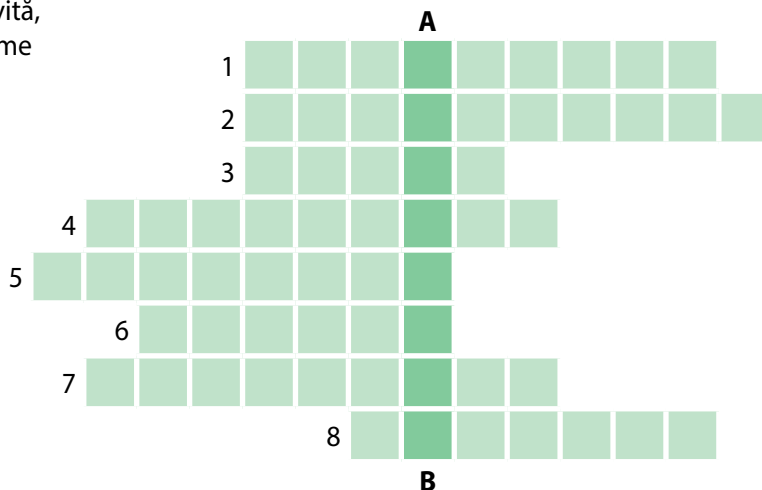
Statele lumii se diferențiază, din perspectiva organizării lor, prin **forma de guvernământ** și **regimul politic**. Forma de guvernământ se referă la modul în care o persoană ajunge să conducă un stat, iar regimul politic are în vedere modul în care este condus un stat. Există două forme de guvernământ (monarhia și republica) și două tipuri de regimuri politice (democrația și dictatura).

Exersează

I. Completează, pe caiet, rebusul cu informația potrivită, folosind sugestiile oferite, pentru a afla numele unei forme de guvernământ din România în perioada 1866-1947.

1. Cea mai veche republică din lume.
2. Regim politic în care puterea aparține poporului.
3. Oraș-stat din Grecia antică în care a apărut democrația.
4. Tip de monarhie în care tronul se moștenește.
5. Magistrat din Roma antică ales pentru un mandat de șase luni.
6. Șeful statului într-o monarhie.
7. Stat condus de un președinte.
8. Stat european condus de un dictator autoritar.

II. Caută detalii online și completează, pe caiet, un tabel asemănător.

Țară	Formă de guvernământ	Regim politic
România		
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord		
Statele Unite ale Americii		
Arabia Saudită		
Coreea de Nord		

III. Scrie, pe caiet, câte două exemple de state din lumea contemporană, pentru fiecare tip de formă de guvernământ.

Monarhie ereditară	Monarhie electiv-ereditară	Monarhie electivă	Republică parlamentară	Republică prezidențială	Republică semiprezidențială
...

IV. Dezbateți, pe echipe formate din patru-cinci membri, textul de mai jos, timp de 10-15 minute. Extrageți din el avantajele pe care le prezintă democrația în raport cu dictatura. Alegeți un lider al echipei care va media dialogul dintre membri și va consemna în scris cele mai relevante idei.

„Nu este deloc greu să arătăm că cea mai bună formă de guvernare care poate fi concepută este aceea în care suveranitatea – sau puterea supremă care decide în ultimă instanță – este atribuită întregii comunități în ansamblul ei; fiecare cetățean nu doar că are un cuvânt de spus în exercitarea acestei suveranități supreme, ci este chemat, cel puțin ocazional, să ia parte efectiv la guvernare prin exercitarea personală a unei funcții publice, locală sau centrală.”

John Stuart Mill, *Despre guvernarea reprezentativă*

V. Alege răspunsul care descrie cel mai bine sensul fiecărui citat propus.

1. „...adică guvernarea poporului de către popor, pentru popor, să nu dispară de pe fața Pământului.”

Abraham Lincoln, *Din discursul de la Gettysburg* (1863)

- a. democrația; b. dictatura autoritară; c. dictatura totalitară.

2. „Regele conduce, dar nu guvernează.”

Principiu al monarhiei britanice formulat prin *Legea Drepturilor* (1689)

- a. monarhia absolută b. monarhia constituțională; c. dictatura autoritară.

3. „După mine, potopul!”

Afirmație atribuită regelui Franței Ludovic al XV-lea (1715-1774)

- a. monarhia absolută; b. monarhia constituțională; c. dictatura totalitară.

4. „Un popor, un stat, un conducător!”

Slogan utilizat în Germania nazistă (1933-1945)

- a. dictatura autoritară; b. monarhia constituțională; c. dictatura totalitară.

5. „Prin el și cu el vom învinge!”

Citat din biografia oficială a mareșalului Antonescu, dictator al României în perioada 1940-1944

- a. dictatura autoritară; b. monarhia absolută; c. dictatura totalitară.

VI. Găsește pentru fiecare termen din coloana A definiția corespunzătoare din coloana B, după *modelul 1 – c.*

A

B

1. Democrație directă

a. Tip de regim politic în care puterea aparține unei persoane sau unui grup restrâns de persoane, care o folosesc după bunul plac.

2. Dictatură autoritară

b. Tip de regim politic apărut după Primul Război Mondial, în care dictatorul are o putere totală, care se întemeiază pe o ideologie (comunism, fascism și nazism).

3. Democrație reprezentativă

c. Tip de regim politic în care puterea aparține poporului și este exercitată în mod direct de către acesta.

4. Dictatură totalitară

d. Tip de regim politic în care puterea aparține poporului, care o încredințează unor reprezentanți aleși pentru o perioadă fixă de timp.

e. Tip de regim politic în care puterea aparține poporului, care o folosește în mod direct prin intermediul unor reprezentanți numiți.

Lecția 3. Constituția României

3.1. Structura Constituției

Document

„În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”
Constituția României, Art. 1, alin. 5

Termeni-cheie

- Constituție
- legi
- referendum
- prevederi constituționale

Reține

Începând cu Epoca modernă, statele lumii au început să fie conduse pe baza unei legi scrise, numită și **lege fundamentală**, care stabilește toate normele după care poate fi guvernat un stat. Așadar, *constituția* stabilește forma de guvernământ, regimul politic, instituțiile statului și felul în care funcționează, drepturile și obligațiile cetățenilor și alte aspecte importante pentru existența și buna funcționare a unei țări.

Constituții scrise au existat și în Antichitate, în Atena sau Republica Romană (*Legile celor XII table*), dar prima constituție scrisă din Epoca modernă a apărut în 1787, în America de Nord. Pe baza acesteia au luat naștere Statele Unite ale Americii. A urmat Constituția Franței, în 1791.

Astăzi, toate statele lumii sunt conduse pe baza unei constituții. Unele state, precum Marea Britanie, au o constituție *cutumiară*, alcătuită din legi scrise, dar și nescrise (cutume politice). Însă majoritatea constituțiilor există sub forma unui text legislativ scris și unic.

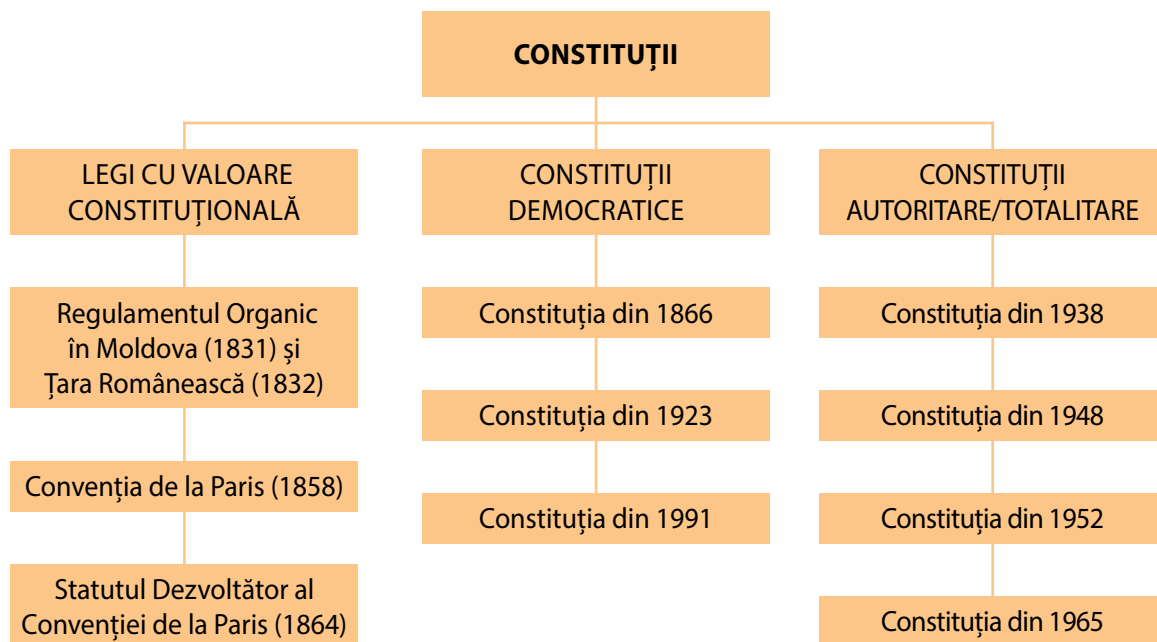

Fig. 1. Constituțiile din istoria românilor

Revoluția din Decembrie 1989 a dus la căderea regimului totalitar comunist al lui Nicolae Ceaușescu. Drept urmare, România avea nevoie de o nouă lege fundamentală care să organizeze statul pe baza valorilor democratice. Constituția a fost redactată de *Adunarea Constituantă*, care a aprobat-o la 21 noiembrie 1991. Pentru a intra în vigoare, noua lege trebuia aprobată și de către popor, prin *referendum*, care a fost organizat la 8 decembrie 1991 (fig. 2). Din 10 948 468 de cetățeni cu

drept de vot, 8 464 624 au votat în favoarea aprobării Constituției, iar restul, împotrivă. Așadar, majoritatea celor care s-au prezentat la vot au fost de acord cu textul Constituției, care este în vigoare și astăzi. Aceasta a fost modificată în 2003, tot prin referendum, pentru ca țara noastră să se alinieze unor cerințe necesare aderării la Uniunea Europeană.

Constituția este structurată pe 8 titluri, capitole, secțiuni și articole (156 la număr). Majoritatea articolelor au mai multe alineate. Cele 8 titluri sunt: *Titlul I. Principii generale* (Art. 1-14); *Titlul II. Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale* (Art. 15-60); *Titlul III. Autoritățile publice* (Art. 61-134); *Titlul IV. Economia și finanțele publice* (Art. 135-141); *Titlul V. Curtea Constituțională* (Art. 142-147); *Titlul VI. Integrarea euroatlantică* (Art. 148-149); *Titlul VII. Revizuirea Constituției* (Art. 150-152); *Titlul VIII. Dispoziții finale și tranzitorii* (Art. 153-156).

Fig. 2. Constituția României

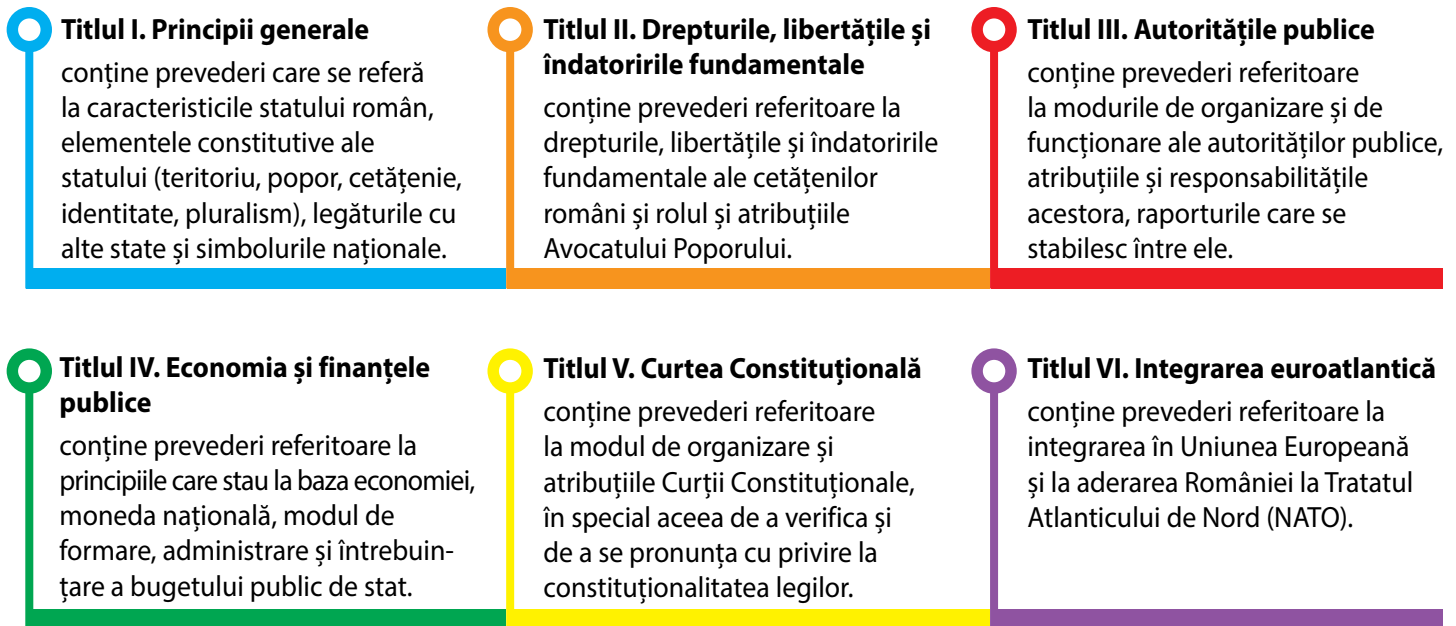

Fig. 3. Conținutul primelor 6 titluri din Constituția României

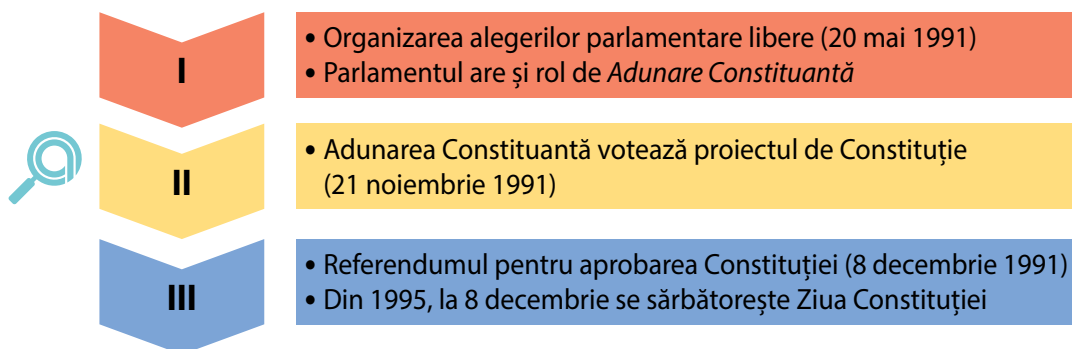

Fig. 4. Etapele realizării Constituției din 1991

? Știi că...

...după revizuirea din 2003 a Constituției României a fost desființat serviciul militar obligatoriu pe timp de pace, iar durata mandatului președintelui țării a crescut de la 4 la 5 ani?

...Art. 58-60 din Constituție reglementează numirea, rolul și exercitarea atribuțiilor instituției Avocatul Poporului (fig. 4)? Instituția apără drepturile și libertățile persoanelor fizice în raporturile cu autoritățile publice, sesizându-se din oficiu sau la cererea persoanelor fizice, a societăților comerciale, asociațiilor, altor persoane juridice.

Fig. 4. Instituția Avocatului Poporului

✓ Idei principale

Constituția este legea fundamentală a unui stat care stabilește forma de guvernământ, regimul politic, drepturile și obligațiile cetățenilor, instituțiile statului și modalitatea de funcționare a acestora.

Constituțiile pot fi scrise și cutumiare. Majoritatea constituțiilor de astăzi sunt scrise.

Prima constituție din Epoca modernă a fost cea a Statelor Unite ale Americii, redactată în 1787.

România a avut mai multe constituții de-a lungul timpului. Actuala datează din anul 1991 și are 8 titluri și 156 de articole.

Dicționar

Adunare Constituantă – adunare creată cu scopul de a redacta textul unei constituții

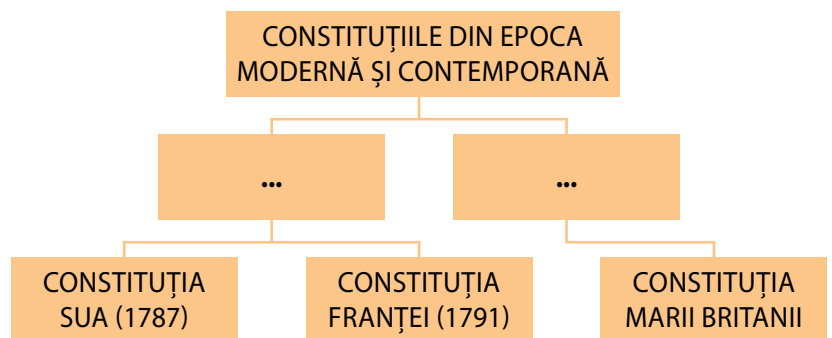
cutumă – regulă juridică încetățenită datorită utilizării îndelungate

referendum – tip de vot în care se exprimă acordul (DA) sau dezacordul (NU) față de o propunere politică

revoluție – schimbare profundă (politică, economică și socială) a unei societăți, realizată prin ridicarea poporului împotriva abuzurilor conducătorilor

✍ Exersează

I. Completează harta conceptuală de mai jos cu informația potrivită.

II. Compară, folosind diagrama Venn, cele două texte, preluate din Constituția din 1923, respectiv, cea din 1991.

A. „Titlul I, *despre teritoriul României*, Art. 1. – Regatul României este un stat național, unitar și indivizibil. Art. 2. – Teritoriul României este nealienabil. Hotarele statului nu pot fi schimbate sau rectificate decât în virtutea unei legi. Art. 3. – Teritoriul României nu se poate coloniza cu populațiuni de gintă străină. Art. 4. – Teritoriul României, din punct de vedere administrativ, se împarte în județe, județele – în comune. Numărul, întinderea și subdiviziunile lor teritoriale se vor stabili după formele prevăzute în legile de organizare administrativă.”

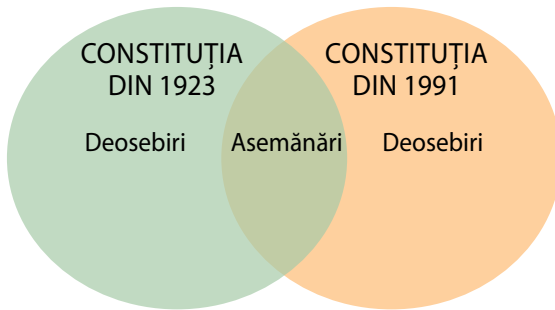
Din *Constituția României* (1923)

Fig. 5. Harta României în 1926

B. „Titlul I, *Principii generale*, Art. 3 (1) – Teritoriul României este inalienabil. (2) – Frontierele țării sunt consfințite prin lege organică, cu respectarea principiilor și a celorlalte norme general admise ale dreptului internațional. (3) – Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe. În condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii. (4) Pe teritoriul român nu pot fi strămutate sau colonizate populații străine.”

Din *Constituția României* (1991)

III. Alege șirul potrivit dintre cele patru variante propuse, pentru a completa enunțul de mai jos.

Structura *Constituției României* este alcătuită din... .

A	B	C	D
6 Titluri	8 Titluri	8 Titluri	8 Titluri
Secțiuni	Capitole	154 Articole	Secțiuni
156 Articole	Secțiuni	Secțiuni	Capitole
Capitole	156 Articole	Capitole	154 Articole

IV. Joc de rol! Împărțiți clasa în două grupe mari. Fiecare grupă își va alege un reprezentant care să-i susțină cauza. Se trage la sorți cauza pe care să o susțină reprezentanții celor două grupe: „Votați Constituția din 1991?”, respectiv, „Nu votați Constituția din 1991?” Fiecare dintre cei doi reprezentanți va încerca să convingă întreaga clasă să voteze sau, după caz, să nu voteze Constituția din 1991. Vor avea voie să adreseze întrebări celor doi reprezentanți doar membrii grupei adverse. Cei doi reprezentanți își vor prezenta argumentele oral, dar și în scris, prin împărțirea tablei în două coloane. La final, se votează cea mai convingătoare prestație, de către toți membrii clasei.

? Știi că...

...elaborarea, dezbaterea și adoptarea noii Constituții a României au fost realizate pe parcursul unui an și jumătate? În martie 1990, Consiliul Provizoriu de Uniune Națională decidea, prin Legea electorală, ca viitorul Parlament să funcționeze, în principal, precum o Adunare Constituantă. Prima întrunire a acesteia a avut loc la 11 iunie 1990, când a fost desemnată Comisia Constituțională pentru elaborarea proiectului de Constituție.

Document

- (1) Drapelul României este tricolor; culorile sunt așezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, roșu. (fig. 1)
- (2) Ziua Națională a României este 1 Decembrie.
- (3) Imnul național al României este „Deșteaptă-te, române!”.
- (4) Stema țării și sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

Constituția României, Art. 12

Termeni-cheie

1. Valori constituționale:

- demnitatea omului
- drepturi și libertăți cetățenești
- libera dezvoltare a personalității umane
- dreptatea și pluralismul politic

2. Principii constituționale:

- principiul statului de drept
- principiul separației și echilibrului puterilor
- principiul supremației Constituției și a legilor
- principiul suveranității poporului

Reține

Constituția României este construită în jurul unor **valori și principii** democratice, majoritatea acestora fiind enunțate în cadrul *Titlului I. Principii generale*.

„România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.”

Constituția României, Titlul I, Art. 1, alin. 1

De la bun început, după cum se poate vedea din citatul de mai sus, se precizează caracterul statului: **național**. Acest fapt înseamnă că majoritatea populației este de etnie română. Însă acest aspect nu conferă românilor drepturi suplimentare în raport cu cetățenii români care aparțin altor etnii. Toți cetățenii României, indiferent de rasă, etnie, religie, gen sau avere, au aceleași drepturi și obligații. Acest principiu este exprimat cât se poate de clar în cadrul Art. 4 (2). Prin **suveran și independent** se înțelege că poporul român își decide soarta liber în conformitate cu propriile aspirații. Pe lângă toate acestea, **unitar și indivizibil** are rolul de arăta că întregul teritoriu al României este condus de aceleași autorități centrale și că nu poate face obiectul divizării sau înstrăinării.

„Forma de guvernământ a statului român este republica.”

Constituția României, Titlul I, Art. 1, alin. 2

Această prevedere situează România în rândul republicilor, cea mai răspândită formă de guvernământ din lume la ora actuală. Prin urmare, în fruntea României se află un **președinte**.

„România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din Decembrie 1989, și sunt garantate.”

Constituția României, Titlul I, Art. 1, alin. 3

Statul de drept este un principiu de bază al democrației, ceea ce înseamnă că nimeni nu este mai presus de lege, toți cetățenii României supunându-se aceluiași legi. Mai mult, se precizează faptul că România este un stat democratic în care sunt respectate **drepturile și libertățile** cetățenilor. Referirea la **pluralismul politic** înseamnă că, spre deosebire de un regim dictatorial, în România sunt respectate și încurajate opiniile politice diferite. În încheierea alineatului de mai sus este menționată Revoluția din Decembrie 1989 ca moment marcant al revenirii poporului român în rândul națiunilor democratice.

Fig. 1. Drapelul României

„Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.”

Constituția României, Titlul I, Art. 1, alin. 4

Conținutul acestui alineat este extrem de important, fiindcă plasează România în rândul statelor democratice. **Principiul separației puterilor** în stat a fost formulat în secolul al XVIII-lea de filozoful francez Montesquieu (fig. 2), în lucrarea *Despre spiritul legilor*. Acesta a propus separarea puterii politice în trei ramuri (legislativă, executivă și judecătorească), pentru ca nicio persoană să nu poată acumula prea multă putere, situație în care democrația ar putea fi înlocuită cu dictatura. Așadar, principiul este o garanție că nimeni nu va avea suficientă putere încât să distrugă forma de guvernământ a statului român.

„În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”

Constituția României, Titlul I, Art. 1, alin. 5

Cu alte cuvinte, se spune că textul Constituției este cea mai importantă lege a statului român. Toate celelalte legi și acte oficiale trebuie să fie în mod obligatoriu în acord cu litera și spiritul legii fundamentale a statului. Nicio lege și nicio decizie nu au valoare dacă nu sunt în acord cu aceasta. Pe de altă parte, respectarea tuturor legilor statului român este obligatorie pentru toți cetățenii României, dar și pentru cetățenii altor state care locuiesc sau vizitează țara noastră.

„Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.”

Constituția României, Titlul I, Art. 2, alin. 1.

Alineatul de mai sus înscrie România în rândul democrațiilor reprezentative. **Suveranitatea** națională aparține poporului, care o delegă unor reprezentanți aleși. **Votul** (fig. 3) are un caracter liber, secret, periodic și corect, ceea ce înseamnă că fiecare cetățean cu drept de vot poate vota așa cum crede de cuviință, iar autoritățile sunt obligate să se asigure că nimeni nu fraudează alegerile. În plus, alegerile trebuie să aibă loc la termene fixe pentru ca nimeni să nu stea într-o funcție mai mult decât își doresc cetățenii. **Referendumul** este un tip special de vot, în care nu se votează o persoană sau un partid politic, ci o idee, un principiu, prin exprimarea acordului sau a dezacordului.

În concluzie, toate valorile și principiile constituționale prezentate în cuprinsul acestei lecții ne permit să spunem cu siguranță că România este o democrație autentică. Acest fapt este subliniat și de apartenența la Uniunea Europeană (UE) și Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), cele două organizații internaționale alcătuite exclusiv din state democratice.

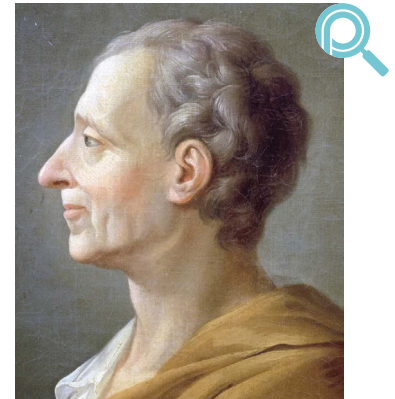

Fig. 2. Charles de Montesquieu (1689-1755), inspirator al principiului separației puterilor în stat

Fig. 3. Exercițarea dreptului de vot, condiție esențială într-o democrație

Fig. 4. Steagurile României, Uniunii Europene (UE) și Alianței Atlanticului de Nord (NATO)

? Știi că...

...părinții lui Montesquieu i-au ales acestuia ca naș de botez un cerșetor, pentru ca el să înțeleagă că toate ființele umane sunt egale?

...în 1721, Montesquieu a publicat lucrarea *Scrisori persane*, o critică dură la adresa monarhiei? Cartea a fost publicată în afara Franței și fără numele autorului de teama de a nu avea de suferit din cauza regimului absolutist al regelui Ludovic al XV-lea (1715-1774).

...textul inițial al *Declarației de Independență* a celor 13 colonii britanice din America de Nord a fost redactat de Thomas Jefferson? Ulterior, textul a fost completat de membrii Congresului Continental de la Philadelphia, care a și aprobat Declarația, la 4 iulie 1776. Ziua de 4 iulie este Ziua Națională a Statelor Unite ale Americii.

✓ Idei principale

Actuala Constituție a României se bazează pe o serie de principii și valori, cum ar fi: suveranitatea poporului, guvernarea reprezentativă, democrația, statul de drept, separația puterilor în stat etc.

Dicționar

indivizibil – întreg ce nu poate fi împărțit în bucăți mai mici

suveranitate – calitatea de a fi liber să-ți hotărăști singur soarta

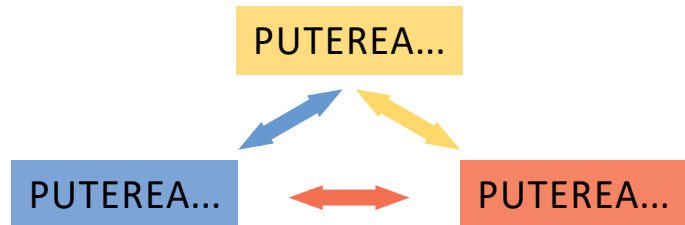
Fig. 5. Sigiliul României

Fig. 6. Stema României

✍ Exersează

I. Completează schema de mai jos, pe caiet, cu numele celor trei puteri existente în statul român, conform legii fundamentale, apoi răspunde la întrebări.

1. Cine, când și cum a formulat principiul separației puterilor în stat?
2. De ce a fost propus principiul separației puterilor în stat?
3. În regimurile politice dictatoriale acest principiu este respectat?

II. Realizează corespondența între principiile din prima coloană și explicațiile lor din cea de-a doua coloană.

1. Principiul separației puterilor în stat
2. Principiul guvernării reprezentative
3. Principiul suveranității poporului
4. Principiul supremației Constituției
5. Principiul statului de drept

- a. Nimeni nu este mai presus de lege.
- b. Legea fundamentală este cea mai importantă lege.
- c. Toată puterea emană de la națiune.
- d. Cetățenii încredințează puterea unor reprezentanți aleși.
- e. Nicio persoană nu va putea acumula prea multă putere.
- f. Teritoriul țării nu poate fi divizat.

III. Alege din norul de mai jos doar acele caracteristici care definesc statul român, potrivit Constituției din 1991. Scrie-le pe caiet.

IV. Citește următorul text și răspunde, pe caiet, la cerințe.

„Considerăm ca evidente prin ele însele adevărurile următoare: toți oamenii sunt creați egali; ei sunt înzestrați de Creator cu anumite drepturi inalienabile; printre aceste drepturi se află viața, libertatea și căutarea fericirii.

Guvernele sunt stabilite printre oameni pentru a garanta aceste drepturi, iar justa lor putere emană din consimțământul guvernaților. De fiecare dată când o formă de guvernământ devine distrugătoare pentru acest scop, poporul are dreptul să o schimbe sau să o abolească și să instituie un nou guvern, bazându-l pe principiile și organizându-l în forma care îi vor părea cele mai potrivite pentru a-i conferi siguranța și fericirea.”

Din *Declarația de Independență* a celor 13 colonii britanice din America de Nord (4 iulie 1776)

1. Extrage din sursa dată trei principii și valori care se regăsesc și în *Constituția României*.

2. Ce drept are poporul, dacă Guvernul nu mai corespunde așteptărilor legitime ale poporului?

3. Crezi că românii s-au comportat în Decembrie 1989 conform valorilor înscrise în textul de mai sus? Amintește-ți ce ai învățat despre acest eveniment în clasa a IV-a, la istorie.

Fig. 7. Pictură reprezentând adoptarea Declarației de Independență a Statelor Unite ale Americii (Philadelphia, 4 iulie 1776)

V. Alege răspunsul care descrie cel mai bine sensul citatului propus.

1. „Noi suntem poporul, Jos cu Dictatorul!”

Unul dintre sloganurile Revoluției din Decembrie 1989

a. principiul suveranității poporului;

b. principiul monarhiei ereditare.

2. „Fiat iustitia, pereat mundus!” (Să se facă dreptate, chiar de-ar fi să piară lumea! – lb. latină)

Dicton folosit în Roma antică

a. principiul statului de drept;

b. principiul statului național.

3. „Orice formă de guvernământ adică, dacă nu e reprezentativă, e în realitate o diformitate, deoarece legiuitorul în una și aceeași persoană poate fi și executorul voinței sale.”

Immanuel Kant, *Spre pacea eternă*

a. principiul guvernării directe și al separației puterilor în stat;

b. principiul guvernării reprezentative și al separării puterilor în stat.

● RECAPITULARE

I. Realizează legătura corectă între informațiile din cele două coloane.

1. SUA	a. <i>Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului</i>
2. ONU	b. <i>Declarația de Independență a SUA</i>
3. Anglia	c. <i>democrația</i>
4. Atena	d. <i>Legile celor XII table</i>
5. Roma	e. <i>Bill of Rights</i>
6. Franța	f. <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i>
7. România	

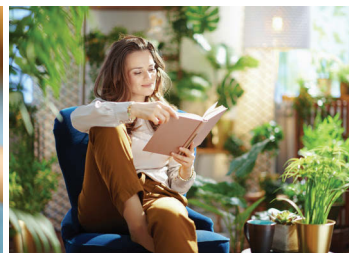
II. Găsește pentru fiecare drept de mai jos cel puțin o responsabilitate ce îi revine celui care se bucură de ele.

DREPTUL DE A VOTA

LIBERTATEA DE ASOCIERE

DREPTUL LA PROPRIETATE

DREPTUL LA ODIHNĂ

III. Completează, pe caiet, enunțurile de mai jos cu termenul corect din următoarea listă: *totalitar, democratic, electivă, electiv-ereditară, constituțională, scrisă, prezidențială, semiprezidențială, cutumiară, republică, monarhie absolută*.

1. În perioada 1866-1947, România a fost o monarhie ...
2. Astăzi, forma de guvernământ a României este ...
3. Marea Britanie are o Constituție ...
4. SUA este o republică ...
5. Vaticanul este o monarhie de tip ...
6. Coreea de Nord are un regim politic ...

Model de răspuns:

Constituția din 1991 a fost revizuită în anul 2001. (Fals) – Constituția din 1991 a fost revizuită în anul 2003. (Adevărat)

IV. Rescrie enunțurile false de mai jos astfel încât acestea să exprime un adevăr.

1. Constituția din 1991 consacră democrația directă ca regim politic în România.
2. Dictatura era o magistratură în Atena.
3. Democrația reprezentativă este întâlnită în țări precum Elveția.
4. Monarhia absolută nu mai există astăzi în niciun stat.
5. Comunismul, fascismul și nazismul sunt dictaturi autoritare.
6. România nu a fost niciodată o monarhie.

● EVALUARE

I. Scrie, pe caiet, varianta care completează fiecare enunț.

- Drepturile omului au un caracter:
 - personal.
 - universal.
 - național.
 - regional.
- Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost adoptată la:
 - 10 decembrie 1945.
 - 10 decembrie 1946.
 - 10 decembrie 1947.
 - 10 decembrie 1948.
- Cenzura este o caracteristică specifică:
 - dictaturii.
 - democrației.
 - monarhiei.
 - republicii.
- Constituția României conține și:
 - titluri și subcapitole.
 - titluri și părți.
 - titluri și volume.
 - titluri și capitole.
- Libertatea presei este specifică:
 - dictaturii.
 - democrației.
 - monarhiei.
 - republicii.
- Regulamentul Organic s-a aplicat în ...
 - Moldova și Transilvania.
 - Moldova și Dobrogea.
 - Moldova și Țara Românească.
 - Moldova și Banat.

II. Realizează legătura corectă între tipul de regim politic din prima coloană și caracteristicile acestuia din cea de-a doua coloană.

1. DEMOCRAȚIE	a. teroare
2. DICTATURĂ	b. partid unic
	c. respectarea drepturilor omului
	d. un singur conducător
	e. parlamentarism
	f. dreptul de a vota liber

III. Stabilește valoarea de adevăr (adevărat sau fals) a fiecărui enunț de mai jos.

- Dictatura totalitară dorește crearea unui „om nou”.
- Constituția actuală a României nu a fost modificată niciodată.
- România este o democrație reprezentativă.
- Marea Britanie este o monarhie absolută.
- Drepturile omului sunt respectate doar în statele democratice.
- Prin suveranitatea poporului se înțelege faptul că toată puterea aparține conducătorilor.

Grilă de autoevaluare

Subiectul I: 30 de puncte

Subiectul II: 30 de puncte

Subiectul III: 30 de puncte

Din oficiu: 10 puncte

Subiectul I	6 × 5 p. = 30 p.
Subiectul II	6 × 5 p. = 30 p.
Subiectul III	6 × 5 p. = 30 p.

Punctaj maxim: 100 de puncte

Model de răspuns:

2. Dictatură – g. cenzură

Model de răspuns:

7 – A

LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Lecția 4. Principii și instituții democratice

4.1. Statul democratic și principiul pluralismului: dreptul de asociere și partidele politice

Document

„Ceea ce face ca oamenii să fie sociabili este incapacitatea lor de a suporta singurătatea.”
Arthur Schopenhauer, filozof german

Termeni-cheie

- doctrină
- drept de asociere
- organizație nonguvernamentală
- partid politic
- patronat
- pluralism
- sindicat

Fig. 1. Afîș electoral din timpul campaniei electorale din 1946 a Partidului Național Țărănesc

Reține

Ai remarcat, cu siguranță, faptul că în cuprinsul Art. 1, alin. 3 din Constituție se vorbește despre „pluralism politic”. Acest principiu este esențial într-o democrație, fiindcă, spre deosebire de dictatură, unde există o singură opinie politică dominantă, în democrație, cetățenii au dreptul de a promova și susține idei politice diferite. Cu cât sunt mai multe idei politice, cu atât dezbaterea și dialogul sunt mai puternice, iar fiecare individ poate participa, direct sau prin intermediul reprezentanților, la conducerea statului. Altfel spus, fiecare individ și fiecare opinie contează.

Principiul **pluralismului** este cel mai bine exprimat prin **dreptul la asociere**, garantat prin Constituție.

„Cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere.”

Constituția României, Titlul I, Art. 40, alin. 1

Partidele politice sunt o formă de asociere a cetățenilor în jurul unor valori și principii politice. Scopul unui partid este participarea la alegeri pentru a-i convinge pe concetățeni să-l voteze și pentru a putea pune în practică valorile și principiile promovate. Partidele politice se diferențiază prin ideile susținute (**doctrină**) și **simboluri** (nume, siglă, motto, drapel, imn etc.). Partidele sunt organizate printr-un statut, care stabilește regulile de funcționare ale acestora.

Partidele politice își prezintă oferta electorală în cadrul campaniei electorale, care se desfășoară pe o anumită perioadă, fixată înaintea alegerilor (fig. 1). Toate partidele trebuie să convingă alegătorii (electoratul) prin forța ideilor susținute și nu prin violență, agresivitate sau manipulare. Fiecare vot primit reprezintă o obligație morală față de votanți.

PARTIDE POLITICE

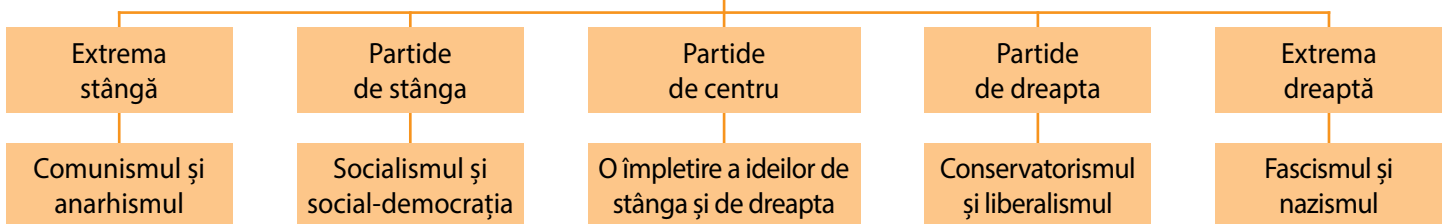

Fig. 2. Clasificarea partidelor politice din perspectiva ideilor (doctrinei) susținute

Trebuie precizat faptul că nu orice proiect politic este acceptabil și de dorit. Pluralismul politic nu înseamnă încurajarea intoleranței, violenței fizice sau verbale ori slăbirea instituțiilor statului român.

„Partidele sau organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României sunt neconstituționale.”

Constituția României, Titlul I, Art. 40, alin. 2

Principiul pluralismului nu se referă strict la cel politic, ci la toate formele de opinii. De aceea, conform principiului acestuia, se pot grupa și în alte forme de asociere, precum sindicatele, patronatele, organizațiile nonguvernamentale (ONG-uri) sau asociațiile.

Sindicatele sunt forme de asociere profesională, create cu scopul de a promova interesele anumitor categorii socio-profesionale (salariați): medici, agricultori, marinari, profesori, transportatori etc. Sindicatele îi reprezintă pe membrii lor în relațiile cu angajatorii (statul sau patronii), pentru a obține pentru aceștia condiții salariale și de muncă mai bune. Și sindicatele, ca și partidele, se disting prin statut și simboluri.

Patronatele sunt forme de asociere ale proprietarilor de afaceri din diverse sectoare de activitate economică. Astfel, există patronate în agricultură, industrie, transporturi, servicii etc.

Una dintre cele mai întâlnite forme de asociere este **organizația nonguvernamentală** (ONG-ul). Aceasta este o formă de asociere a cetățenilor, fără implicarea autorităților statului, în jurul unor idealuri pe care vor să le servească. ONG-urile (fig. 4) intervin acolo unde statul nu poate sau nu dorește să intervină, oferind sprijin și expertiză.

Asociațiile au rolul de a promova inițiative, idei și puncte de vedere mai puțin vizibile, într-o formă organizată. De exemplu, există asociații ale elevilor sau ale părinților, care apără interesele acestora în raport cu sistemul educațional românesc.

Fig. 4. Există ONG-uri care activează în domeniul ecologiei

Fig. 5. Dezbateri organizate de asociația de elevi

Fig. 6. Mișcare de protest a sindicatelor din învățământ

IdEEI principale

Unul dintre principiile importante ale democrației este **pluralismul**. Prin pluralism înțelegem faptul că în societate pot exista mai multe puncte de vedere și că toate sunt importante.

Pentru a susține și a promova anumite opinii, cetățenii se pot asocia în diferite forme. O formă de asociere este **partidul politic**. Cetățenii creează sau se alătură unui partid politic pentru a susține o serie de principii politice pe care vor să le pună în practică prin participarea la conducerea țării. Aceasta se poate obține doar prin votul cetățenilor.

? Știi că...

...potrivit Art. 19 (3) din Legea partidelor politice nr. 14/2003, sunt suficiente trei persoane fizice pentru înființarea unui partid politic?

...clasificarea partidelor politice ca fiind de stânga, de centru și de dreapta provine din timpul Revoluției Franceze (1789-1799) și se referă la modul în care erau așezate, în raport cu regele, cele trei stări din Adunarea Stărilor Generale, convocată în anul 1789?

...primul partid politic constituit oficial în România a fost Partidul Național Liberal (1875) urmat de Partidul Conservator (1880)?

Fig. 3. Sigla Asociației Pro Democrație, înființată în 1990, al cărei scop este apărarea valorilor democratice

Dicționar

doctrină – totalitatea ideilor unui sistem politic

siglă – (aici) prescurtare a numelui unui partid politic pentru a fi reținut mai ușor

Exersează

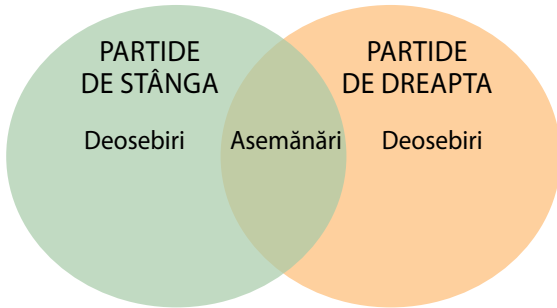

Fig. 7. Candidată la funcția de reprezentant al elevilor, susținându-și programul

decizional al CNE este Adunarea Generală, alcătuită din totalitatea președinților CJE, cărora li se adaugă reprezentanții din București. Consiliul Școlar al Elevilor este compus din reprezentanții aleși ai fiecărei clase dintr-o unitate școlară.

• Candidează pentru funcția de reprezentant al clasei tale în Consiliul Școlar al Elevilor. Realizează un poster prin care să-ți anunți candidatura, un program cu ideile pe care le vei promova din această postură și o listă cu motivele pentru care crezi că meriți voturile colegilor tăi.

Fig. 8. Demonstrație a sindicatului „Solidaritatea”

desființat, iar liderii acestuia au fost arestați. Curajul muncitorilor polonezi i-a inspirat pe locuitorii statelor din Europa de Est să lupte împotriva dictaturii comuniste și a dominației sovietice.

1. Ce drept și-au exercitat muncitorii polonezi prin crearea sindicatului „Solidaritatea”?
2. Unde, când și în ce condiții a luat ființă acest sindicat?
3. Când, cum și de ce a fost oprită activitatea sindicatului?
4. Reprezintă faptele membrilor sindicatului „Solidaritatea” un model pentru oamenii de pretutindeni?

I. Lucrați în echipe! Documentați-vă cu ajutorul internetului pentru a realiza o comparație între partidele de stânga și cele de dreapta, prin intermediul diagramei Venn.

II. Eseu! În 1924, autoritățile române au scos în afara legii Partidul Comunist. Înființat la 8 mai 1921, acesta era un partid extremist de stânga, subordonat puterii bolșevice din Rusia, care milita pentru dezmembrarea României Mari.

În 1930, a fost creat partidul Garda de Fier, formațiune politică extremistă de dreapta, condusă de Corneliu Zelea Codreanu. Acesta a fost interzis în mai multe rânduri din cauza radicalismului său. În decembrie 1933, interzicerea Gărzii de Fier a fost urmată de asasinarea prim-ministrului I.G. Duca, de membrii acestui partid.

• Realizează un eseu de o jumătate de pagină prin care să justifici interzicerea celor două mișcări politice, din perspectiva prevederilor actualei Constituții a României.

III. Fă-ți vocea auzită! Implică-te! În 2006, s-a constituit Consiliul Național al Elevilor (fig. 7) – CNE (<https://consiliulelevilor.ro/>), principala structură reprezentativă a elevilor din învățământul preuniversitar românesc, public sau privat. Acesta funcționează pe baza unui regulament propriu, în acord cu legislația națională, reprezentând în mod democratic drepturile și interesele elevilor din învățământul preuniversitar. CNE este doar vârful aisbergului dintr-un angrenaj din care mai fac parte: Consiliul Școlar al Elevilor (de la nivelul unei unități școlare), Consiliul Județean al Elevilor (de la nivelul fiecărui județ), precum și Consiliul Municipal al Elevilor din București. Cel mai important for

IV. Istoria ne învață! Citește textul următor și răspunde, pe caiet, la cerințe.

În septembrie 1980, a luat ființă la Gdansk, în Polonia, sindicatul „Solidaritatea” (fig. 8). Acesta a ajuns să reprezinte muncitorii de pe tot cuprinsul Poloniei comuniste. În 1981, în fruntea sindicatului a fost ales electricianul Lech Wałęsa. În acea perioadă, Polonia era subordonată Uniunii Sovietice, care nu privea cu ochi buni asocierea liberă a muncitorilor polonezi. Drept urmare, conducerea Poloniei a fost obligată să introducă, în decembrie 1981, „Legea marțială”, în virtutea căreia sindicatul a fost

4.2. Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român

4.2.1. Autoritatea legislativă; legile

Reține

În lecția *Valori și principii constituționale* te-ai întâlnit cu principiul **separației puterilor** în stat, specific doar regimurilor democratice. În România, **puterea legislativă**, cea care face, modifică sau *abrogă* legile, îi aparține **Parlamentului** (fig. 1), cea mai importantă instituție care reprezintă poporul român.

„Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.”

Constituția României, Titlul III, Art. 61, alin. 1

Parlamentul României este alcătuit din Camera Deputaților și Senat. Așadar, România are un parlament **bicameral** (fig. 2), la fel ca SUA, Franța ori Marea Britanie. Totuși, în istoria României au existat și momente în care acesta a fost compus dintr-o singură Cameră, în timpul lui Alexandru Ioan Cuza (1862-1864) sau în perioada comunistă, când a purtat numele de Marea Adunare Națională (1948-1989). Trebuie să remarcăm faptul că, în perioada comunistă, această instituție nu a avut o putere reală, ci doar una de fațadă.

Constituția stabilește numărul parlamentarilor în raport cu populația României. Numărul senatorilor este mai mic decât cel al deputaților, fiindcă un senator reprezintă mai mulți cetățeni decât un deputat. Potrivit Legii nr. 208 din 20 iulie 2015, se alege un deputat la fiecare 73 000 de locuitori și un senator, la 168 000 de locuitori. Toate grupurile minorităților naționale beneficiază de un loc de deputat, pentru ca vocea acestora, indiferent de numărul membrilor, să fie auzită în legislativul țării.

„Camera Deputaților și Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungește de drept în stare de mobilizare, de război, de *asediu* sau de urgență, până la încetarea acestora.”

Constituția României, Titlul III, Art. 63, alin. 1

Principala activitate a Parlamentului este *legiferarea*. Acesta emite trei tipuri de legi: constituționale, organice și ordinare.

Legile constituționale sunt cele prin care se revizuieste Constituția, iar cele **organice** reglementează aspecte importante privind funcționarea statului. De exemplu, Legea învățământului preuniversitar (nr. 198/2023), pe baza căreia funcționează sistemul educațional preuniversitar românesc, este o lege organică. Toate legile care nu sunt constituționale ori organice se numesc **legi ordinare**.

Document

„Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.”

Constituția României, Titlul I, Articolul 1, alin. 4

Termeni-cheie

- bicameral
- legi (constituționale, organice, ordinare)
- Parlament
- putere legislativă
- separația puterilor

Fig. 1. Clădirea Parlamentului României

Fig. 2. Ședința comună a Camerelor Parlamentului

Fig. 3. Exprimarea votului în Parlamentul României: direct, prin ridicarea mâinii (A); secret cu bile (B)

„Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale.”

Constituția României, Titlul III, Art. 62, alin. 1

Primul pas spre legiferare este inițierea unui proiect de lege. Au dreptul de a iniția legi: membrii Guvernului, deputații, senatorii și un număr de cel puțin 100 000 de cetățeni cu drept de vot. Proiectul de lege se depune la una dintre cele două Camere, după care începe dezbaterea și votarea proiectului. Aprobarea de către Parlament a unui proiect de lege nu duce la aplicarea sa până nu se îndeplinește o ultimă formalitate, **promulgarea legii**, ceea ce înseamnă că legea respectivă trebuie semnată de șeful statului, Președintele României.

„Legea se trimite, spre promulgare, Președintelui României.

Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire.”

Constituția României, Titlul III, Art. 77, alin. 1

În final, legea se publică în *Monitorul Oficial al României* și intră în vigoare la 3 zile de la data publicării sau la o altă dată specificată în lege. De exemplu, Legea învățământului preuniversitar, mai-sus amintită, a fost publicată în *Monitorul Oficial* la 5 iulie 2023, dar a intrat în vigoare la 3 septembrie 2023.

Monitorul Oficial este o publicație a statului român prin care li se comunică cetățenilor, mai ales, actele legislative aprobate de autoritățile statului român. O lege nu poate fi respectată dacă nu este cunoscută de către cetățeni. Din același motiv, în Roma antică, *Legile celor XII table* au fost scrise pe 12 table din aramă, care au fost afișate în Forumul Roman.

Pe lângă legiferare, parlamentarii mai decid și asupra altor chestiuni importante, cum sunt: ratificarea (aprobarea) tratatelor internaționale; investirea sau demiterea guvernului; votarea bugetului de stat propus de guvern; inițierea procedurii de demitere a președintelui; numirea șefilor serviciilor secrete etc.

„Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției.”

Constituția României, Titlul IV, Art. 142, alin. 1

Fig. 4. Președintele României, semnând Legea educației (4 iulie 2023)

Fig. 5. Redarea conceptului de dreptate

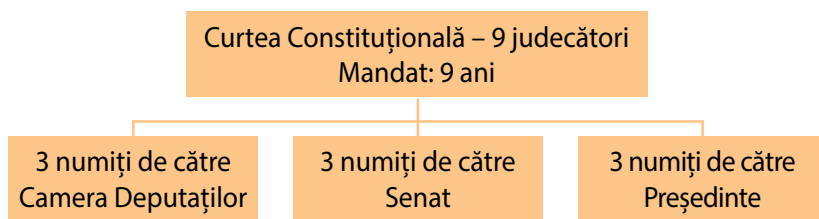

Fig. 6. Componenta Curții Constituționale, conform Constituției României

Cei care au redactat Constituția au luat în calcul și cazul în care Parlamentul adoptă legi care nu respectă litera și spiritul său. Toate legile adoptate de către acesta trebuie să fie în acord cu Constituția.

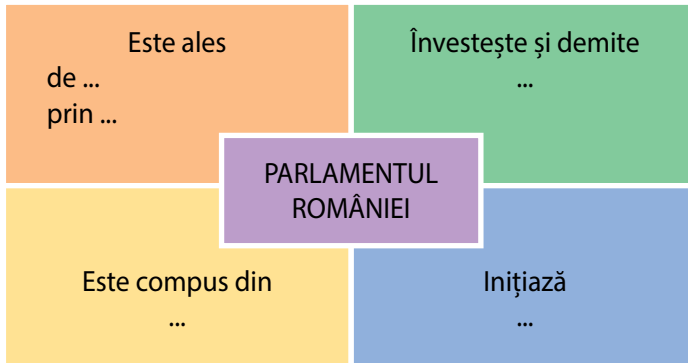
Dacă se consideră că o lege încalcă prevederile Constituției, se sesizează Curtea Constituțională. Aceasta decide dacă textul legislativ adus în atenția sa este sau nu constituțional. Deciziile sale sunt obligatorii și au putere numai pentru viitor.

Ideii principale

Singura autoritate legislativă de pe teritoriul României este **Parlamentul**. Acesta este compus din Senat și Camera Deputaților. Parlamentarii sunt aleși de către cetățeni la fiecare 4 ani. Principala sarcină a Parlamentului este legiferarea.

Exersează

I. Completează, pe caiet, harta conceptuală de mai jos cu informațiile potrivite.

Dicționar

abrogare – act oficial prin care o lege este anulată

legifera – a elabora și a adopta o lege; a stabili ceva prin lege

promulga – a publica în organul oficial al statului, o lege, un decret etc. care intră în vigoare din acel moment

stare de asediu – măsuri excepționale privind restrângerea anumitor drepturi, pe tot sau pe o parte a teritoriului țării, în cazul unui pericol extrem, de natură militară

Fig. 7. Sala de ședințe a Senatului României

II. **Scrive-i unui parlamentar!** Parlamentarii, indiferent de județul pe care îl reprezintă, sunt reprezentanții poporului român.

Pe site-ul Camerei Deputaților (<https://www.cdep.ro/>), dar și pe site-ul Senatului (<https://www.senat.ro/>) se află numele și datele de contact ale tuturor parlamentarilor. Alege un parlamentar căruia să-i trimiți un e-mail despre o problemă pe care ai identificat-o la nivel local, ori național și pe care acesta ar trebui să o soluționeze prin inițierea unei legi. În e-mailul trimis oferă cât mai multe detalii despre problema identificată, dar și soluții de rezolvare. Roagă-l să-ți ofere un răspuns în termenul prevăzut de lege. Prezintă răspunsul primit în fața întregii clase.

III. Completează, pe caiet, spațiile goale din tabelul următor, cu informațiile potrivite.

Pot iniția legi:	Legile pot fi:	Legile sunt:
<ul style="list-style-type: none"> • Guvernul • ... • ... • 100 000 de cetățeni 	<ul style="list-style-type: none"> • constituționale • ... • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • promulgate de... • și publicate în...

Știi că...

...primul Parlament unit din istoria României și-a început activitatea la 24 ianuarie 1862, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866)?

...în 1864, Alexandru Ioan Cuza a introdus a doua Cameră a Parlamentului, Senatul?

...în perioada dictaturii comuniste (1948-1989), România a avut un parlament monocameral numit Marea Adunare Națională?

Fig. 7. Referendum

IV. Care este opinia ta? Citește textul și răspunde la cerințe.

Tradiția democratică a României, consfințită prin Constituțiile din 1866, 1923 și 1991, a stabilit ca puterea legislativă din România să aparțină unui Parlament bicameral. Parlamentul monocameral a fost specific dictaturii totalitare comuniste din România din perioada 1948-1989 și a purtat numele de Marea Adunare Națională. România a avut un Parlament monocameral și în perioada 1862-1864, după realizarea unirii depline dintre Moldova și Țara Românească, sub conducerea domnitorului Alexandru Ioan Cuza. La 22 noiembrie 2009, la inițiativa lui Traian Băsescu, președintele de atunci al României, s-a desfășurat un referendum prin care cetățenii României au fost întrebați dacă vor un Parlament monocameral compus din maximum 300 de parlamentari. Majoritatea cetățenilor cu drept de vot au fost de acord cu această propunere. În pofida acestui fapt, decizia referendumului din 2009 nu a fost pusă în aplicare, cu toate că ea reprezenta voința poporului. Trebuie menționat faptul că există numeroase state democratice care au un Parlament monocameral (Islanda, Finlanda, Grecia, Croația etc.). Chiar și Parlamentul European este monocameral.

1. De ce crezi că au votat cetățenii pentru un Parlament monocameral, cu un număr mai mic de parlamentari?
2. De ce crezi că decidenții politici de după 2009 nu au pus în aplicare voința poporului exprimată prin referendum?
3. Care crezi că sunt avantajele unui Parlament monocameral? Dar ale unui parlament bicameral?
4. Care crezi că sunt dezavantajele unui Parlament monocameral? Dar ale unuia bicameral?
5. Cum ai fi votat tu? Argumentează.

V. Joc de rol: „La secția de votare”. Organizați în clasa voastră o secție de votare pentru alegerile parlamentare. Desemnați patru candidați, câte doi pentru fiecare Cameră. Alegeți numele a două partide politice, câte unu pentru doi reprezentanți. Fiecare candidat trebuie să realizeze un afiș prin care să vă convingă să-l votați. Alegeți președintele secției de votare și reprezentanții celor două partide care fac parte din Biroul secției de votare. Confectionați urna de depunere a voturilor, cabina de vot, o ștampilă și buletine de vot pe care să înscrieți numele candidaților. Votați, numărați voturile și desemnați câștigătorii. Și, nu uitați, indiferent cine învinge, câștigă democrația.

4.2.2. Executivul; administrația centrală și locală

Reține

A doua putere în stat este cea **executivă**, care, în cazul României, este exercitată de către **Guvern** (fig. 1). E necesar să cunoști faptul că puterile statului sunt enumerate într-o anumită ordine nu fiindcă vreuna ar fi mai presus de celelalte, ci fiindcă ele au roluri diferite. Cea legislativă face legile, în timp ce puterea executivă conduce țara pe baza acestor legi. În final, intervine, dacă este cazul, puterea judecătorească al cărei rol este să verifice în ce măsură legile sunt respectate de autorități sau cetățeni. Așadar, cele trei puteri au roluri diferite, iar enumerarea lor se face din perspectivă cronologică, și nu din punct de vedere al importanței lor, fiindcă toate sunt extrem de importante și se află în echilibru.

„Guvernul, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice.”

Constituția României, Titlul III, Art. 102, alin. 1

După cum se poate constata din articolul de mai sus, Guvernul este cel care conduce statul. El este alcătuit din **prim-ministru**, care îl conduce, din **miniștri** și alți membri. Guvernul este investit, adică primește dreptul de a guverna, de Parlament, pe baza unei proceduri care cuprinde următorii pași:

- sunt organizate alegeri parlamentare la termen (la fiecare 4 ani);
- președintele statului se consultă cu partidele care sunt reprezentate în noul Parlament;
- în urma consultărilor, președintele desemnează un candidat la funcția de prim-ministru;
- prim-ministrul desemnat prezintă Parlamentului, spre aprobare (**vot de încredere**), programul de guvernare și lista guvernului;
- în cazul în care majoritatea parlamentarilor votează în favoarea guvernului propus, acesta se consideră investit și își poate începe activitatea după depunerea jurământului de credință în fața președintelui;
- în cazul în care majoritatea parlamentarilor votează împotriva, se reia procedura.

Guvernul nu poate fi demis decât de Parlament prin *moțiune de cenzură*. Aceasta poate fi inițiată de minimum 25% din numărul total al senatorilor și deputaților. Moțiunea de cenzură depusă este un document prin care se motivează decizia de a iniția procedura de a demite executivul. Dacă majoritatea parlamentarilor votează în favoarea moțiunii, guvernul este demis și începe procedura de investire a unui nou guvern. Dacă moțiunea este respinsă, guvernul își poate continua activitatea.

Document

„Guvernarea este un mecanism al înțelepciunii umane pentru a satisface nevoile umane. Oamenii au dreptul să se aștepte ca aceste nevoi să fie satisfăcute de această înțelepciune.”

Jimmy Carter, președinte al SUA (1977-1981)

Termeni-cheie

- administrație publică centrală
- administrație publică locală
- guvern
- miniștri
- prim-ministru
- vot de încredere

Fig. 1. Palatul Victoria, sediul Guvernului României

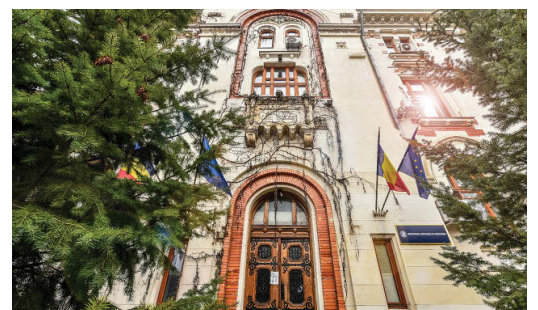

Fig. 2. Sediul Ministerului Educației din România

Fig. 3. Sala de ședințe a Guvernului României

„Președintele României nu îl poate revoca pe prim-ministru.”

Constituția României, Titlul III, Art. 107, alin. 2

Prin această prevedere a Constituției se asigură faptul că reședintele nu are puterea de a controla activitatea Guvernului. În acest fel, se realizează respectarea principiului separării puterilor în stat, precum și faptul că activitatea Guvernului este supravegheată doar de către Parlament și puterea judecătorească.

Guvernul conduce prin **hotărâri** și **ordonanțe**. Acestea sunt semnate de prim-ministru și de miniștrii care trebuie să le aplice și trebuie publicate în *Monitorul Oficial* pentru a produce efecte. **Ordonanțele de urgență** se emit de Guvern, în baza unei legi aprobate de Parlament. Ele au valoare de lege și pot fi emise doar în domenii pentru care nu există lege organică. Cu alte cuvinte, Guvernul poate legifera, cu aprobarea Parlamentului, în anumite situații excepționale.

Printre atribuțiile Guvernului se numără și conducerea administrației publice, cu cele două segmente ale ei: **administrația centrală** (Guvernul și instituțiile direct subordonate acestuia) și **administrația locală** (primar, consiliu local, consiliu județean și prefect).

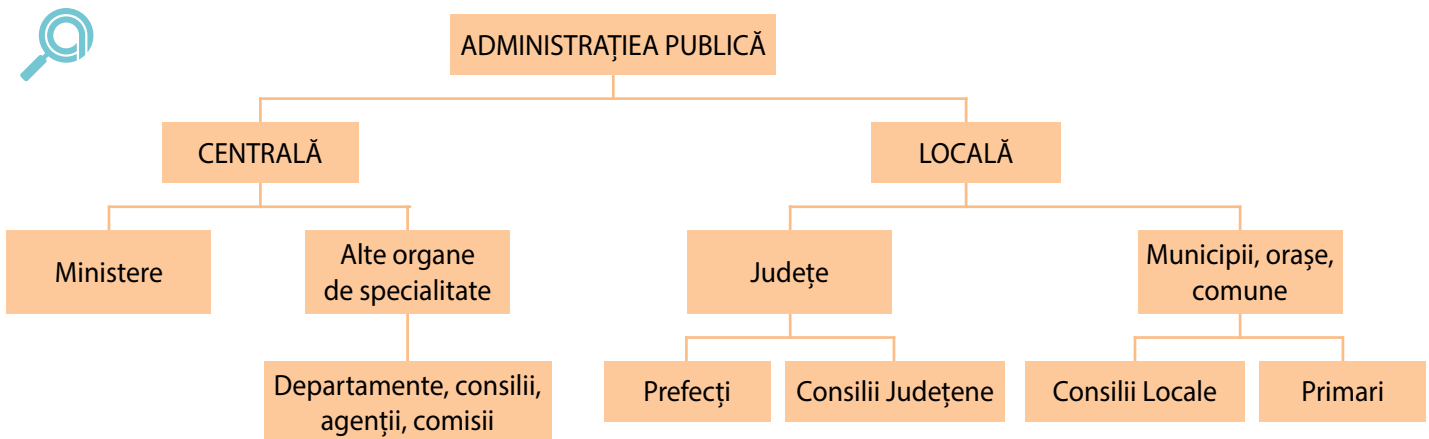

Fig. 4. Administrația publică centrală și locală

Primarul și Consiliul Local sunt aleși de cetățenii dintr-o localitate și se bucură de o anumită autonomie în ceea ce privește conducerea treburilor publice din localitatea respectivă. Consiliul Județean are atribuții similare cu cele ale Consiliului Local, dar autoritatea sa se extinde asupra unui județ. El este condus de președintele Consiliului Județean. Atât Consiliul, cât și președintele sunt aleși de către cetățenii cu drept de vot dintr-un anumit județ. Prefectul, în schimb, este reprezentantul Guvernului pe plan local, într-un anumit județ. Acesta este numit de Guvern și reprezintă interesele acestuia în teritoriu.

„(1) Guvernul numește un prefect în fiecare județ și în Municipiul București. (2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local și conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale.”

Constituția României, Titlul III, Art. 123, alin. 1-2

? Știi că...

...instituția Guvernului a apărut în istoria românilor prin Regulamentele Organice pe baza cărora au fost conduse Țara Românească (din 1831) și Moldova (din 1832) până în 1858? Guvernul era condus de domn, avea șase miniștri și se numea Sfatul Administrativ Extraordinar.

...singurii prim-miniștri de după 1989 care au dus până la capăt mandatul primit din partea Parlamentului (4 ani) au fost Nicolae Văcăroiu (1992-1996), Adrian Năstase (2000-2004) și Călin Popescu Tăriceanu (2004-2008)?

Președintele Consiliului Județean este ales în mod direct de locuitorii județului. Conform legislației în vigoare, el reprezintă județul în raport cu celelalte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice din țară sau din străinătate, dar și în fața justiției. Aparatul instituțional al Consiliului Județean este subordonat președintelui Consiliului Județean. Totodată, el asigură respectarea Constituției și punerea în aplicare a legilor statului român. Printre atribuțiile sale se numără și conducerea ședințelor Consiliului Județean, întocmirea proiectului bugetului județului și negocierea, cu aprobarea Consiliului, de împrumuturi financiare.

Știi că...

...primul Guvern unitar din istoria României s-a constituit la 22 ianuarie 1862, avea opt miniștri și era condus de politicianul Barbu Catargiu?

Idei principale

Puterea executivă este încredințată de către Parlament, Guvernului. Acesta este compus din prim-ministru, care este și șeful Guvernului, și din miniștri, precum și alți demnitari. Acesta conduce administrația centrală și colaborează cu administrația locală. Guvernul poate fi demis doar de către Parlament prin **moțiune de cenzură**.

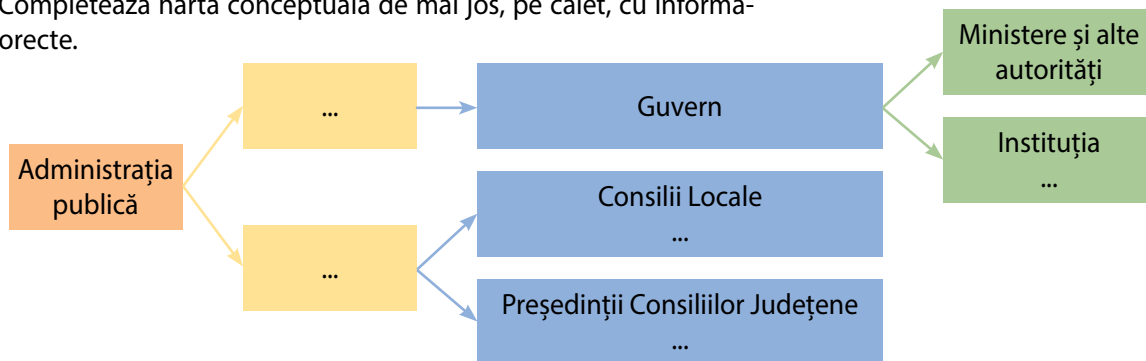
Dicționar

moțiune de cenzură – procedură parlamentară prin care se poate demite guvernul, cu aprobarea majorității parlamentarilor

Exersează

I. Completează harta conceptuală de mai jos, pe caiet, cu informațiile corecte.

II. Alege șirul potrivit, dintre cele mai jos, care conține ordinea corectă a etapelor ce trebuie parcurse în vederea învestirii Guvernului.

A

1. Se organizează alegeri parlamentare.
2. Președintele consultă partidele parlamentare și desemnează un candidat la funcția de prim-ministru.
3. Prim-ministrul desemnat prezintă lista Guvernului și programul de guvernare și cere votul de încredere al Parlamentului.
4. Primirea votului de încredere duce la învestirea Guvernului.
5. Membrii Guvernului depun jurământul de credință în fața Președintelui României.

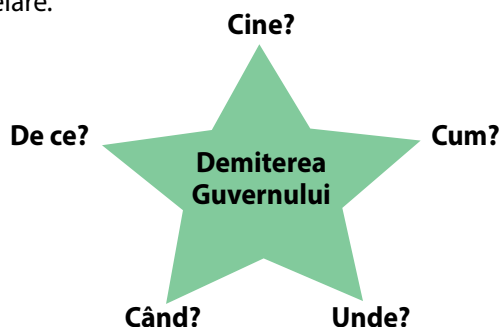
B

1. Președintele consultă partidele parlamentare și desemnează un candidat la funcția de prim-ministru.
2. Se organizează alegeri parlamentare.
3. Prim-ministrul desemnat prezintă lista Guvernului și programul de guvernare și cere votul de încredere al Parlamentului.
4. Primirea votului de încredere duce la învestirea Guvernului.
5. Membrii Guvernului depun jurământul de credință în fața Președintelui României.

C

1. Membrii Guvernului depun jurământul de credință în fața Președintelui României.
2. Se organizează alegeri parlamentare.
3. Președintele consultă partidele parlamentare și desemnează un candidat la funcția de prim-ministru.
4. Prim-ministrul desemnat prezintă lista Guvernului și programul de guvernare și cere votul de încredere al Parlamentului.
5. Primirea votului de încredere duce la învestirea Guvernului.

III. Descrie procedura de demitere a Guvernului folosind metoda Exploziei Stelare.

IV. **Joc de rol!** Fiecare elev al clasei trebuie să interpreteze rolul unui candidat la primăria localității în care locuiește. În vederea convingerii alegătorilor, toți candidații trebuie să pregătească o prezentare în PowerPoint, Prezi sau un program asemănător, cu titlul: „Candidez pentru funcția de primar al localității mele”. Prezentarea trebuie să conțină, obligatoriu, o enumerare a calităților personale necesare exercitării funcției de primar și proiectele care trebuie realizate în cazul obținerii funcției. Pe lângă toate acestea, se va atașa și un afiș de campanie, care va conține poza candidatului, numele acestuia, un slogan și simbolul partidului din partea căruia candidează. Elevii pot alege numele unui partid existent în România sau pot inventa unu.

V. **Lucrează în echipă!** Pornind de la textul de mai jos, realizează împreună cu colegul de bancă o compunere cu titlul: „De ce vreau să fiu politician”. Prezențați-vă compunerea în fața clasei. Realizați o listă cu cele mai bune motive pentru a îmbrățișa meseria de politician expuse în compunerile realizate de voi și colegii voștri.

„Există două moduri de a face din politică vocația cuiva: fie se trăiește pentru politică, fie se trăiește din politică. În niciun caz, acestea nu se exclud una pe cealaltă. Regula este, mai degrabă, că omul le face pe amândouă, cel puțin în gând și cu siguranță le face pe amândouă în practică. Cel care trăiește pentru politică face din aceasta viața lui dintr-o pornire interioară. Fie se bucură doar de posesiunea puterii, fie își hrănește stima de sine prin conștiința punerii în slujba unei cauze. Prin această pornire interioară, fiecare om care trăiește pentru o cauză trăiește și din această cauză. Prin urmare, distincția se referă la un aspect mult mai substanțial al problemei, și anume cel economic. Cel care se străduiește să facă politică ca sursă permanentă de venit trăiește din politică, în timp ce acela care nu face asta trăiește pentru politică.”

Max Weber, *Politica – profesie și vocație*

VI. Citește citatul de mai jos și răspunde, pe caiet, la cerințe.

„Guvernele sunt stabilite de oameni pentru a garanta aceste drepturi, iar justa lor putere emană din consimțământul guvernaților.”

din *Declarația de Independență a SUA* (4 iulie 1776)

1. Care este rolul guvernului și de unde provine puterea lui?
2. La ce drepturi crezi că se referă?
3. Ce fel de putere au guvernele care se întemeiază pe consimțământul guvernaților?

Fig. 5. Fiecare vot contează

Fig. 6. Independence Hall, clădire civică istorică din Philadelphia, unde au fost dezbătute și aprobate Declarația de Independență și Constituția Statelor Unite ale Americii

4.2.3. Autoritatea judecătorească; aplicarea legilor

Reține

Cea de-a treia putere în stat, cea judecătorească, are rolul de a aplica legile, sancționând încălcările acestora. Prin Curtea Constituțională și Înalta Curte de Casație și Justiție (fig. 1), precum și prin intermediul celorlalte **instanțe judecătorești** (judecătorii, tribunale și curți de apel), cercetează dacă prevederile legilor statului român sunt respectate. Judecătorii sunt specialiștii care analizează probele și faptele și dau *hotărâri*. Toată activitatea judecătorilor este supusă legilor statului român. Hotărârile sunt decizii judecătorești prin care se soluționează o cauză. Acestea sunt obligatorii și, uneori, pot conține pedepse, conform legilor în vigoare.

„(1) Justiția se înfăptuiește în numele legii.
 (2) Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți.
 (3) Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.”
Constituția României, Titlul III, Art. 124, alin. 1-3

Citatele de mai sus ne arată că justiția se realizează numai în conformitate cu prevederile legii. Nicio altă instituție nu poate realiza justiția pe teritoriul României. Actul de justiție trebuie să fie imparțial, ceea ce înseamnă că vor fi cercetate doar faptele, indiferent cine este persoana care le-a săvârșit. În plus, orice cetățean român are dreptul de a se adresa justiției pentru a i se face dreptate, iar **judecătorii** sunt independenți, pentru ca ei să-și poată desfășura activitatea fără a fi influențați de cineva.

„(1) Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii.
 (2) Propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii.”
Constituția României, Titlul III, Art. 125, alin. 1-2

Judecătorii sunt numiți de Președintele României, dar propunerea de numire este înaintată acestuia de **Consiliul Superior al Magistraturii**. Această instituție este garantul independenței justiției. Doar o justiție independentă poate fi imparțială. Dacă activitatea judecătorilor ar fi decisă, chiar și într-o măsură mică, de vreuna dintre celelalte două puteri, ar dispărea echilibrul dintre acestea și nu ar mai fi respectat principiul separației puterilor în stat.

În general, ședințele de judecată sunt publice și se desfășoară în limba română. Însă cetățenii români de altă etnie au dreptul de a folosi în instanță limba maternă, iar cetățenii străini sau **apatrizii** (persoanele care nu au o cetățenie) pot beneficia de serviciile unui interpret. Toate persoanele trimise în judecată trebuie să beneficieze de ajutorul

Document

„Nullum Crimen Sine Lege” – expresie latină care înseamnă: „Nicio infracțiune nu există în afara de lege.”

Termeni-cheie

- autoritate judecătorească
- avocați
- grefier
- hotărâre judecătorească
- instanțe judecătorești
- judecători
- procurori

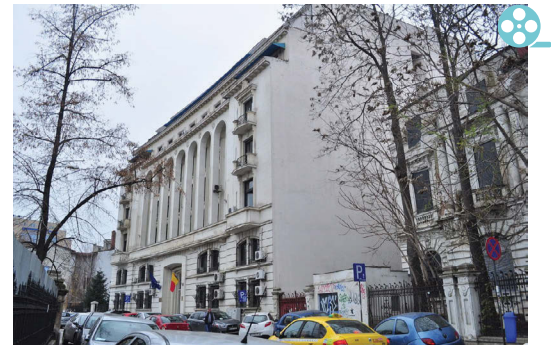

Fig. 1. Clădirea care adăpostește Înalta Curte de Casație și Justiție, București

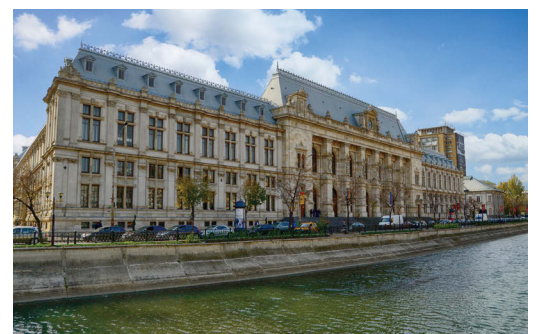

Fig. 2. Curtea de Apel, București

? Știi că...

...sistemul judecătoresc românesc modern a fost înființat prin Regulamentele Organice (1831/1832-1858) care creau tribunale județene și Înalțul Divan, cea mai înaltă instanță de judecată?

...cel mai mare scandal de corupție din România interbelică (1918-1939) a fost Afacerea Škoda care a ieșit la iveală în martie 1933? Înalți funcționari ai statului român au semnat contracte dezavantajoase pentru a achiziționa armament produs de uzinele Škoda din Cehoslovacia.

...pedeapsa cu moartea a fost scoasă în afara legii prin Decretul-lege nr. 6 din 7 ianuarie 1990, iar acest fapt a fost confirmat și de Constituția din 1991? Ultimele persoane condamnate la moarte au fost soții Ceaușescu (25 decembrie 1989).

unui **avocat**. Acesta este un specialist care cunoaște foarte bine legile statului român. Dacă o persoană nu își permite să angajeze un avocat, poate primi unu din oficiu.

În cazul unor delikte majore, precum crimele sau corupția, statul român se constituie parte în proces și este reprezentat prin Ministerul Public.

„Art. 131 (1): În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

(2): Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în Parchete, în condițiile legii.

Art. 132 (1): Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului Justiției.”

Constituția României, Titlul III, Art. 131 alin. 1-2, Art. 132, alin. 1

Așadar, pe lângă judecători și avocați, sistemul judecătoresc funcționează și prin intermediul **procurorilor**. Aceștia, după cum am văzut deja, reprezintă statul în cadrul proceselor în care sunt judecate fapte de interes public. Activitatea procurorilor din Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este coordonată de Procurorul General al României, care este numit de către Președinte la propunerea Ministrului Justiției.

Grefierul este acel funcționar din cadrul sistemului judecătoresc care are rolul de a consemna toate discuțiile dintr-o instanță de judecată. Acesta are un rol foarte important fiindcă orice detaliu adus în discuție într-o sală de judecată poate influența viitorul unei persoane.

Consiliul Superior al Magistraturii – 19 membri

9 judecători aleși de adunările generale ale magistraților și validați de Senat	5 procurori aleși de adunările generale ale magistraților și validați de Senat	2 reprezentanți ai societății civile specialiști în domeniul dreptului	Ministrul Justiției	Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și Procurorul general de pe lângă aceasta
---	--	--	---------------------	---

Fig. 3. Componenta Consiliului Superior al Magistraturii, potrivit Constituției României

Ideile principale

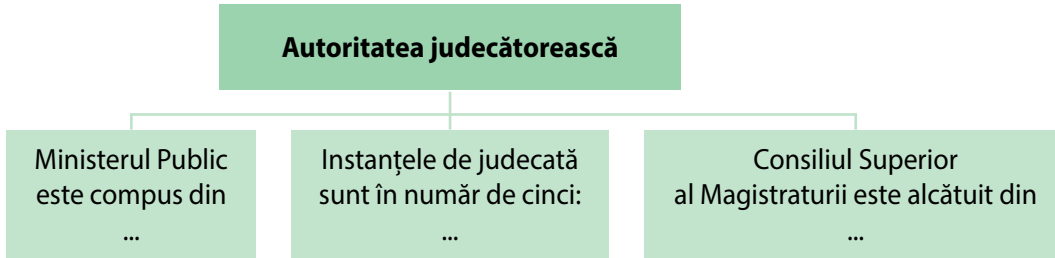
Dicționar

hotărâre judecătorească – decizie a unei instanțe de judecată privind vinovăția sau nevinovăția unui acuzat

Autoritatea judecătorească este exercitată de instanțele de judecată din România (judecătorii, tribunale, curți de apel, Înalta Curte de Casație și Justiție și Curtea Constituțională). Actul de justiție se realizează doar în conformitatea cu prevederile legale. Judecătorii sunt acei magistrați care înfăptuiesc actul de justiție. Ministerul Public este compus din Parchetele existente pe lângă instanțele de judecată care sunt deservite de procurori. Activitatea sistemului judecătoresc este coordonată de Consiliul Superior al Magistraturii, ca o garanție a independenței și imparțialității sistemului judecătoresc.

Exersează

I. Completează, pe caiet, următoarea hartă conceptuală cu informațiile potrivite.

II. Realizează legătura corectă dintre termenul din prima coloană și definiția acestuia din cea de-a doua coloană.

1. judecător	a. angajat al Ministerului Public care reprezintă statul în anumite procese.
2. procuror	b. instituție care garantează independența justiției.
3. grefier	c. specialist în științe juridice angajat de cetățeni pentru a-i reprezenta în instanță.
4. avocat	d. angajat al instanțelor de judecată care consemnează toate discuțiile dintr-o sală de judecată.
	e. specialist al autorității judecătorești numit de președinte la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

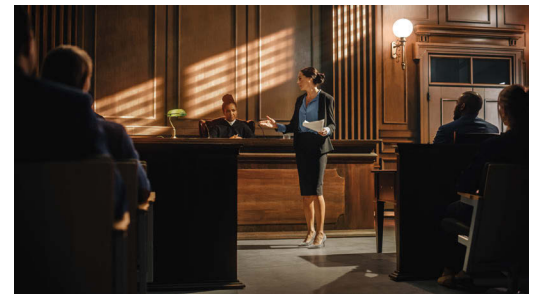
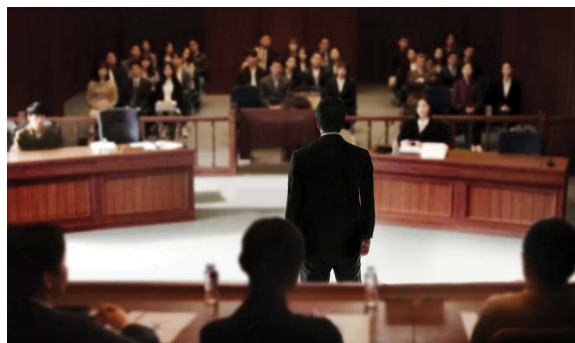
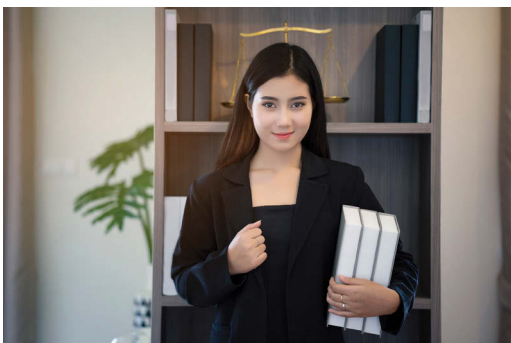

Fig. 4. Avocat în proces

III. **Joc de rol!** Simulați un proces în clasa voastră prin care judecați un politician acuzat de fapte de corupție. Mai întâi trebuie să alegeți personajele: 1. judecătorul; 2. grefierul; 3. procurorul; 4. inculpatul; 5. avocatul; 6. reporterii; 7. polițiștii care asigură ordinea în sala de judecată; 8. doi martori. Restul clasei reprezintă publicul care asistă la proces. Procurorul va ține un discurs prin care va evidenția acuzațiile care i se aduc inculpatului, precum și probele care le susțin. Avocatul va încerca să nege toate acuzațiile. Vor fi audiați martorii, iar judecătorul va analiza probele. La final, acesta se va pronunța cu VINO VAT sau NEVINO VAT.

IV. Lecturează următorul text și răspunde cerințelor.

Inginerul Gheorghe Ursu (1926-1985) a fost arestat la 21 septembrie 1985 sub acuzația ridicolă de deținere ilegală a unei sume în valută (17 dolari americani). În realitate, acesta a fost arestat în urma denunțului unei colege de serviciu care avea cunoștința de faptul că acesta deținea un jurnal intim, în care erau scrise și critici la adresa regimului brutal condus de Nicolae Ceaușescu. Securitatea, poliția politică a regimului comunist, a folosit tortura în timpul interogatoriilor, iar colegii de celulă au primit indicații să-l maltrateze. În urma bătailor primite, inginerul Gheorghe Ursu a decedat la 17 noiembrie 1985. Autoritățile comuniste au conchis că acesta a murit din cauze naturale și au închis cazul. După prăbușirea regimului comunist, fiul lui Gheorghe Ursu, Andrei Ursu, s-a adresat instanțelor de judecată pentru a i se face dreptate tatălui său, victimă a represiunii comuniste. În 2000, a fost condamnat la 20 de ani de închisoare Marin Clită, unul dintre colegii de celulă, iar în 2003 au fost condamnați milițienii Tudor Stănică și Mihai Creangă. Până în prezent, nu a fost condamnat pentru această crimă îngrozitoare niciun fost angajat al Securității.

Vezi și „Cazul Ursu” pe <https://sites.google.com/rerise.org/memorialul/cazul-gheorghe-ursu>.

1. De ce crezi că autoritățile comuniste l-au acuzat de deținere ilegală de valută și nu de faptul că era un opozant al regimului? Ce voiau să demonstreze prin asta?
2. Cum a fost tratat Gheorghe Ursu în arest de către organele de anchetă, dar și de către colegii de celulă?
3. Ce drepturi i-au fost încălcate inginerului Gheorghe Ursu de către autoritățile comuniste?
4. Cine a fost condamnat pentru această crimă? Cine nu a fost condamnat?

Fig. 5. Condamnat la pedeapsa cu închisoarea

Fig. 6. Castelul D'If, aflat în apropiere de Marsilia (Franța), devenit celebru datorită romanului *Contele de Monte Cristo*

V. Eseu! Citește, la alegere, *Contele de Monte Cristo* sau *Papillon*, două romane care vorbesc despre abuzurile justiției și condițiile grele din penitenciare, după care realizează un eseu de aproximativ o pagină în care să indicii în ce constă nedreptatea pedepsei primite de personajul principal. *Contele de Monte Cristo* este un roman de ficțiune, publicat în 1844 de scriitorul francez Alexandre Dumas (tatăl). Edmond Dantès, personajul central, este încarcerat pe baza unor acuzații false în Castelul D'If (fig. 3). *Papillon*, în schimb, este un roman autobiografic scris de Henri Charrière. Acesta a fost acuzat de o crimă, pe care pretinde că nu a comis-o, și a fost încarcerat în Guyana Franceză (America de Sud). A reușit să scape din închisoare și să publice romanul *Papillon*, care s-a bucurat de un mare succes și a fost ecranizat de două ori (1973 și 2017).

VI. Lecturează citatul de mai jos și răspunde la cerințe.

„Pedeapsa cu moartea este crima comisă cu cel mai mare grad de premeditare.”

Albert Camus, scriitor, filozof și jurnalist francez

1. Ce reprezintă pedeapsa cu moartea?
2. Ce înseamnă premeditare? Caută mai multe detalii online.
3. Cum interpretezi citatul?

4.2.4. Președintele României

Reține

Cea mai înaltă funcție din statul român este cea de **președinte** al României. Atribuțiile sale, care provin din cele trei ramuri ale puterii, sunt suficient de discrete încât să nu domine vreuna dintre ele, dar, totodată, îi oferă suficientă autoritate pentru a acționa în așa fel încât acestea să fie în echilibru. Astfel, președintele acționează pentru a media orice conflict ce ar putea apărea între cele trei puteri restabilind echilibrul și buna colaborare. Totodată, el acționează ca **mediator** și între societate și autoritățile statului fiind apărătorul Constituției și al drepturilor statului și poporului român.

„(1) Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.

(2) Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, Președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate.”

Constituția României, Titlul III, Art. 80, alin. 1-2

Poate candida la funcția de președinte doar acea persoană care îndeplinește cumulativ următoarele condiții: a împlinit vârsta de 35 de ani, are cetățenia română și domiciliul pe teritoriul României.

Președintele este ales direct de către toți cetățenii cu drept de vot. Este declarat câștigător din primul tur de alegeri candidatul care primește majoritatea voturilor cetățenilor înscrși pe listele electorale. În cazul în care acest lucru nu se întâmplă, iar până în prezent nu s-a întâmplat niciodată așa ceva, se organizează un al doilea tur de alegeri la care participă primii doi clasai. Este declarat ales cel care primește cele mai multe voturi. Potrivit modificărilor Constituției din 2003, durata mandatului prezidențial a fost mărită de la 4 la 5 ani. O persoană nu poate exercita mai mult de două mandate de președinte, care pot fi și consecutive.

Alegeri	Câștigător	Voturi primite (turul II)
1992	Ion Iliescu	61,43%
1996	Emil Constantinescu	54,41%
2000	Ion Iliescu	66,83%
2004	Traian Băsescu	51,23%
2009	Traian Băsescu	50,34%
2014	Klaus Werner Iohannis	54,43%
2019	Klaus Werner Iohannis	66,09%

Fig. 2. Câștigătorii alegerilor prezidențiale desfășurate în perioada 1992-2019

Document

„Nu te întreba ce poate face țara pentru tine, ci ce trebuie să faci tu pentru ea.”

Din discursul inaugural al președintelui John Fitzgerald Kennedy (20 ianuarie 1961) ținut cu prilejul preluării funcției de președinte al SUA

Termeni-cheie

- mediator
- președinte

Fig. 1. Intrarea în Palatul Cotroceni, sediul Administrației Prezidențiale, Holul de Onoare

Știi că...

...funcția de președinte al României a fost creată de Marea Adunare Națională, parlamentul unicameral al Republicii Socialiste România (1965-1989), în martie 1974? Primul președinte al României a fost Nicolae Ceaușescu.

...cea mai înaltă distincție oferită de Președintele României este Ordinul național „Steaua României”?

Fig. 3. Președintele Klaus Iohannis adresându-se Parlamentului României

„Consiliul Suprem de Apărare a Țării organizează și coordonează unitar activitățile care privesc apărarea țării și securitatea națională, participarea la menținerea securității internaționale și la apărarea colectivă în sistemele de alianță militară, precum și la acțiuni de menținere sau de restabilire a păcii.”

Constituția României, Titlul III, Art. 119

Președintele ales depune jurământul de credință în fața Camerelor reunite ale Parlamentului, după care își poate începe activitatea. Președintele are atribuții importante ce țin de politica internă, dar și de cea externă, precum și o serie de atribuții cu caracter protocolar. Dintre acestea pot fi amintite:

- promulgă legile adoptate de Parlament;
- desemnează un candidat la funcția de prim-ministru;
- poate participa la ședințele Guvernului în care se discută aspecte ce țin de siguranța națională;
- se poate adresa Parlamentului în legătură cu problemele importante ale țării;
- poate dizolva Parlamentul în condiții excepționale;
- poate convoca un referendum pentru a afla dorința poporului în anumite chestiuni;
- încheie tratate internaționale cu aprobarea Parlamentului;
- numește reprezentanții diplomați ai României, la propunerea Guvernului;
- conduce Consiliul Suprem de Apărare a Țării și este șeful forțelor armate;
- conferă decorații, cele mai înalte grade militare și poate acorda grațierea individuală.

„Jur să-mi dăruiesc toată puterea și priceperea pentru propășirea spirituală și materială a poporului român, să respect Constituția și legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a României. Așa să-mi ajute Dumnezeu!”

Jurământul rostit de Președinte în fața Camerelor reunite ale Parlamentului, conform Constituției României

Președintele poate fi suspendat din funcție în cazul în care se dovedește că a încălcat *Constituția* sau în caz de înaltă trădare. În ambele cazuri, *suspendarea* se realizează prin votul parlamentarilor. În prima situație, soluția este inițiată de o treime din numărul parlamentarilor și este nevoie de votul majorității acestora. În cea de-a doua situație, inițiativa trebuie să aparțină majorității parlamentarilor și sunt necesare două treimi din voturile parlamentarilor pentru a fi pusă în practică. Pentru *demiterea* președintelui pentru fapte privind încălcarea *Constituției* trebuie organizat un referendum, iar hotărârea definitivă aparține poporului. Până în prezent, au fost organizate două referenduri pentru demiterea președintelui Traian Băsescu, în 2008 și în 2012.

Fig. 4. Palatul Cotroceni, sediul Administrației Prezidențiale, București

Fig. 5. Conferință de Presă la Palatul Cotroceni, în timpul unei vizite oficiale

Ambele au avut drept rezultat rămânerea acestuia în funcție. Demiterea pentru înaltă trădare se realizează prin hotărârea definitivă dată de Înalta Curte de Casație și Justiție, care constată veridicitatea acuzațiilor care i se aduc.

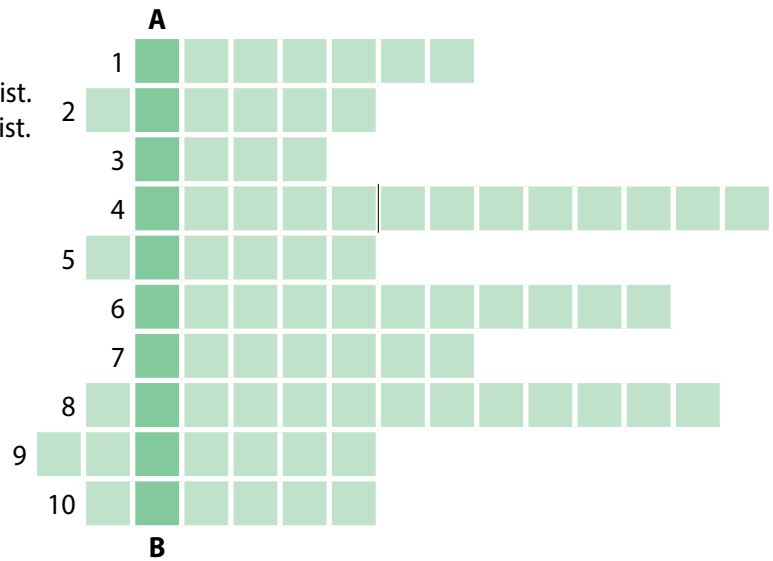
Idei principale

Cea mai înaltă funcție din statul român este cea de **președinte**. Acesta are prerogative care îi permit să apere Constituția, țara și cetățenii și să mențină echilibrul între cele trei ramuri ale puterii. Mandatul prezidențial este de 5 ani, iar o persoană poate deține maximum două mandate, care pot fi și consecutive. Pot candida la funcția de președinte doar persoanele care au împlinit 35 de ani.

Exersează

 I. Completează rebusul, conform indicațiilor, pentru a afla numele celei mai importante funcții din statul român.

1. Alege Președintele României.
2. Prenumele celui de-al treilea președinte postdecembrist.
3. Prenumele celui de-al doilea președinte postdecembrist.
4. Denumire alternativă pentru cea de președinte.
5. Al doilea prenume al celui de-al patrulea președinte postdecembrist.
6. Trimiși ai statului român numiți de președinte, la propunerea Guvernului.
7. Atribuții prezidențiale, altele decât cele de politică externă.
8. Act semnat de președinte cu aprobarea Parlamentului.
9. Atribuții prezidențiale, altele decât cele de politică internă.
10. Acte ale statului român promulgate de președinte.

 II. Grupează, pe caiet, atribuțiile Președintelui României în funcție de zona aplicabilității lor.

Politica internă	Politica externă
...	...

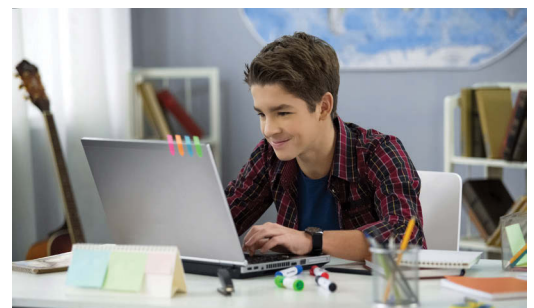
III. Scrie-i Președintelui României! Instituția condusă în mod direct de către președinte se numește Administrația Prezidențială. Mai multe detalii despre aceasta poți găsi pe site-ul acesteia: <https://www.presidency.ro/>. Una dintre secțiunile site-ului se numește: „Scrie-i președintelui!” Trimite-i un mesaj președintelui, care să conțină o sugestie, o recomandare sau o sesizare. Nu uita să folosești un limbaj politicos, iar mesajul să conțină o informație importantă pentru tine sau pentru comunitatea din care faci parte. Comunică profesorului și colegilor de clasă răspunsul primit.

Dicționar

demitere – procedură prin care o persoană este scoasă dintr-o anumită funcție

perioada postdecembristă – perioada de după Revoluția din Decembrie 1989

suspendare din funcție – procedură prin care o persoană care deține o anumită funcție nu o mai poate îndeplini pentru o perioadă determinată, în anumite condiții

Document

„Când zeii (...) m-au strigat pe nume, pe mine, Hammurabi, destoinic domnitor, cu frica de zei, ca să dau în țară puterea dreptății, ca să nimicesc pe cel rău și viclean, iar cel puternic să nu-l asuprească pe cel slab.”

Din *Codul lui Hammurabi*
(sec. al XVIII-lea î.H.)

Termeni-cheie

- stat de drept
- supremația Constituției
- supremația legii
- Avocatul Poporului
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Fig. 1. Sediul Curții Europene a Drepturilor Omului (Strasbourg, Franța)

Reține

Încă din Art. 1 al *Constituției* se precizează faptul că România este un **stat de drept**. Aceasta este o valoare fundamentală a democrației întrucât împiedică puterile statului să-și aroge alte drepturi în afara celor stabilite prin lege și că statul român trebuie să respecte drepturile și libertățile cetățenilor, așa cum sunt ele înscrise în Constituție, dar și în documentele internaționale. Prin documente internaționale se înțelege, în primul rând, *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (1948).

„(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.”

Constituția României, Titlul II, Art. 16, alin. 1-2

Prin stat de drept se înțelege faptul că toți cetățenii sunt egali în fața legii și că nimeni nu poate fi deasupra ei. Toate faptele unei persoane sunt judecate doar conform legii în vigoare la momentul realizării acestora. Nicio persoană nu poate fi trasă la răspundere pe baza unei legi care nu era în vigoare într-un anumit moment. De altfel, acest aspect este înscris în mod explicit în *Constituție*.

„Legea dispune numai pentru viitor...”

Constituția României, Titlul II, Art. 15, alin. 2

Pentru ca statul de drept să funcționeze sunt necesare câteva condiții. Prima dintre acestea este supremația *Constituției*, ceea ce înseamnă că totul trebuie să fie în acord cu litera și spiritul ei. De altfel, aceasta conține drepturile și libertățile de care se bucură absolut toți cetățenii României. Acestea sunt enumerate în cadrul Titlului II, Capitolul II. Trebuie precizat faptul că în legea fundamentală sunt precizate și obligațiile cetățenilor români.

În cazul în care un cetățean are dovezi că i-au fost încălcate drepturile și libertățile constituționale, acesta se poate adresa justiției, dar și autorităților competente prin petiții, precum și Avocatului Poporului. De asemenea, acesta se poate adresa și instituțiilor internaționale cum este Curtea Europeană a Drepturilor Omului (fig. 1).

„Avocatul Poporului este numit pe o durată de 5 ani pentru apărarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice.

Adjuncții Avocatului Poporului sunt specializați pe domenii de activitate.”

Constituția României, Titlul II, Art. 58, alin. 1

O condiție esențială pentru acceptarea în Uniunea Europeană, din care România face parte începând cu 1 ianuarie 2007, este respectarea statului de drept. Niciun stat membru al Uniunii nu poate încălca principiile statului de drept. Drept urmare, instituțiile europene dispun de o serie de mijloace prin care se verifică respectarea acestora în cadrul statelor membre, inclusiv România.

„Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților.

Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.”

Extras din *Tratatul privind Uniunea Europeană*, versiunea consolidată (2012), Titlul I, Art. 2

Fig. 2. Sală de judecată a Curții Europene a Drepturilor Omului

✓ Idei principale

Statul de drept este un principiu democratic prin care se afirmă că nimeni nu este mai presus de lege. Astfel, se asigură egalitatea în drepturi și obligații a cetățenilor. Legea este arbitrul care păstrează echilibrul societății prin realizarea dreptății și trebuie respectată întocmai, în orice situație, fără abateri de la litera și spiritul ei.

✍ Exersează

I. Lucrând în echipe, exprimați-vă, în scris, părerea despre fiecare dintre citatele de mai jos, din perspectiva principiilor statului de drept, pe care le-ați întâlnit în textul lecției. Citiți și dezbateți cu celelalte echipe concluziile voastre, dar și pe ale lor.

- „Oricine înțelege ușor că, deși înființarea legilor este un lucru important, a pune într-un stat bine constituit, în fruntea unor legi bune, niște magistrați inepti, înseamnă nu numai că nu va scoate niciun folos din calitatea legilor sale și că se va face de râsul lumii, dar încă această alegere rea va fi pentru ei izvorul a nenumărate rele și nenorociri.” – Platon, *Legile*
- „Până când, la urma urmei, vei abuza, Catilina, de răbdarea noastră? Cât timp nebunia asta a ta își va mai bate joc de noi? Până unde se va avânta cutezanța ta neînfrânată? Oare nici garda nocturnă a Palatinului, nici străjile de noapte ale orașului, nici teama poporului, nici adunarea tuturor oamenilor de bine, nici acest foarte apărat loc de întrunire a Senatului, nici chipurile și privirile celor de față nu te-au impresionat deloc?” – Marcus Tullius Cicero, *Catilinare*
- „Art. 40. Nu vom vinde, nu vom refuza și nu vom întârzia nimănui dreptatea și justiția.” – *Magna Charta Libertatum* (1215)
- „Omul s-a născut liber, dar pretutindeni este în lanțuri.” – Jean-Jacques Rousseau, *Contractul social*

Dicționar

Curtea Europeană a Drepturilor Omului – instituție a Consiliului Europei, organism independent de Uniunea Europeană, cu sediul la Strasbourg, care judecă sesizările privind încălcarea drepturilor și libertăților cetățenești, din statele care au semnat *Convenția Europeană a Drepturilor Omului* (4 noiembrie 1950, Roma)

? Știi că...

...după aderarea României și Bulgariei la UE, la 1 ianuarie 2007, a fost instituit Mecanismul de Cooperare și Verificare (MCV), prin care s-a monitorizat, printre altele, și respectarea principiilor statului de drept în cele două state?

...la Veneția se întrunește de patru ori pe an Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, numită și Comisia de la Veneția, organism consultativ care oferă expertiză și în ceea ce privește respectarea statului de drept în Europa?

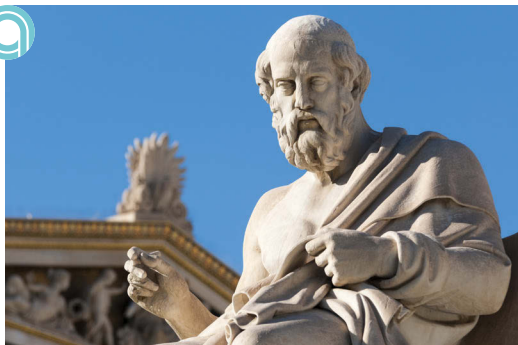

Fig. 3. Platon (cca 428-348 î.H.), unul dintre cei mai importanți filozofi ai Antichității

II. Analizați Mitul lui Gyges relatat de filozoful Platon (fig. 3) în dialogul *Republica*.

Gyges, un păstor din regatul Lydiei, din Asia Mică, a intrat în posesia unui inel, care, odată întors cu piatra spre sine avea puterea de a-l face pe proprietar invizibil. Folosindu-l, Gyges a comis numeroase nedreptăți și chiar a plănuit uciderea regelui pentru a-i lua locul. „Așadar, dacă ar exista două astfel de inele și dacă pe primul l-ar avea omul drept și pe celălalt omul nedrept, se poate crede că nimeni nu s-ar dovedi în asemenea măsură stăpân de piatră, încât să se țină de calea dreptății și să aibă tăria de a se înfrâna. (...) Așa fiind, aceasta este o bună dovadă că nimeni nu este drept de bunăvoie, ci doar silnic.”

Folosind metoda Pălăriilor gânditoare, grupați-vă în șase echipe care se vor distinge prin purtarea unei pălării de culori diferite. După parcurgerea unei etape, se face schimb de pălării. Fiecare grupă va trebuie să poarte fiecare dintre pălării. Fiecare culoare simbolizează o anumită atitudine față de subiectul în discuție.

III. Completează, pe caiet, tabelul de mai jos cu informația potrivită obținută prin accesarea link-ului: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Questions_Answers_ROM – Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

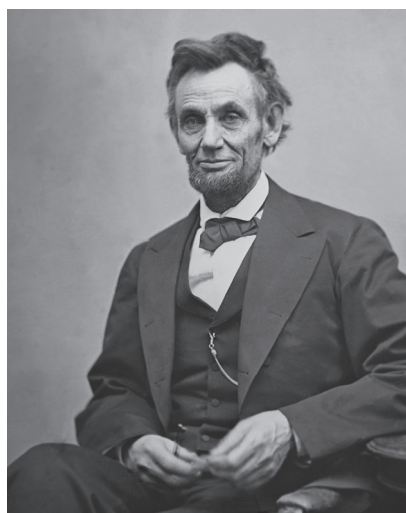

Fig. 4. Abraham Lincoln, al 16-lea președinte american (1861-1865), căruia i se datorează desființarea sclaviei pe teritoriul SUA

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)	
Ce este CEDO?	...
Ce este Convenția Europeană a Drepturilor Omului?	...
Ce face CEDO?	...
Cum poate fi sesizată CEDO?	...

IV. **Exprimă-ți opinia!** Sclavia a fost scoasă în afara legii în SUA prin al XIII-lea Amendament adăugat Constituției din 1787, care a fost votat de Congres (Parlamentul SUA). Întrucât mulți kongresmeni se opuneau votării acestui amendament, președintele Abraham Lincoln (fig. 4) a folosit diverse metode pentru a-i convinge, inclusiv șantajul și mita.

Crezi că, din perspectiva unui stat de drept, metodele Administrației Lincoln sunt acceptabile doar pentru că servesc unui scop nobil? Poate scopul să scuze mijloacele într-un stat de drept? Argumentează-ți punctul de vedere.

RECAPITULARE

I. Realizează corespondența între informațiile din cele două coloane.

A	B
1. Parlament	a. angajat al Ministerului Public
2. Guvern	b. conduce administrația centrală
3. Primar	c. reprezentant al Guvernului
4. Prefect	d. ales local
5. Președinte	e. șeful statului
6. Judecător	f. asigură respectarea legii
7. Procuror	g. autoritatea legislativă
	h. partid politic

II. Completează rebusul de mai jos cu informațiile potrivite și vei descoperi denumirea uneia dintre Camerele Parlamentului.

- Drept al cetățenilor de a se uni în vederea realizării unui scop.
- Membriu al Camerei inferioare a Parlamentului României.
- Perioadă fixă de timp în care se poate exercita o funcție publică.
- Drept al președintelui de a ierta o persoană condamnată de justiție.
- Formă de organizare a societății umane compusă din teritoriu, cetățeni și instituții.

	A									
1										
2										
3										
4										
5										
	B									

III. Rescrie enunțurile false de mai jos astfel încât acestea să exprime un adevăr.

- Parlamentul României este compus din trei camere.
- Guvernul conduce administrația locală.
- Autoritatea judecătorească are ca rol principal legiferarea.
- Prim-ministrul promulgă legile aprobate de către Parlament.
- O persoană poate exercita un singur mandat ca președinte.
- Statul de drept este un principiu specific dictaturilor.

IV. Completează, pe caiet, un tabel asemănător celui de mai jos.

	Președinte	Guvern	Parlament	Justiție
Ce putere reprezintă în stat?
Care este principala atribuție?
Cum își exercită puterea?

Grilă de autoevaluare

Subiectul I: 20 de puncte
 Subiectul II: 30 de puncte
 Subiectul III: 15 puncte
 Subiectul IV: 15 puncte
 Subiectul V: 10 puncte
 Din oficiu: 10 puncte

Subiectul I	5 × 4 p. = 20 p.
Subiectul II	6 × 5 p. = 30 p.
Subiectul III	6 × 2,5 p. = 15 p.
Subiectul IV	6 × 2,5 p. = 15 p.
Subiectul V	4 × 2,5 p. = 10 p.

Punctaj maxim: 100 de puncte

Fig. 1. Ședință a Parlamentului României dedicată dezbaterii și votării unei moțiuni de cenzură

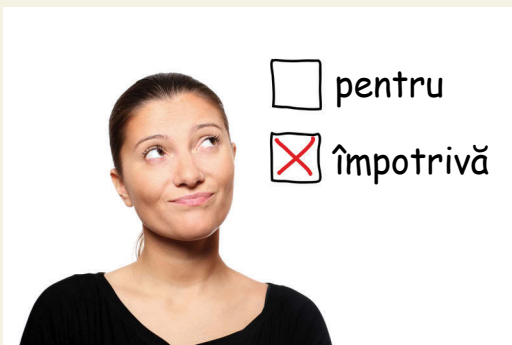

Fig. 2. Dreptul la vot, o caracteristică a democrației

EVALUARE

I. Scrie, pe caiet, varianta care completează fiecare enunț.

- Partidele politice se împart în două mari categorii:
 - de stânga și de dreapta.
 - de nord și de sud.
 - regionale și naționale.
- Mandatul unui parlamentar român este de:
 - 5 ani.
 - 4 ani.
 - 3 ani.
- Mandatul președintelui este de:
 - 5 ani.
 - 4 ani.
 - 3 ani.
- Judecătorii sunt:
 - imparțiali și inamovibili.
 - imparțiali și indeciși.
 - imparțiali și decși.
- CSAT este prescurtarea de la:
 - Consiliul Suprem de Apărare a Teritoriului.
 - Consiliul Suprem de Apărare a Țării.
 - Consiliul Suprem de Apărare Totală.

II. Realizează legătura corectă dintre instituția din prima coloană și atribuțiile acesteia din cea de-a doua coloană.

1. Președinte	a. inițiază legi
	b. oferă decorații
	c. acordă votul de încredere
2. Parlament	d. desemnează prim-ministrul
	e. demite Guvernul
	f. promulgă legile

III. Stabilește valoarea de adevăr (adevărat sau fals) a fiecărui enunț de mai jos.

- Moțiunea de cenzură este votată de către Guvern.
- Mandatele președintelui pot fi și consecutive.
- România este un stat de drept.
- Prim-ministrul desemnat trebuie să prezinte Programul de Guvernare.
- Partidele politice sunt compuse doar din funcționari ai statului.
- Consiliul Superior al Magistraturii are 21 de membri.

IV. Completează spațiile libere cu termenii potriviți din lista de mai jos.

autoritar, democratic, pluralism, asocia, grupa, sindicatele, lege, organizațiile nonguvernamentale, patronatele, Constituție

Un principiu esențial pentru un regim ... este ... politic. Conform acestuia, cetățenii se pot ... în jurul unor valori și principii politice. Printre formele de asociere se numără ..., ... și Dreptul de asociere este un drept fundamental garantat prin Constituție.

V. Alcătuieste enunțuri în care să folosești următorii termeni: *putere legislativă, partid politic, președinte, pluralism.*

UNITATEA 2

RAPORTUL CETĂȚENI – AUTORITĂȚI. DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI CETĂȚENEȘTI ÎN SOCIETATEA DEMOCRATICĂ

Conținuturi:

Lecția 1. Domnia legii și puterea cetățenilor

- 1.1. Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației
- 1.2. Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății
- 1.3. Justiția ca instituție de apărare și de îndeplinire a dreptății; egalitatea în fața legii și accesul la justiție al cetățenilor
- 1.4. Copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii

Lecția 2. Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice și la controlul aplicării acestora

- 2.1. Implicarea civică în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe
- 2.2. Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși
- 2.3. Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale
- 2.4. Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice

Recapitulare

Evaluare

Fișa de observare sistematică a comportamentului elevilor la orele de educație socială, utilizată de cadrul didactic pe parcursul unității de învățare *Raporturile cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități în societatea democratică*

Criteria evaluatee/indicatori	Nivel scăzut	Nivel mediu	Nivel ridicat
1. Respectarea regulilor grupului			
2. Exprimarea socială și emoțională adecvată			
3. Capacitatea de autoorganizare			
4. Implicarea și îndeplinirea corectă a sarcinilor			
5. Atitudinea adecvată față de colegi			
6. Interesul față de disciplina educației sociale			
7. Progresul realizat			

Lecția 1. Domnia legii și puterea cetățenilor

1.1. Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației

Document

„Legea este garanția faptului că cetățenii vor fi onești unii cu alții.”

Aristotel, filozof grec (sec. IV î.H.)

Reține

În lecția dedicată *Autorității legislative* ai aflat că în statul român puterea legislativă aparține Parlamentului (fig. 2), însă acte normative pot emite și alte autorități, precum Guvernul sau autoritățile publice locale. Propunerile de proiecte de legi se numesc **inițiative legislative**.

Constituția oferă dreptul de a iniția legi: Guvernului, deputaților, senatorilor sau unui număr de cel puțin 100 000 de cetățeni care au dreptul de a vota (adică au împlinit vârsta de 18 ani).

Termeni-cheie

- inițiativă legislativă
- implicare cetățenească
- petiție
- promulgare

„(1) Cetățenii care își manifestă dreptul la inițiativă legislativă trebuie să provină din cel puțin un sfert din județele țării, iar în fiecare din aceste județe, respectiv în Municipiul București, trebuie să fie înregistrate cel puțin 5 000 de semnături în sprijinul acestei inițiative. (2) Nu pot face obiectul inițiativei legislative a cetățenilor problemele fiscale, cele cu caracter internațional, amnistia și grațierea.”

Constituția României, Titlul III, Art. 76, alin. 1-2

Procesul de elaborare a legilor presupune parcurgerea mai multor etape (fig. 1).

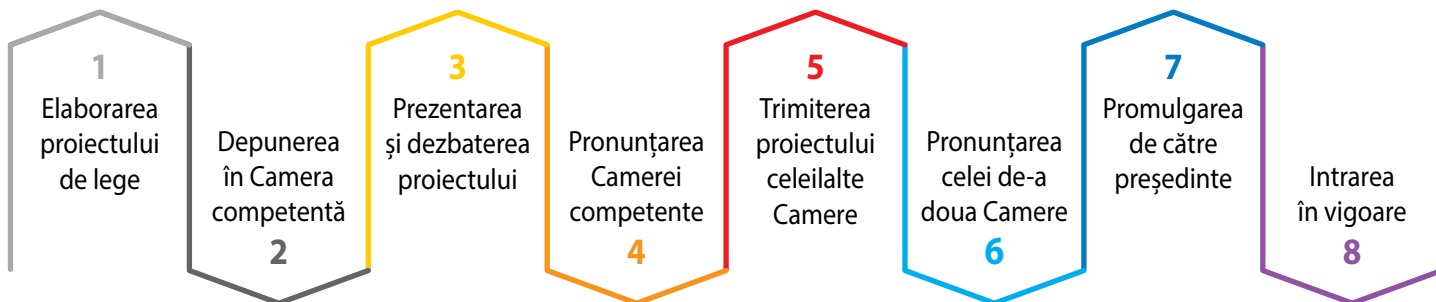

Fig. 1. Etapele procesului de elaborare a legilor

După elaborarea unui proiect de lege și punerea sa în dezbatere publică, urmează depunerea acestuia la una dintre cele două Camere ale Parlamentului sau Camera competentă.

Unul sau mai mulți parlamentari pot depune propuneri de legi, însoțite de o scrisoare, la Secretariatul General al Camerei de care aparțin (Camera Deputaților sau Senat), de unde proiectul este trimis spre avizare la Consiliul Legislativ.

„(3) Guvernul își exercită inițiativa legislativă prin transmiterea proiectului de lege către Camera competentă să îl adopte, ca primă Cameră sesizată. (4) Deputații, senatorii și cetățenii care exercită dreptul la inițiativă legislativă pot prezenta propuneri legislative numai în forma cerută pentru proiectele de legi.”

Constituția României, Titlul III, Art. 74, alin. 3-4

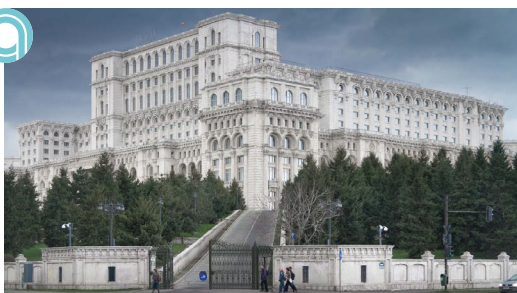

Fig. 2. Palatul Parlamentului

După sesizarea Camerei competente, urmează etapa în care proiectul de lege este prezentat și dezbătut.

„Se supun spre dezbateră și adoptare Camerei Deputaților, ca primă Cameră sesizată, proiectele de legi și propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internaționale și a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum și proiectele legilor organice. (...) Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii și adoptării, ca primă Cameră sesizată, Senatului.”

Constituția României, Titlul III, Art. 75, alin. 1

După dezbateră proiectului de lege, Camera trebuie să se pronunțe prin vot (fig. 3) cu privire la aprobarea sau respingerea acestuia. Urmează etapa în care proiectul de lege este trimis către cea de-a doua Cameră a Parlamentului, care trebuie să se pronunțe cu privire la acesta.

Fig. 3. Parlamentari votând un proiect de lege

„(1) Prima Cameră sesizată se pronunță în termen de 45 de zile. Pentru coduri și alte legi de complexitate deosebită, termenul este de 60 de zile. În cazul depășirii acestor termene, se consideră că proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate.

(2) După adoptarea sau respingerea de către prima Cameră sesizată, proiectul sau propunerea legislativă se trimite celeilalte Camere, care va decide definitiv.”

Constituția României, Titlul III, Art. 75, alin. 1-2

Procesul se încheie cu **promulgarea** legii de către șeful statului (fig. 4), în termen de 20 de zile de la primirea acesteia. El poate cere reexaminarea legii de către Parlament sau poate sesiza Curtea Constituțională, în cazul în care consideră că legea trimisă spre promulgare conține elemente de neconstituționalitate.

Legea intră în vigoare odată cu publicarea ei în *Monitorul Oficial*, la trei zile de la data publicării sau la o altă dată prevăzută în lege.

„Înainte de promulgare, președintele poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii.”

Constituția României, Titlul III, Art. 77, alin. 2

Trebuie știut faptul că toate legile adoptate de Parlamentul României trebuie să aibă avizul consultativ al Consiliului Legislativ. Termenul consultativ indică faptul că procesul de elaborare a unei legi nu poate fi oprit de un aviz negativ primit din partea Consiliului Legislativ.

„Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații. El ține evidența oficială a legislației României.”

Constituția României, Titlul III, Art. 77, alin. 1

Fig. 4. Promulgarea Legii educației în cadrul unei ceremonii desfășurate la Palatul Cotroceni

? Știi că...

...cuvântul „lege” provine din termenul latin *lex*?

...legea talionului este o formă de dreptate care cere ca între pedeapsă și faptă să fie o strictă egalitate, după principiul „Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte”? Cuvântul „talion” provine din latinescul *talio* ce înseamnă „la fel”, „aidoma”.

Fig. 5. „Legea e dură, dar e lege” (proverb latin)

Parcurerea etapelor amintite face ca legea să fie obligatorie pentru toți cetățenii României, de pe tot cuprinsul țării. Aceștia au obligația să cunoască legile țării, pentru a le respecta, încălcarea lor din cauza necunoașterii nefiind o scuză acceptată în instanțele de judecată.

Pe lângă dreptul de **inițiativă legislativă**, cetățenii se mai pot implica și în alte moduri în procesul de elaborare a legilor. De exemplu, prin **petiții** și scrisori trimise parlamentarilor, le pot cere acestora să acționeze conform dorințelor lor. Mai mult, asociațiile cetățenilor pot iniția campanii de conștientizare a cetățenilor cu privire la o anumită inițiativă legislativă și pot cere măsuri din partea Parlamentului. Cetățenii pot organiza proteste, în limitele prevederilor legale, pentru a-și exprima acordul sau dezacordul cu privire la o anumită inițiativă legislativă. În perioada în care un proiect de lege este în dezbatere publică, cetățenii pot trimite către inițiator diverse propuneri și observații.

În concluzie, există mai multe niveluri ale implicării cetățenilor în elaborarea legislației sau a actelor normative (fig. 6).

Informare

Autoritățile publice trebuie să asigure transparența actului decizional și să facă totul pentru ca informația să ajungă la cetățeni.

Consultare

Cetățenilor li se cere părerea asupra proiectului de act normativ înainte de adoptarea sa.

Participare

Cetățenii sunt subiect al luării deciziilor, participă efectiv la procesul prin care propunerea de act normativ devine, după adoptare, act normativ.

Fig. 6. Modalități de implicare a cetățenilor în elaborarea legilor

Dicționar

petiție – cerere scrisă adresată de cetățeni autorităților

promulgare – procedură constituțională prin care șeful statului permite publicarea și punerea în aplicare a unei legi aprobate de Parlament

Ideii principale

Legile sunt realizate de către Parlament, singura autoritate legislativă din România. Acesta reprezintă poporul, iar legile trebuie să reprezinte voința poporului. Cetățenii se pot implica direct în procesul de legiferare prin petiții și scrisori trimise parlamentarilor, dar și prin participarea la dezbateri și manifestații publice. Cetățenii au dreptul să inițieze legii, prin respectarea condițiilor prevăzute în Constituție.

Exersează

I. Completează, pe caiet, tabelul de mai jos cu informațiile corecte.

Nr.	Etapa
1	• Elaborarea...
2	• Depunerea...
3	• Prezentarea...
4	• Pronunțarea...
5	• Trimiterea...
6	• Pronunțarea...
7	• Promulgarea...
8	• Intrarea...

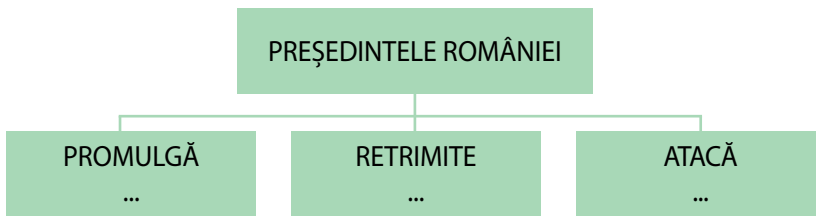
? Știi că...

...parlamentarii români au depus de-a lungul vremii numeroase propuneri legislative, unele de-a dreptul neobișnuite, precum înființarea unei școli pentru parlamentari, pensionarea animalelor care au servit instituțiile publice sau un proiect de lege pentru combaterea antiromânismului?

Model de răspuns:

Elaborarea legilor

II. Completează, pe caiet, următoarea hartă conceptuală cu informațiile potrivite.

III. **Proiect!** Sub îndrumarea profesorului, realizați o scenetă prin care să evidențiați etapele procesului de elaborare a legilor. Începeți prin a stabili proiectul de lege pe care să-l propuneți spre aprobare. Definiți rolurile: deputații, senatorii, președintele, Consiliul Legislativ. Lucrați pe grupe pentru a scrie replicile fiecărei părți implicate, după care creați un text unitar. Sceneta trebuie să conțină argumente PRO și CONTRA și trebuie să urmeze cu exactitate toate etapele elaborării legilor. Prezentați sceneta în fața unui public format din colegii celorlalte clase de a VII-a, părinți etc.

IV. Citește textele de mai jos și răspunde la cerințe.

Comunitatea Declic unește mai bine de un milion de cetățeni români, din țară sau din diaspora, în jurul unor idealuri și valori ale societății civile. Membrii comunității Declic acționează după următorul tipar: 1. Identifică o problemă; 2. Se mobilizează online; 3. Se organizează offline; 4. Produc schimbarea. Unul dintre succesele acestei comunități a fost să convingă Parlamentul să înăsprească legislația anti-viol pentru a proteja minorii de abuzurile sexuale.

„Am întărit legislația anti-viol.

Pare greu de crezut, dar a fost nevoie de doi ani de presiune pentru a convinge politicienii că e obligatoriu să înăsprească legislația anti-viol. Că violul este viol, că nu există consimțământ pentru abuzul unui copil. A fost nevoie de 114 509 de semnături pe o petiție, de proteste la Parlament, de confruntări cu politicienii. Din 2024, orice act sexual al unui adult cu un minor sub 16 ani va fi considerat viol și va fi pedepsit cu închisoarea de la 7 la 12 ani.”

(sursa: <https://raport-declic-2023.mystrikingly.com/#3>)

1. Ce părere ai despre inițiativa Comunității Declic?
2. Ce a obținut Comunitatea prin acest demers?
3. Cum a reușit Comunitatea Declic să convingă Parlamentul să facă ceea ce trebuie?
4. Cum acționează membrii Comunității Declic în vederea rezolvării unei probleme?
5. Când vei fi adult, te vei implica în acțiunile susținute de „comunități” precum Declic? Dacă DA, de ce? Dacă NU, de ce?

Fig. 7. Elaborarea unui proiect

Fig. 8. Acțiune de conștientizare realizată de Comunitatea Declic

Fig. 9. Implicare în problemele comunității

1.2. Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății

Document

„Libertatea nu este dreptul de a face tot ceea ce vrem, ci ceea ce se cuvine.”

Abraham Lincoln,
președinte al SUA (1861-1865)

Termeni-cheie

- îndatoriri fundamentale
- libertate
- respectarea legilor
- responsabilitate

Reține

Titlul al II-lea din Constituția României este rezervat drepturilor și libertăților cetățenești, precum și îndatoririlor acestora. Este de la sine înțeles faptul că cetățenii, pe lângă drepturi și **libertăți**, au și obligații. Drepturile și libertățile sunt apărute de autoritățile statului, conform prevederilor *Constituției*. Așadar, cetățenii României au o serie de obligații a căror îndeplinire asigură existența statului român și, implicit, respectarea drepturilor și libertăților cetățenești.

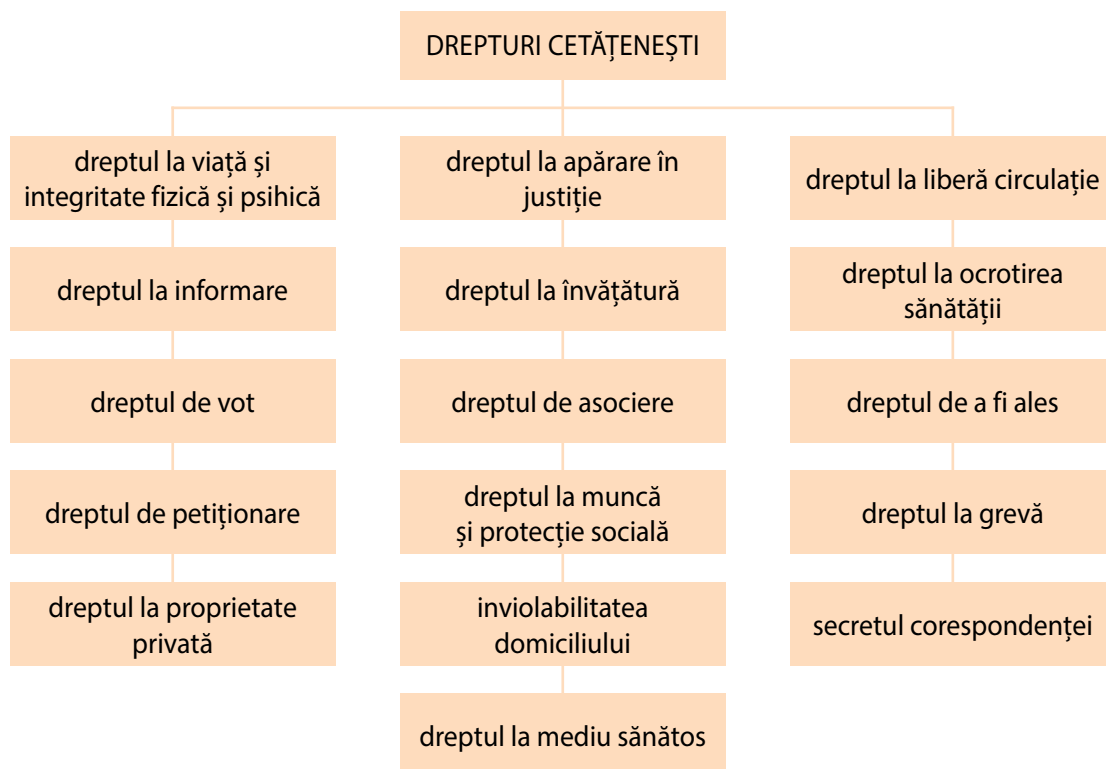

Fig. 1. Principalele drepturi cetățenești înscrise în Constituția României

Fig. 2. Dreptul la apărare

Fig. 3. Drepturile persoanelor cu dizabilități

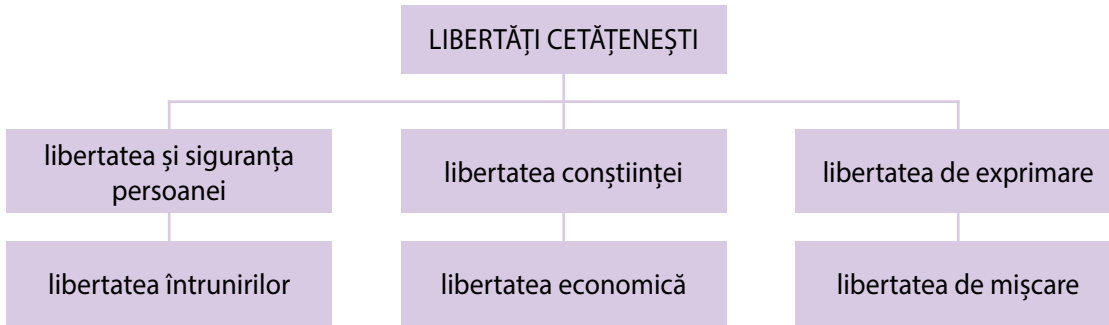

Fig. 4. Libertăți cetățenești

Fig. 5. Libertatea de exprimare

Fig. 6. Libertatea întrunirilor

Principala îndatorire a oricărui cetățean este **respectarea legilor** statului român, care este o condiție esențială pentru existența statului de drept. Încălcarea legii poate atrage o serie de sancțiuni. Celelalte **îndatoriri fundamentale** sunt: fidelitatea față de țară, apărarea țării și contribuțiile financiare.

Fidelitatea față de țară este importantă fiindcă permite existența și buna funcționare a acesteia. Alte state pot avea interese care vin în contradicție cu interesele țării noastre și pot încerca influențarea autorităților române. Fidelitatea față de țară înseamnă capacitatea de a urmări interesele României, așa cum sunt acestea formulate de către poporul român, sursa suveranității naționale.

„(1) Fidelitatea față de țară este sacră.

(2) Cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice, precum și militarii răspund de îndeplinirea cu credință a obligațiilor ce le revin și, în acest scop, vor depune jurământul cerut de lege.”

Constituția României, Titlul II, Art. 54, alin. 1-2

Ai aflat de la orele de istorie despre faptul că statele se luptă între ele, războaiele fiind activități groaznice care produc distrugerii și suferințe. Majoritatea statelor, așa cum este și cazul României, sunt pașnice și respectă drepturile tuturor popoarelor de a-și decide singure soarta. Însă altele, în special cele la conducerea cărora se află regimuri dictatoriale, nu respectă drepturile altor popoare și, uneori, folosesc războiul pentru a-și impune un anumit punct de vedere. De aceea, România trebuie să fie pregătită să apere, chiar și cu armele, teritoriul național, democrația și drepturile și libertățile cetățenilor săi, în cazul unei agresiuni militare.

? Știi că...

...unele dintre sloganurile scandate în timpul Revoluției din Decembrie din 1989 au avut în prim-plan conceptele de *libertate și dreptate*? „Dreptate, ochii plânși cer să te vadă!” este versul unei poezii din 1907 și exprima dorința ca, în sfârșit, după ani de abuzuri și nedreptăți, oamenii să poată cunoaște și vedea dreptatea, iar „Libertate, te iubim, ori învingem, ori murim!” arăta voința celor care manifestau împotriva regimului comunist de a lupta pentru libertate cu prețul vieții.

„Cetățenii au dreptul și obligația să apere România.”

Constituția României, Titlul II, Art. 55, alin. 1

Cea mai importantă sursă de venituri pentru statul român o reprezintă taxele și impozitele plătite de cetățeni. Banii colectați sunt folosiți pentru funcționarea instituțiilor statului și pentru crearea condițiilor pentru o viață decentă pentru toți cetățenii. România nu poate funcționa fără taxele și impozitele (*sarcini fiscale*) încasate de la propriii cetățeni. Prin urmare, una dintre îndatoririle fundamentale este plata de taxe și impozite.

„(1) Cetățenii au obligația să contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice.

(2) Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale.”

Constituția României, Titlul II, Art. 56, alin. 1-2

Libertatea nu înseamnă dreptul de a face orice, ci dreptul de a face orice nu este interzis. Altfel spus, este permis tot ceea ce nu este interzis prin lege. Libertatea este limitată pentru ca fiecare dintre noi să se poată bucura de un anumit grad de libertate. Libertatea fără limite duce la abuzuri fără limite. Cu toții suntem egali și această egalitate este menținută prin respectarea principiilor statului de drept. Trebuie să înțelegem că acele limite sunt impuse pentru interesul nostru al tuturor, pentru protejarea drepturilor și libertăților cetățenești, așa cum sunt ele înscrise în Constituție.

„Cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii trebuie să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți.”

Constituția României, Titlul II, Art. 57

Fig. 7. Statuia Libertății, simbol al valorilor democrației americane, dar oferit de poporul francez celui american (1886)

Dicționar

sarcini fiscale – obligația cetățenilor de a finanța statul prin plata unor taxe și impozite

Ideile principale

Drepturile și libertățile cetățenești sunt înscrise în Constituția țării. Fiecare cetățean se bucură de toate acestea. Pe lângă drepturi, în legea fundamentală mai sunt înscrise și **obligațiile cetățenilor**. Libertatea individuală nu este nelimitată, ci are anumite limite pentru ca toți să ne putem bucura de ea.

Exersează

I. Experiment! Împărțiți în șase echipe, imaginați-vă cum ar arăta localitatea în care locuiți dacă viața cetățenilor nu ar mai fi reglementată de norme sociale și de legi. Fiecare echipă își va prezenta concluziile într-o formă diferită: 1. Afișe; 2. Prezentare PowerPoint; 3. Colaj de fotografii; 4. Eseu; 5. Filmare; 6. Pantomimă. Evidențiați importanța și rolul legilor în protejarea libertății.

II. Extrageți, la nivelul clasei, cele mai valoroase idei din fragmentul de mai jos. Apoi realizați independent un eseu despre importanța libertății de exprimare prin valorificarea acestor idei.

„Eu nu pretind că folosirea mai neîngrădită a libertății de a exprima toate opiniile posibile va pune capăt tuturor relelor izvorâte din sectarismul religios sau filozofic. Orice adevăr de care oamenii mărginiți sunt profund convingși va fi, cu siguranță, afirmat, răspândit și chiar aplicat în multe feluri în acțiunile lor, ca și când nu ar exista pe lume niciun alt adevăr sau în niciun caz unul care să poată limita sau amenda pe cel dintâi. Eu recunosc că tendința tuturor opiniilor de a deveni opinii sectare nu se vindecă nici prin cea mai liberă dezbateră, ci adesea este chiar întărită și exacerbată prin dezbateri, adevărul care ar fi trebuit să fie sesizat, dar nu a fost fiind respins cu atât mai violent cu cât este proclamat de persoane considerate a fi oponenți. Dar nu asupra partizanilor înfocați, ci asupra spectatorilor mai calmi și mai dezinteresați se exercită influența salutară a acestui conflict de vederi. Căci răul cel mai mare rezidă nu în conflictul violent dintre diferitele părți ale adevărului, ci în suprimarea pe tăcute a jumătate din adevăr; atunci când lumea este obligată să asculte ambele părți, rămâne totdeauna o speranță; dar când este ascultată doar una din părți, greșeala se permanentizează, devenind prejudecată, adevărul însuși încetând de a mai avea efectele unui adevăr și devenind, prin exagerare, un neadevăr.”

John Stuart Mill, *Despre libertate*

III. Identifică, în imaginile de mai jos, drepturile de care sunt privați unii copii la școală. Numește fenomenul acestor manifestări periculoase. Acest fenomen este întâlnit și în școala ta? Propune soluții prin care aceste manifestări negative pot fi evitate.

IV. Completează, pe caiet, un tabel asemănător celui de mai jos cu informațiile pe care le consideri potrivite după însușirea conținuturilor din această lecție și realizarea activităților de învățare de mai sus. Împărtășiți-vă punctele de vedere și scrieți pe o coală de flipchart ideile înscrise în cea de-a doua coloană din tabel. Numerotați-le și, prin tragere la sorți, fiecare elev va primi sarcina de a găsi răspuns la un aspect din lista respectivă documentându-se online.

Știu...	Vreau să știu...	Am învățat...
...
...

1.3. Justiția ca instituție de apărare și de înfăptuire a dreptății; egalitatea în fața legii și accesul la justiție al cetățenilor

Document

„Justiția ne poruncește să avem îngăduință față de toți oamenii, să consultăm interesele întregii rase umane, să dăm fiecăruia ce i se cuvine.”

Cicero (106-43 î.H.), filozof, politician și jurist roman

Termeni-cheie

- Cod civil
- Cod penal
- drept la apărare
- pedeapsă

Fig. 1. Themis, zeița greacă a Justiției

Reține

Prin lecția despre autoritatea judecătorească te-ai familiarizat cu rolul și principiile de funcționare ale acesteia. Ai putut constata, cu siguranță, că principala sarcină a justiției este apărarea și înfăptuirea dreptății. Dreptatea se menține la nivelul societății prin intermediul legii. Prin dreptate înțelegem tratarea tuturor cetățenilor în mod egal.

Legea cuprinde, în general, o serie de **pedepse** care sunt aplicate celor care o încalcă. În lipsa unei pedepse, o lege nu are putere, fiindcă foarte multe persoane nu se vor simți obligate să o respecte. Frica de pedeapsă este principala forță a unei legi. Cele mai întâlnite pedepse sunt: amenda, confiscarea unor bunuri și valori, munca în folosul comunității, pierderea unor drepturi și libertăți sau privarea de libertate.

Pedeapsa este și o modalitate prin care cel pedepsit își plătește datoria față de societate. Pedeapsa are un triplu scop:

- determină cetățenii să respecte legea;
- îi face pe cei care au încălcat legea să înțeleagă cum și în ce măsură au greșit, pentru a nu mai repeta o anumită faptă;
- este o formă de reparație față de societate sau față de o anumită persoană pentru pagubele produse de cel/cei care încalcă legea.

Legiutorul trebuie să aibă grijă ca pedeapsa să nu fie nici prea blândă, nici prea dură, ci pe măsura faptei comise. Dacă pedeapsa este prea blândă, ea nu-i va determina pe cetățeni să respecte legea. Dacă este prea dură, pedeapsa poate deveni ea însăși o nedreptate.

„(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept.

(3) Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.”

Constituția României, Titlul II, Art. 21, alin. 1-3

Orice persoană care se simte lezată de o altă persoană, de un grup de persoane sau chiar de instituții ale statului român își poate căuta dreptatea în instanțele de judecată prin inițierea unei acțiuni judiciare care poate fi **civilă** (conform **Codului civil**) sau **penală** (conform **Codului penal**). În procesele civile, cel care cheamă pe cineva în judecată poartă numele de reclamant, iar cel chemat în judecată, de pârât. În unele cauze de interes public, după cum ai putut constata deja, reclamantul poate fi chiar statul, prin intermediul Parchetului. În această ultimă situație, persoana trimisă în judecată poartă numele de inculpat.

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.”

Constituția României, Titlul II, Art. 24, alin. 1-2

Fig. 2. Justiția este accesibilă tuturor

Judecătorul este cel care analizează probele înfățișate de partea care a formulat acuzațiile și audiază martorii în sala de judecată. În justiția românească are putere „prezumția de nevinovăție”, ceea ce înseamnă că orice persoană este nevinovată până la proba contrarie. Așadar, partea acuzată nu trebuie să demonstreze nimic, deoarece acuzatorul trebuie să arate temeinicia învinuirilor pe care le aduce. La finalul procesului, instanța de judecată dă o hotărâre, care poate fi însoțită și de o pedeapsă. Cele mai grave fapte comise sunt infracțiunile, iar pedepsele care se aplică acestora sunt înscrise și definite în Codul penal. Primul Cod penal din istoria românilor datează din 1865, din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Actualul Cod penal este în vigoare din anul 2014.

Dacă una dintre părți este nemulțumită de hotărârea pronunțată o poate ataca cu apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire. În plus, în cazuri speciale, se poate adresa chiar și unor instanțe internaționale, precum Curtea Europeană pentru Drepturile Omului.

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Constituția României, Titlul III, Art. 129

Ideii principale

Justiția este instituția prin care se înfăptuiește dreptatea la nivelul întregii societăți. Prin mecanismele sale, justiția se asigură că oricine încalcă legea este pedepsit. Orice cetățean are dreptul să se adreseze justiției. Actul de justiție trebuie să fie imparțial și să se bazeze doar pe legile în vigoare.

Exersează

1. Studiază fotografia de mai jos și răspunde la cerințe.

Fig. 4. Iustitia, zeița Dreptății la romani, era reprezentată legată la ochi, cu o balanță în mâna dreaptă și cu o sabie în cea stângă

1. De ce crezi că dreptatea este personificată printr-o femeie?
2. Ce consideri că simbolizează faptul că este legată la ochi?
3. De ce ține o balanță în mâna dreaptă?
4. Ce rol crezi că are sabia din mâna stângă?
5. Crezi că această statuie este o reprezentare corectă a ceea ce ar trebui să fie justiția?

Fig. 3. Curtea de Apel, București

Dicționar

prezumție – părere/opinie întemeiată pe aparențe, ipoteze și deducții

Știi că...

...Curtea Internațională de Justiție, cu sediul la Haga (Țările de Jos), este un organ judiciar care depinde de ONU și judecă neînțelegerile dintre statele membre? România a câștigat un proces în această instanță împotriva Ucrainei, în 2009, cu privire la delimitarea frontierei dintre cele două țări în zona Mării Negre.

...Tribunalul Penal Internațional, cu sediul la Haga, are rolul de a judeca persoanele acuzate de crime împotriva umanității?

...fiecare stat membru al Consiliului Europei trimite la CEDO câte un judecător, al cărui mandat este de 9 ani? Un judecător CEDO nu poate judeca o cauză din țara sa de origine.

Fig. 5. Sediul Curții Supreme, cea mai înaltă instanță de judecată din SUA (Washington, Districtul Columbia)

Fig. 6. Proces cu participarea juraților

CODUL PENAL
și
CODUL DE
PROCEDURĂ PENALĂ

Fig. 7. Codul penal și Codul de procedură penală

II. Dezbateri! Citiți textele de prezentare, apoi, prin tragere la sorți, alegeți două echipe formate din trei membri. Echipele vor aduce argumente, una, PRO, cealaltă, CONTRA, sistemului de justiție american care funcționează, în mare măsură, prin instituția juraților. Ideea de bază la care trebuie să răspundă echipele este: „Trebuie introdusă instituția juraților și în sistemul de justiție românesc?”

Votați cea mai convingătoare pledoarie.

În sistemul de justiție american funcționează instituția juraților. Acest fapt înseamnă că, în procesele de mare importanță, civile sau penale, verdictul este dat de un juriu compus din simpli cetățeni, aleși pe baza unor criterii bine legiferate. Există două categorii de jurii: Petit Jury (Micul juriu – lb. engleză) și Grand Jury (Marele juriu – lb. engleză). Primul dintre acestea este alcătuit din 6-12 persoane (fig. 6) și participă la judecarea unui singur caz, civil sau penal, după care este dizolvat. Marele juriu este compus din 16-23 de jurați și asistă doar la procesele penale unde se judecă fapte de o mare gravitate. Marele juriu poate să fie implicat în mai multe procese, în același timp. Instituția juraților este o modalitate prin care poporul, deținătorul suveranității naționale, este implicat în actul de justiție, spre beneficiul democrației participative. Și în Atena secolului al V-lea î.H. exista o instituție similară, Heliiaia, un tribunal al poporului compus din 6 000 de cetățeni aleși anual, prin tragere la sorți.

„Este incredibil cât este de utilă instituția juraților în formarea judecății și în sporirea inteligenței naturale a poporului. În aceasta constă, în opinia mea, avantajul său cel mai mare. Ea trebuie considerată ca o școală gratuită, permanent deschisă, unde fiecare jurat vine să-și învețe drepturile, unde ele intră într-o comunicare zilnică cu membrii cei mai instruiți și mai luminați ai claselor superioare, unde legile îi sunt predate la modul practic și puse la nivelul inteligenței sale prin eforturile avocaților, prin sfaturile judecătorilor și prin înșeși patimile părților. Eu cred că inteligența practică și bunul-simț politic al americanilor pot fi atribuite în principal lungii utilizări a instituției juraților în procesele civile.”

Alexis de Tocqueville, *Despre democrație în America*

III. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, la cerințe.

„Art. 121 din *Codul de procedură penală* – Jurământul și declarația solemnă a martorului:

(1) În cursul urmăririi penale și judecății, după îndeplinirea dispozițiilor Art. 119 și 120, organul de urmărire penală și președintele completului solicită martorului depunerea jurământului sau a declarației solemne.

(2) Organul de urmărire penală și președintele completului îl întreabă pe martor dacă dorește să depună jurământ religios sau declarație solemnă.

(3) Textul jurământului este următorul: *Jur că voi spune adevărul și nu voi ascunde nimic din ceea ce știu. Așa să-mi ajute Dumnezeu!* Referirea la divinitate din formula jurământului se schimbă în funcție de credința religioasă a martorului.

(4) În timpul depunerii jurământului, cu excepțiile impuse de credința religioasă, martorul ține mâna dreaptă pe cruce sau pe Biblie.

(5) În cazul în care martorul alege să facă o declarație solemnă, textul acesteia este următorul: *Mă oblig că voi spune adevărul și nu voi ascunde nimic din ceea ce știu*".

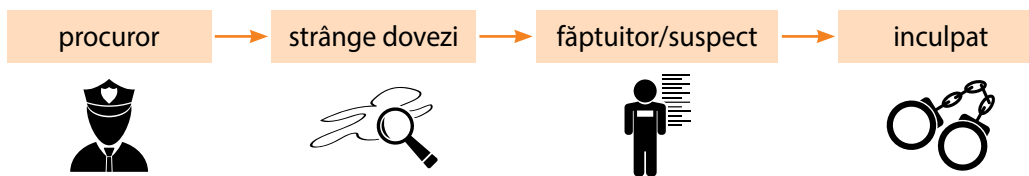
1. Ce este Codul de procedură penală? Documentează-te online.
2. Ce este un martor? Ce rol joacă el în proces?
3. De crezi că i se cere martorului să depună jurământ?
4. De ce crezi că există două tipuri de jurământ, religios și declarație solemnă?
5. Crezi că, în cazul declarației solemne, ar fi potrivit ca martorul să pună mâna dreaptă pe Constituție? Argumentează.
6. Având în vedere faptul că autoritatea judecătorească este o instituție laică, a poporului român, crezi că toți martorii, indiferent de credința lor, ar trebui să rostească o declarație solemnă ținând mâna dreaptă pe Constituție? Argumentează.

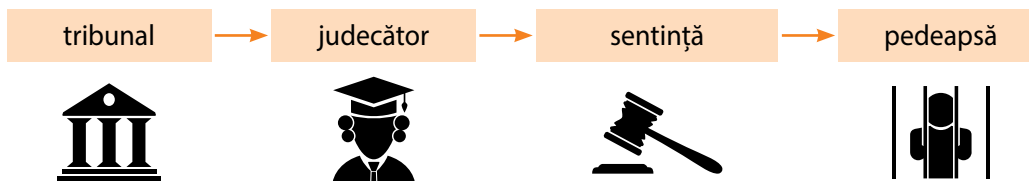
Fig. 8. Jurământul martorului într-un proces

IV. Radiografia unei erori judiciare! Observă imaginile de mai jos care reprezintă etape din desfășurarea unui proces penal. Apoi analizează împreună cu colegul de bancă textul și răspunde, pe caiet, la cerințe.

1. URMĂRIREA PENALĂ

2. JUDECATA

În 1992, în localitatea gorjeană Pojogeni a fost descoperit trupul unei minore de 13 ani. Ancheta care a urmat, coordonată de procurorul Ion Diaconescu, a dus la condamnarea lui Marcel Țundrea, unul dintre vecinii victimei, la 24 de ani de închisoare, cu toate că acesta a susținut fără încetare că este nevinovat. În 2004, procurorul Emil Moța a admis cererea lui Țundrea, aflat în închisoare, de a se efectua un test ADN, care a dovedit că nu el a săvârșit fapta. Drept urmare, el a fost eliberat după ce a stat închis 12 ani pentru o faptă pe care nu a comis-o. La trei ani de la eliberare, Marcel Țundrea a murit din cauza unei afecțiuni pulmonare contractate în perioada detenției. Au mai trecut câțiva ani până când adevăratul vinovat a fost prins și pedepsit.

1. Cine crezi că e de vină pentru eroarea judiciară căreia i-a căzut victimă Marcel Țundrea?
2. Cum putea fi evitată această situație?
3. Crezi că ar mai putea fi reparată nedreptatea care i s-a comis lui Marcel Țundrea deși nu mai este în viață? Argumentează.

1.4. Copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii

Document

„Un copil devine adult atunci când își dă seama că are dreptul să și greșească și că nu trebuie să aibă întotdeauna dreptate.”

Thomas Szasz, psihiatru

Termeni-cheie

- asistență juridică
- delincvență juvenilă
- discernământ
- încălcarea legilor
- teribilism

Reține

Legislația românească stabilește, la fel ca în majoritatea statelor lumii, vârsta de 18 ani ca linie de demarcație între copilărie și majorat. Prin urmare, o persoană care a împlinit această vârstă este considerată majoră, iar orice persoană aflată sub această vârstă, minoră. Există însă și state în care vârsta majoratului este mai mică sau mai mare de 18 ani. Cel mai cunoscut exemplu este cel al Statelor Unite ale Americii, unde vârsta la care o persoană devine majoră este de 21 de ani. De altfel, limitele la care se atinge majoratul oscilează între 16 și 21 de ani.

„În sensul prezentei Convenții, copil este orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, cu excepția cazurilor când, în baza legilor aplicabile copilului, majoratul este stabilit sub această vârstă.”

Extras din *Convenția ONU privind Drepturile Copilului* (Partea I, Art. 1)

Orice **încălcarea a legilor** statului român, care atrage după sine o pedeapsă, săvârșită de un minor face parte din fenomenul numit **delincvență juvenilă**. Ca și în cazul unui adult, un minor are dreptul la **asistență juridică** și la sprijin psihologic, precum și la un proces corect și imparțial. De asemenea, părinții sau tutorii legali trebuie implicați pe tot parcursul derulării procedurilor judiciare și sunt obligați să acopere prejudiciul produs de faptele copilului aflat în grija lor.

Minorii nu au **discernământ**, ceea ce înseamnă că nu înțeleg pe deplin consecințele faptelor lor. De aceea, conform Codului penal, copiii care nu au împlinit vârsta de 14 ani nu răspund penal. Cei cu vârste cuprinse între 14 și 16 ani răspund penal doar în cazul în care un specialist decide că au discernământ, iar odată cu împlinirea vârstei de 16 ani, toți copiii răspund din punct de vedere penal. Minorii trebuie judecați conform vârstei pe care o aveau în momentul comiterii faptei.

Delincvența juvenilă este un fenomen care a luat amploare în ultimele decenii. Cauzele acestuia sunt multiple, iar unele dintre ele sunt mai frecvente decât altele. De pildă: dezinteresul părinților/tutorilor față de copii; existența unor exemple negative în familie; părinți/tutori care au săvârșit fapte de natură penală; familii dezorganizate și/sau cu o situație economică dificilă; educația precară; existența unui anturaj toxic (fig. 1); abandonul școlar; legătura defectuoasă dintre școală și părinți/tutori; dorința unor copii de a ieși în evidență prin fapte ieșite din comun (**teribilism**).

Pedepsele sunt pe măsura faptelor comise și au rolul de a-l educa pe delincvent pentru ca acesta să devină un element util societății. Pedepsele pot fi, în principal, sub forma amenzilor plătite de părinți/tutori, sau privative de libertate, prin trimiterea într-un centru educativ (fig. 3).

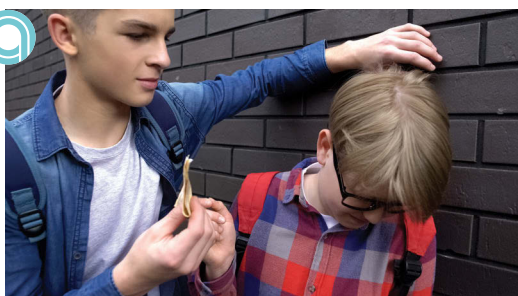

Fig. 1. Anturajul poate constitui o cauză a delincvenței juvenile

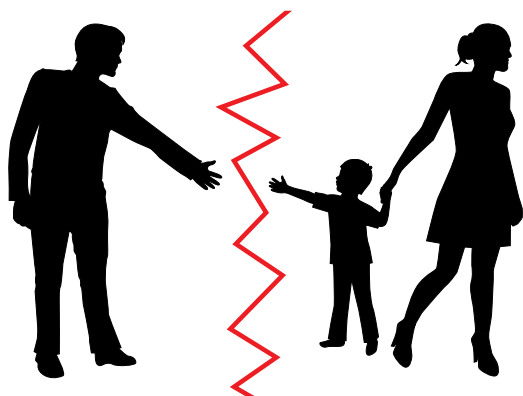

Fig. 2. Delincvența juvenilă poate fi provocată și de problemele părinților

Pedeapsa are rol de corectare și permite delincventului să înțeleagă consecințele faptelor sale determinându-l să evite, pe viitor, un astfel de comportament care l-ar putea aduce în conflict cu legea. Atât în timpul pedepsei, cât și după ispășirea acesteia, se impune luarea unor măsuri de reintegrare în societate. O persoană pierdută în labirintul delincvenței juvenile ori al delincvenței, în general, este o pierdere a întregii societății. În loc să contribuie prin aptitudinile și munca sa la progresul acesteia, persoana respectivă devine o povară pentru societate. De aceea, pedeapsa în sine nu este suficientă dacă nu este însoțită de măsuri care să asigure reintegrarea delincventului în societate.

Mai presus de orice, societatea ca întreg trebuie să se preocupe de prevenirea și diminuarea delincvenței juvenile. Educația este cea mai puternică formă de luptă contra delincvenței juvenile. Campaniile de informare desfășurate la nivelul școlii, care să implice și părinții, pot avea un efect extrem de puternic. Copiii, dar și părinții trebuie să fie conștienți de consecințele pe termen lung ce pot decurge din nerespectarea legii. Instituțiile statului trebuie să lupte cu hotărâre împotriva acestui fenomen cu ajutorul unor parteneri de încredere din societatea civilă. Este mai ușor și indicat să previi o boală decât să o vindeci, iar delincvența juvenilă este o „boală” ce poate fi evitată și vindecată.

Idei principale

Toate infracțiunile comise de minori reprezintă ceea ce se numește **delincvență juvenilă**. Acest fenomen are mai multe cauze: condițiile materiale precare, anturajul, familie disfuncțională, neimplicarea în suficientă măsură a autorităților etc. Campaniile de informare și educare pot reduce amploarea acestui fenomen.

Dicționar

delincvență juvenilă – totalitatea infracțiunilor cu făptuitori minori

SFATURI PENTRU VIITOR DE LA POLIȚIA NAȚIONALĂ

- Fiți atenți atunci când vă alegeți prietenii. Evitați compania persoanelor violente, delincvente și conflictuale.
- Nu vă lăsați influențați de ceilalți. Analizați singuri riscurile la care vă expuneți pe baza educației primite și a propriei experiențe.
- Învățați să spuneți „NU” atunci când considerați că este cazul. Trebuie să aveți tăria să vă susțineți părerile.
- Atrageți atenția prietenilor asupra consecințelor comiterii de fapte antisociale.
- Respingeți propunerile cunoscuților de a participa la anumite distracții: consum de substanțe interzise, jocuri de noroc, distrugerii, violențe verbale și fizice.
- Nu încercați să rezolvați un conflict prin violență. Apelați la sprijinul celor care vă pot ajuta: părinți, profesori, polițiști.

Fig. 3. Internarea într-un centru educativ, măsură luată în cazul delincvențelor juvenile

Știi că...

...în SUA, legea federală stabilește vârsta minimă pentru răspunderea penală la 11 ani? În legislația din unele state americane, nici măcar nu există o vârstă minimă pentru răspunderea penală.

...există state în lume, precum Belize sau Brunei, în care răspunderea penală a minorilor începe de la vârsta de 7 ani?

Fig. 4. În situații dificile este bine să apelezi la sprijinul celor care vă pot ajuta

Exersează

I. Completează, pe caiet, harta conceptuală de mai jos cu informațiile corecte.

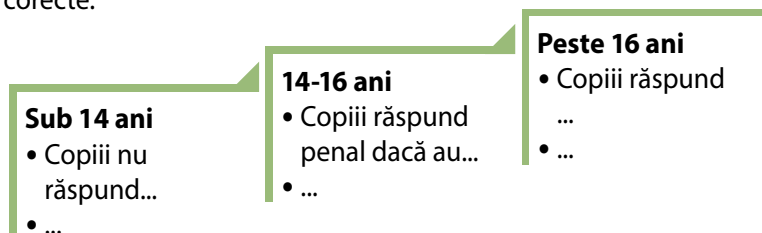

Fig. 5. Răspunderea penală în cazul minorilor

II. Desenează, pe caiet, cărămizile de mai jos. Scrie pe fiecare câte o cauză care duce la delincvența juvenilă, după model. Oferă soluții prin care putem dărâma acest zid. Ce ar trebui să construim în locul acestuia?

Teribilismul
...
...

III. Dezbateți, la nivelul clasei, măsurile sugerate de Poliția Română (<https://www.politiaromana.ro/ro/prevenire/delincventa-juvenila/recomandari-pentru-adolescenti>) pentru evitarea unui comportament care s-ar putea înscrie în sfera de cuprindere a delincvenței juvenile. Sunt ele eficiente? Puteți propune altele?

IV. Deoarece consumul de substanțe interzise în rândul minorilor este în continuă creștere, cu consecințe extrem de grave asupra acestora, lansați la nivelul școlii, în parteneriat cu Agenția Națională Antidrog (<https://ana.gov.ro/>), o campanie de conștientizare a elevilor privind riscurile asociate acestui consum. Realizați și multiplicați un pliant cu informații utile elevilor din clasele superioare ale învățământului primar, din învățământul gimnazial și cel liceal. Realizați pliantul împreună cu profesorul de educație socială, dar și cu ajutorul consilierului psihologic, după modelul de mai jos.

Ce sunt substanțele interzise?	...
Care sunt cele mai des întâlnite?	...
Ce efecte poate avea consumul lor?	...
Care sunt consecințele legale ale deținerii și consumului de substanțe interzise?	...
Cum poate fi evitat consumul lor?	...

Fig. 6. Învață să spui NU atunci când este cazul

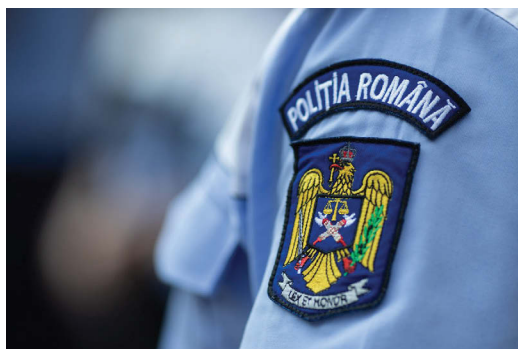

Fig. 7. Reprezentant al Poliției Române

Fig. 8. Consumul de substanțe interzise poate avea consecințe extrem de grave

2. Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice și la controlul aplicării acestora

2.1. Implicarea civică în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe

Reține

În lecția *Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare* ai aflat despre regimurile democratice directe și reprezentative. Ambele își au rădăcinile în Antichitate, în Atena (democrația directă), respectiv, în Republica Romană (democrația reprezentativă).

Într-o democrație directă, cetățenii își exercită în mod nemijlocit puterile (suveranitatea poporului). În Atena (fig. 1), în secolul al V-lea î.H., cea mai importantă instituție a fost *Ecclesia* (Adunarea Poporului – lb. greacă). Aceasta se întrunea cu regularitate și lua, prin vot, cele mai importante decizii. Astăzi, democrația directă mai este întâlnită doar în Elveția (fig. 2) și în unele state americane, ca de exemplu în California ori Colorado. În cazul Elveției, democrația directă funcționează exemplar încă de la formarea ei, pe baza Constituției din 1848, modificată în 1999. Țara are instituții reprezentative, dar acestea nu pot lua nicio decizie importantă fără consultarea poporului prin referendum (**plebiscit**).

În Epoca modernă și în cea Contemporană s-a preferat democrația reprezentativă din cauza faptului că e greu să consulți în mod regulat populații tot mai mari, care se află răspândite pe suprafețe întinse. Totuși, dezvoltarea tehnologică din ultimele decenii poate rezolva această problemă prin introducerea **votului electronic** sau prin **corespondență** de o manieră care să împiedice *frauda electorală*.

Democrația directă prezintă o serie de avantaje: deciziile aparțin cetățenilor, politicienii nu mai pot abuza de încrederea alegătorilor, se reduce corupția și se poate eficientiza actul guvernării prin reducerea risipei bugetare, cetățenii dobândind astfel un sentiment crescut de apartenență și responsabilitate. Pe de altă parte, în calea democrației directe nu stau doar piedici de ordin organizatoric. Democrația directă este mai expusă la o boală care afectează la fel de mult ambele tipuri de democrație: *demagogia*/populismul. Însă în cazul democrației directe, efectele pot fi mult mai grave. Așadar, democrația directă nu poate funcționa fără un popor educat și responsabil.

În democrațiile contemporane este foarte greu să recurgi la democrația directă în condiții optime, așa cum se întâmpla în Atena antică. De aceea, accesul la exercițiul democratic în statele contemporane se face prin reprezentare, aceasta dând posibilitatea maselor să-și exercite puterea prin reprezentanții lor. Acest tip de democrație prezintă o serie de avantaje: actul decizional este mult ușurat; dispare necesitatea consultării permanente a cetățenilor; mișcărilor politice demagogice pot fi ținute mai bine sub control; autoritățile pot interveni rapid în cazul unor situații neprevăzute. Însă pe lângă avantaje apar și destule dezavantaje.

Document

„Peste douăzeci de ani vei fi dezamăgit din cauza lucrurilor pe care nu le-ai făcut, nu din cauza lucrurilor pe care le-ai făcut.”

Mark Twain (1835-1910), scriitor și jurnalist american

Termeni-cheie

- advocacy
- demagogie
- petiție
- plebiscit
- vot electronic sau prin corespondență

Fig. 1. Tribuna de pe care se vorbea în Adunarea Poporului (*Ecclesia*), care se întrunea pe colina Pnyx, din Atena, în Antichitate

Fig. 2. Palatul Federal din Berna, Elveția, sediul Guvernului și Parlamentului elvețian

? Știi că...

...Mahatma Gandhi a folosit nesupunerea civică în India pentru a obține independența acesteia în raport cu Marea Britanie?

India a devenit independentă în anul 1947.

...una dintre acțiunile de nesupunere civică de mare răsunet din istorie a fost *Partida de ceai de la Boston* (fig. 3), din 16 decembrie 1773?

Pentru a protesta față de monopolul comerțului cu ceai impus de Marea Britanie, coloniștii americani s-au deghizat în amerindieni și au aruncat în ocean încărcăturile de ceai de pe trei nave britanice. Mulți istorici spun că, de fapt, de aici a pornit războiul american de independență la finalul căruia au luat naștere Statele Unite ale Americii.

Fig. 3. Partida de ceai de la Boston, 16 decembrie 1773

Dicționar

advocacy – termen de origine engleză care semnifică totalitatea acțiunilor publice prin care un individ sau un grup încearcă să influențeze deciziile clasei politice

demagogie – (încercare de) înșelare a opiniei publice prin promisiuni mincinoase, laude nemeritate etc. practică de cineva pentru a-și crea popularitate

federație – uniune a mai multor state care își păstrează o parte din drepturi, în timp ce încredințează cealaltă parte unor autorități centrale, comune

lobby (*hol* – lb. engleză) – termen din sfera politică prin care se desemnează încercările legale de influențare a parlamentarilor pentru a legifera conform așteptărilor unui anumit grup

În primul rând, trebuie avut în vedere faptul că reprezentanții nu conduc întotdeauna conform dorințelor poporului. După alegerea reprezentanților, alegătorii nu au foarte multe pârghii prin care pot controla activitatea aleșilor lor. Parlamentul poate crea o legislație, perfect constituțională, care să favorizeze anumite grupuri.

Cetățenii pot folosi **petițiile**, implicarea în dezbaterile proiectelor de lege, diferite forme de protest (greve, marșuri, mitinguri, demonstrații ș.a.) sau participarea la referendumuri pentru a semnaliza reprezentanților direcția care trebuie urmată. Însă acestea au o putere redusă când vine vorba de influențarea deciziei politice. Art. 90 din *Constituția României* prevede faptul că președintele poate convoca referendumuri pe diverse teme, dar autoritățile statului nu sunt obligate să le pună în practică. Cetățenii pot iniția legi, dar decizia finală aparține instituției Parlamentului. În mod evident, cel mai eficient instrument pentru a-i determina pe reprezentanți să țină cont de dorințele cetățenilor este teama de a pierde voturile acestora.

Indiferent de tipul de democrație existent într-o anumită țară, cea mai puternică garanție a libertății este **cetățenia activă**. Aceasta înseamnă implicarea prin toate mijloacele legale aflate la îndemâna cetățenilor în actul decizional. În ultimul timp, s-a generalizat o altă formă de influențare a deciziilor publice, asemănătoare cu lobby-ul, și anume **advocacy**, prin care se urmărește popularizarea unor idei, subiecte, soluții sau probleme, sprijinirea discuțiilor pe teme de interes larg și încercarea de a identifica și soluțiile pentru rezolvarea situației în discuție, a unui punct de vedere, fără schimbarea neapărat a legislației. Astfel, numai prin implicare activă cetățenii se pot asigura că democrația se menține și prosperă. Forța unei democrații este dată de forța cetățenilor care acționează în mod conștient în direcția apărării intereselor colective.

✓ Idei principale

Democrația este directă și reprezentativă. În Atena, leagănul democrației, exista o democrație directă. Astăzi, majoritatea regimurilor democratice sunt reprezentative. În Constituția României există anumite elemente specifice democrației directe: **inițiativa legislativă a cetățenilor și referendumul**. Acestea permit cetățenilor să se implice în mod direct în conducerea statului.

✍ Exersează

1. Reflectează! Citește textul de mai jos și răspunde la cerințe.

„Avem o constituție care nu imită legile vecinilor, ci mai degrabă noi înșine suntem exemplu, fără să imităm pe alții. În privința numelui – din pricină că este condus (statul) nu de câțiva, ci de mai mulți cetățeni – s-a numit democrație.”

Pericle, despre democrația ateniană (Tucidide, *Războiul peloponezic*)

1. A fost democrația ateniană un exemplu de urmat încă din Antichitate? Crezi că este un exemplu și astăzi?

2. Conform sursei, de unde provine numele de democrație? Este un nume potrivit?

II. Studiază hărțile conceptuale de mai jos și descrie, din punctul tău de vedere, într-un scurt eseu, avantajele și dezavantajele democrației directe, pornind de la modelul elvețian.

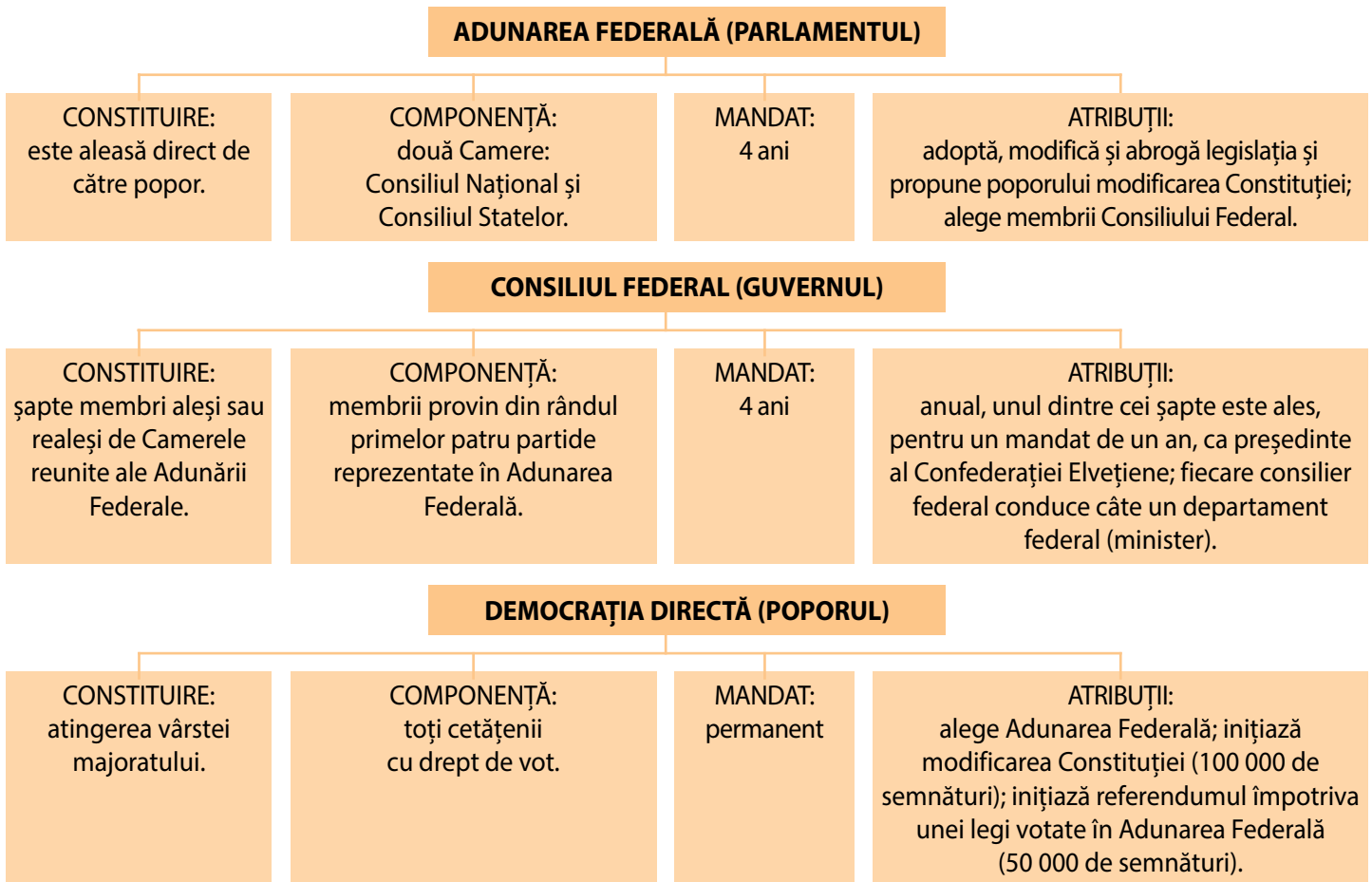
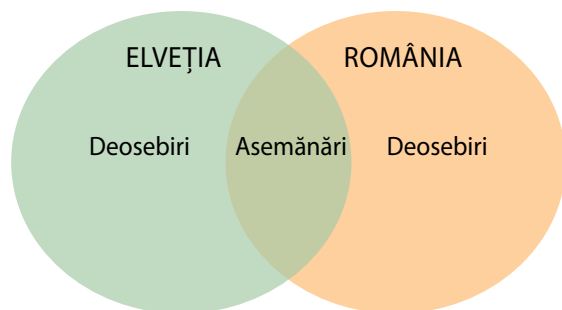

Fig. 4. Democrația directă în Elveția

III. Constituția României conține două mecanisme specifice democrației directe: inițiativa legislativă a cetățenilor (Art. 74, alin. 1-2) și referendumul (Art. 90). Caută mai multe informații despre cele două proceduri și completează tabelul de mai jos, pe caiet, cu informațiile potrivite.

Inițiativa legislativă cetățenească		
Inițiatori	Decidenți	Limite
...	...	Titlul III, Art. 74, alin. 2: „Nu pot face obiectul inițiativei legislative a cetățenilor problemele fiscale, cele cu caracter internațional, amnistia și grațierea.”
...	...	
...	...	
Referendumul		
Inițiatori	Decidenți	Limite
...	...	Nu există un mecanism constituțional prin care instituțiile statului să fie obligate să pună în practică deciziile poporului.
...	...	

IV. Folosind diagrama Venn, precum și cunoștințele din această lecție, compară democrația directă din Elveția cu democrația reprezentativă din România, evidențiind asemănările și deosebirile.

Dacă ai avea posibilitatea să modifice *Constituția României*, ce elemente ale democrației directe, așa cum este ea înțelesă în Elveția, ai introduce? De ce?

V. Citește sursele de mai jos și răspunde, pe caiet, la cerințe.

A. „În America, poporul îi numește pe cel care face legile și pe cel care le execută; el însuși intră în componența juriilor care pedepsesc infracțiunile împotriva legii. Instituțiile sunt democratice nu doar în principiu, ci și în evoluție; astfel, poporul își numește *direct* reprezentanții și îi alege de obicei *în fiecare an* pentru a-i menține mai complet în dependența sa. Deci poporul conduce într-adevăr și, deși forma de guvernământ este reprezentativă, e evident că opiniile, prejudecățile, interesele și chiar pasiunile poporului nu pot întâlni obstacole durabile care să le împiedice să se manifeste în conducerea cotidiană a societății.

În Statele Unite, ca în toate țările unde domnește poporul, majoritatea guvernează în numele poporului.”

Alexis de Tocqueville, *Despre democrație în America*

B. „Cea mai bună unitate de măsură pentru evaluarea inițiativelor este dacă plebiscitul aduce mai multe avantaje decât acțiunea adunărilor legislative. Dar care sunt efectele noului sistem de democrație directă? Locul în care putem afla cel mai bun răspuns este California. Din multe puncte de vedere, California este imaginea de afiș a democrației directe, deoarece a experimentat o sumedenie de referendumuri asupra a tot felul de chestiuni, mai mult sau mai puțin importante. De asemenea, California ar putea prevesti ce ne așteaptă în viitor. (...) Cu excepția Elveției – ce reprezintă mai mult o ciudățenie decât un lider în materie –, California reprezintă cea mai mare manifestare a democrației directe din lumea de astăzi. Iar dacă acest stat reprezintă lumea de mâine, atunci cunoaștem deja viitorul, iar acesta nu funcționează.”

Fareed Zakaria, *Viitorul libertății. Democrația neliberală în Statele Unite ale Americii și în lume*

1. Care sunt puterile poporului american, potrivit sursei **A**?
2. Ce fel de democrație au creat „părinții fondatori” prin Constituția din 1787?
3. Este voința poporului importantă în SUA, conform sursei **A**?
4. Cine guvernează în Statele Unite, conform aceleiași surse?
5. În ce situație este mai bună democrația directă decât cea reprezentativă, potrivit sursei **B**?
6. De ce este democrația directă din California importantă pentru viitorul omenirii?
7. Ce părere are autorul sursei **B** despre democrația directă din Elveția?
8. Spre ce formă de democrație înclină autorul sursei **B**? De ce?

Fig. 5. Alegători în secția de votare la alegerile prezidențiale, Comitatul Ventura, California

2.2. Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși

Reține

Una dintre cele mai importante caracteristici ale democrației este **alternanța** la guvernare. Prin acest mecanism se asigură faptul că nicio persoană nu ocupă o funcție prea mult timp, iar, pe de altă parte, cetățenii îi înlocuiesc pe acei reprezentanți pe care-i consideră nepotrivii cu unii considerați mai buni. Faptul că ar putea să nu mai fie votați de alegători este motivul principal care îi determină pe aleși să se conformeze dorințelor și așteptărilor poporului.

Alegerile se desfășoară, potrivit legii fundamentale a țării, o dată la 4 ani, pentru consiliile locale, primării, consiliile județene și Parlament, iar cele prezidențiale, o dată la 5 ani.

Intrarea României în Uniunea Europeană, la 1 ianuarie 2007, a dus la organizarea unui nou tip de alegeri, cele europarlamentare, prin care se aleg reprezentanții fiecărei țări în Parlamentul European. Aceste alegeri se organizează la fiecare 5 ani.

Votul (fig. 1) este direct, secret, egal și liber exprimat. Au **dreptul de a vota** toți cetățenii care au împlinit vârsta de 18 ani. Fiecare cetățean are dreptul la un singur vot. Pe lângă dreptul de a vota, cetățenii României au și dreptul de a candida. Cetățenii, indiferent de gen, pot candida la orice funcție publică pentru care îndeplinesc condițiile de eligibilitate. Candidatura se poate realiza prin intermediul unui partid politic ori din postura de candidat independent. Candidaturile se înregistrează, în funcție de tipul alegerilor, la Biroul Electoral local, județean ori central. Acest organism se ocupă de buna organizare a alegerilor.

„(1) Cetățenii au dreptul de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv.

(2) Candidații trebuie să fi împlinit până în ziua alegerilor, inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților sau în organele administrației publice locale, vârsta de cel puțin 33 de ani pentru a fi aleși în Senat și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României.”

Constituția României, Titlul II, Art. 36, alin. 1-2

Oferta electorală, promisiunile candidaților, este prezentată alegătorilor pe parcursul **campaniei electorale**. Aceasta durează, de regulă, în jur de 30 de zile, timp în care toți candidații au dreptul de a-și prezenta oferta electorală prin afișe (fig. 2) și alte tipizate, prin clipuri TV, prin articole de presă ori prin intermediul internetului. **Legea electorală** stabilește foarte clar cum se poate realiza campania electorală, pentru a asigura condiții de egalitate pentru toți candidații. Fiecare partid sau candidat independent poate folosi un anumit slogan, anumite culori ori un anumit simbol pentru a se diferenția de ceilalți candidați.

Document

„Un buletin de vot este mai puternic decât un glonț.”

Abraham Lincoln, al 16-lea președinte al SUA

Termeni-cheie

- alegeri
- alternanță
- campanie electorală
- drept de vot
- lege electorală
- secție de votare
- vot

Fig. 1. Îndemn la exercitarea dreptului de vot

Fig. 2. Mijloace prin care se realizează campania electorală: afișe publicitare (A); mitinguri (B)

? Știi că...

...cea mai numeroasă prezență la vot a românilor, la alegerile generale organizate după decembrie 1989, a fost cea din 20 mai 1990, când s-au prezentat la urne 86,19% din cetățenii români cu drept de vot? La alegerile următoare, procentele au scăzut constant: 76,29% prezență la vot la alegerile generale din 27 septembrie 1992, 76,01% la alegerile din 3 noiembrie 1996.

...legea pedepsește penal încercarea de a frauda alegerile prin utilizarea ilegală a mai multor buletine de vot, fotografierea votului, votarea de mai multe ori, furtul ștampilei, promiterea sau acordarea de beneficii pentru a vota cu cineva anume?

Fig. 3. Cetățean care își exercită dreptul de vot în cadrul alegerilor parlamentare

Dicționar

fraudă electorală – infracțiune prin care se încercă influențarea procesului electoral astfel încât alegerile să nu mai fie corecte

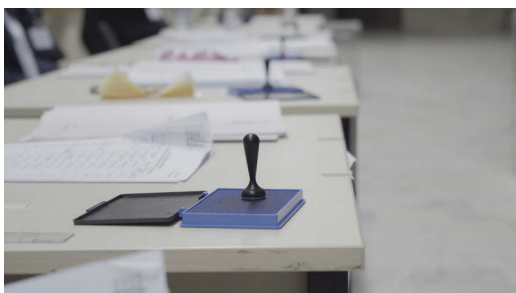

Fig. 4. Ștampilă de vot

✓ Idei principale

Prin îndeplinirea anumitor condiții, cetățenii români au **dreptul de a vota**, dar și **dreptul de a candida**. Votul este universal, liber, direct, secret și egal. Reprezentanții aleși au obligația de a ține cont în activitatea lor de așteptările și nevoile tuturor cetățenilor. Aleșii sunt în serviciul poporului, iar poporul trebuie să evalueze activitatea acestora.

Fig. 5. Dezbateri politice

În ziua alegerilor, care nu poate fi decât duminică, se iau măsuri stricte de securitate pentru ca **votul** să se desfășoare în condiții de corectitudine absolută, în fiecare **secție de votare**. După încheierea votului, se numără buletinele de vot, în acord cu precizările legislative, iar rezultatele sunt comunicate autorităților competente. Acestea anunță rezultatele finale și, după analizarea eventualelor contestații și reclamații, stabilesc câștigătorii. Pe numele acestora se emit decizii de numire, după care își pot începe activitatea.

Odată începută activitatea reprezentanților nou aleși, urmează o perioadă în care cetățenii trebuie să evalueze prestația acestora. În primul rând, trebuie analizată conduita acestora în raport cu legislația, cu cetățenii și celelalte autorități. În al doilea rând, disponibilitatea de a se ridica la înălțimea așteptărilor tuturor cetățenilor și de a dialoga în mod permanent și corect cu alegătorii. Alesul este, în toate privințele, un slujitor al poporului. Al acelora care l-au ales, dar și al celor care nu l-au ales. În al treilea rând, este necesar a se vedea cât de mult au fost respectate promisiunile din timpul campaniei electorale. Calitățile personale ale alesului sunt, de asemenea, esențiale: inteligența, priceperea, corectitudinea, integritatea și hărnicia.

Alegătorii trebuie să le acorde încredere pe mai departe doar acelor reprezentanți care le satisfac așteptările obiective. Totuși, trebuie avut în vedere faptul că și alegătorii trebuie să dea dovadă de multe calități pentru a-i alege pe cei mai buni reprezentanți cu putință. E preferabil să fie aleși acei candidați care propun cele mai bune soluții pentru societate, ca întreg, nu doar pentru un anumit grup. Alegătorii trebuie să acționeze rațional și să-i voteze doar pe acei candidați care oferă soluții aflate în acord cu litera și spiritul legii fundamentale. E recomandabilă evitarea tuturor acelor candidați care pun sub semnul întrebării principiile statului de drept sau regimul politic democratic. Cu alte cuvinte, alegătorii nu trebuie să se lase înșelați de candidații cu un discurs demagogic. Adică acei candidați care promit orice sau fac orice pentru a obține voturi și care nu oferă soluții credibile, în acord cu principiile democrației participative.

 Exersează

I. Completează tabelul de mai jos, pe caiet, cu informațiile potrivite.

Tipuri de alegeri în România	Ce se alege?	La ce perioadă de timp se organizează?	Vârsta minimă a candidaților
Locale	Consilierii locali

	Consilierii județeni		...

Parlamentare	Deputații	...	33 de ani

Europarlamentare	...	o dată la 5 ani	...
Prezidențiale

II. **Primar pentru o zi.** Propune, împreună cu colegii de clasă, primarului din localitatea în care se află școala voastră să organizeze, în fiecare an școlar, programul „Primar pentru o zi”. Scrieți-i o scrisoare în acest sens. Programul va însemna organizarea de alegeri, la nivelul fiecărei unități școlare, pentru alegerea câte unui „primar”. În fiecare școală se va organiza o secție de vot, iar candidații își vor face campanie timp de o săptămână. Aceștia vor ține discursuri, vor oferi pliante și vor pune afișe electorale în locurile special amenajate. Câștigătorii din fiecare unitate școlară îl vor însoți pe primarul localității pe parcursul activității acestuia dintr-o zi normală de lucru, pentru a învăța care sunt îndatoririle zilnice ale unui edil. Cu alte cuvinte, ei vor fi precum primarii, timp de o zi. La revenirea în școală, „primarul” va trebui să posteze pe site-ul școlii o dare de seamă privind activitatea sa ca primar.

III. **Eseu – Cum putem evita tirania majorității?** Una dintre marile probleme ale democrației este „tirania majorității” (fig. 7), ceea ce înseamnă că, din moment ce majoritatea decide, aceasta poate impune diverselor minorități punctul său de vedere. Pornind de la citatele de mai jos, oferă soluții, într-un eseu de circa o pagină, despre cum poate fi evitată „tirania majorității” și de ce este important acest fapt. Eseul trebuie să fie structurat în jurul a trei idei centrale: 1. Cum se manifestă „tirania majorității”? 2. Care sunt victimele acesteia? 3. De ce și cum poate fi evitată?

A. „Dintre cele trei forme de stat, *democrația*, în înțelesul propriu al cuvântului, e necesarmente un *despotism*, fiindcă ea întemeiază o putere executivă, prin care toți hotărăsc asupra și în tot cazul și împotriva unuia (care, așadar, nu consimte cu ceilalți), prin urmare, toți, care totuși nu sunt toți; ceea ce este o contradicție a voinței obștești cu ea însăși și cu libertatea.”

Immanuel Kant, *Spre pacea eternă*

B. „Democrația nu este altceva decât tirania majorității, fiindcă 51% dintre votanți pot încălca drepturile celorlalți 49%.”

Citat atribuit lui Thomas Jefferson, al treilea președinte al SUA (1801-1809)

Fig. 6. Elevi exersând lecția democrației

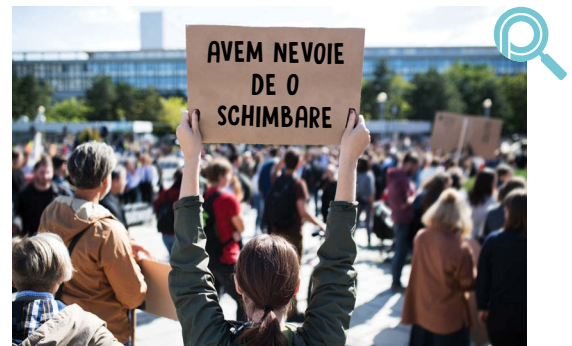

Fig. 7. Cetățean care se opune „tiraniei majorității”

2.3. Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale

Document

„Voluntariatul este cel mai bun exemplu de democrație. Votăm la alegeri, dar când te oferi voluntar, votezi în fiecare zi pentru comunitatea în care vrei să trăiești.”

Marjorie Moore

Termeni-cheie

- implicare civică
- organizație nonguvernamentală
- societate civilă
- solidaritate
- voluntariat

Reține

Societatea civilă reprezintă totalitatea formelor de organizare a cetățenilor, independent de autoritățile statului, pentru apărarea și promovarea intereselor lor. Societatea civilă gravitează în jurul a două principii de mare importanță: solidaritatea și voluntariatul. Prin **solidaritate** înțelegem nevoia oamenilor de a primi și de a oferi ajutor semenilor lor. Putem spune că solidaritatea este acel impuls care a contribuit, mai mult decât orice altceva, la progresul speciei umane. Capacitatea oamenilor de a colabora în număr mare pentru atingerea unui scop comun este, probabil, unul dintre secretele evoluției speciei umane. Solidaritatea este o pornire care izvorăște dintr-un calcul simplu: dacă ajut, voi fi ajutat. De multe ori, statul este dezinteresat sau neputincios și nu poate rezolva o anumită problemă. Acesta este un moment în care solidaritatea își poate spune cuvântul.

Voluntariatul înseamnă să oferi de bunăvoie o parte din timpul și priceperea ta altora. În statele occidentale, oferirea bursei școlare pentru studenți ori accesarea într-o companie importantă este, de multe ori, condiționată de activitatea de voluntariat depusă în beneficiul anumitor cauze.

Organizațiile nonguvernamentale (ONG) sunt formele prin care se manifestă solidaritatea și voluntariatul. Acestea sunt organizații care funcționează independent de instituțiile statului, pe baza unui regulament propriu, se conduc în mod autonom și răspund în fața legii pentru activitatea lor. ONG-urile sunt ceea ce se numește organizații nonprofit, ceea ce înseamnă că activitatea lor nu este menită să producă profit material. Singurul *profit* oferit de ONG-uri este cel moral, care constă în satisfacția de a-ți ajuta semenii aflați în dificultate. În general, ONG-urile se finanțează prin donații din partea persoanelor particulare sau din partea companiilor. Uneori, ONG-urile primesc finanțări și din partea statelor, precum și o serie de facilități fiscale.

Fig. 1. Există asociații care luptă pentru păstrarea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor românești

ORGANIZAȚIILE NONGUVERNAMENTALE

1. Sprijină grupurile dezavantajate (copii instituționalizați, persoane aflate într-un grad ridicat de sărăcie, persoane aparținând minorităților etnice etc.).

2. Promovează cauze sociale, semnalând situații îngrijorătoare și ne pot învăța să ne implicăm activ prin acțiuni de voluntariat.

3. Oferă expertiză pentru politicile publice, influențându-le printr-o consultare autentică cu autoritățile guvernamentale și prin advocacy, atunci când își propun schimbarea unei legi.

4. Critică și semnalează în mod public derapajele autorităților guvernamentale.

Fig. 2. Roluri ale organizațiilor nonguvernamentale (ONG-uri)

ONG-urile pot acționa la nivel local, național sau internațional. Printre cele mai cunoscute ONG-uri care acționează la nivel internațional putem menționa: „Crucea și Semiluna Roșie”, „Salvați Copiii”, „Greenpeace International”, „Medici fără frontiere” sau „Human Rights Watch”. „Crucea și Semiluna Roșie”, precum și „Salvați Copiii” (fig. 3) se implică activ în misiuni umanitare, pentru a oferi hrană, adăpost și asistență medicală persoanelor din zonele de conflict și nu numai. „Greenpeace International” (fig. 4) este o organizație dedicată protejării mediului înconjurător de acțiunile distructive ale oamenilor care afectează viitorul pe termen lung al planetei, dar și al omenirii. „Medici fără frontiere” este o organizație care oferă asistență medicală gratuită, de înaltă calitate, persoanelor defavorizate din întreaga lume. „Human Rights Watch” supraveghează gradul de respectare a drepturilor omului din statele lumii, atrăgând atenția asupra abuzurilor, care, din păcate, nu sunt deloc puține. În România, s-au remarcat prin activitatea lor ONG-uri precum: „Dăruiește Viață”, „Lets Do It, Romania!” ori „OvidiuRo”.

Fiecare dintre noi se poate implica într-o inițiativă care să îmbunătățească perspectivele comunității din care face parte. Putem crea sau ne putem alătura unor asociații culturale, umanitare sau politice, care vor să rezolve o anumită problemă din comunitatea noastră. De exemplu: păstrarea și promovarea tradițiilor locale; protejarea și renovarea monumentelor istorice de pe raza unei anumite localități; cunoașterea și promovarea istoriei locale; ajutorarea familiilor defavorizate; sprijinirea unităților sanitare și școlare de pe cuprinsul comunității căreia îi aparții etc. Și, nu uita, nu există limite pentru modul în care acționezi pentru a-i ajuta pe ceilalți.

Idei principale

În comunitățile locale există foarte multe nevoi pe care autoritățile nu pot să le satisfacă. De aceea e necesară implicarea **societății civile**, care este alcătuită din toate formele de asociere a cetățenilor. Asociațiile cetățenilor nu urmăresc profitul, ci doar rezolvarea anumitor probleme. Ele funcționează datorită donațiilor și voluntariatului.

Dicționar

profit – sumă de bani obținută printr-o investiție, care reprezintă diferența dintre suma obținută și cea investită

Exersează

I. Strângeți în comunitate semnături pentru o petiție pe care să o aduceți în atenția autorităților locale (Consiliul Local și primar), prin care să solicitați completarea bazei sportive din localitatea voastră cu un bazin de înot, pentru ca toți copiii să poată practica acest sport. Susțineți-vă punctul de vedere în ședința Consiliului Local. Prezentați avantajele fizice și mentale ale practicării înotului de către copii.

A

B

Fig. 3. Siglele unor ONG-uri: Salvați copiii (A), Crucea Roșie Română (B)

Fig. 4. Greenpeace International se implică în acțiuni dedicate protejării mediului

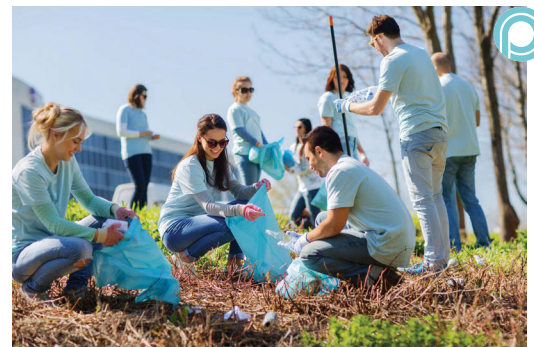

Fig. 5. Activitate de voluntariat

Fig. 6. Susține petiția „Înotul pentru toți”!

Fig. 7. Împreună producem schimbarea!

Fig. 8. Cumințenia Pământului (1907)

II. Propuneți conducerii școlii organizarea unui târg în cadrul căruia să fie vândute produse realizate de elevii școlii (picturi, mici sculpturi, decorațiuni, semne de carte etc.). Sumele strânse în acest mod trebuie folosite pentru sprijinirea elevilor fără posibilități materiale.

III. Citește textul de mai jos, caută mai multe detalii online și răspunde, pe caiet, la cerințe.

Asociația „Dăruiește Viață” (<https://www.daruiesteviata.ro>) a demonstrat forța unui ideal. Aceasta a strâns sume importante din donații, folosind sloganul #NoiFacemUnSpital, cu care a realizat Primul Spital Național de Copii pentru Cancer, Boli Grave și Traumă. Mobilizarea exemplară a societății și dăruirea voluntarilor din asociație au făcut acest proiect posibil. Faptul că „noi am făcut un spital” pentru copiii cu probleme grave de sănătate arată potențialul imens al generozității, voluntariatului și implicării. Nu există limite pentru ceea ce putem face împreună.

1. Când, unde și de ce a apărut Asociația Dăruiește Viață?
2. Cine sunt sponsorii proiectului #NoiFacemUnSpital?
3. Avea România nevoie de un astfel de spital?
4. Cu ce nevoi se confruntă copiii din comunitatea ta?
5. Ce ONG-uri activează în comunitatea ta?
6. Pentru ce gen de proiect ai dona sau ai vrea să devii voluntar?

IV. **Dezbateri!** Citiți textul de mai jos și dezbateți motivul pentru care sculptura „Cumințenia Pământului” (fig. 8) a lui Constantin Brâncuși nu a fost cumpărată de statul român. Aveți în vedere și întrebările sugerate.

Una dintre cele mai cunoscute sculpturi realizate de Constantin Brâncuși se intitulează „Cumințenia Pământului”. Aceasta a fost creată în 1907 și a ajuns, într-un final, în posesia unui particular. În 1957, sculptura a fost confiscată în mod abuziv de autoritățile comuniste, iar în perioada postdecembristă a fost înapoiată familiei care era îndreptățită să o dețină. În 2016, Guvernul României a negociat cu proprietarul achiziționarea acesteia pentru suma de 11 milioane de euro. Cinci milioane de euro trebuiau oferite de Guvern, iar șase milioane de euro trebuiau strânse de la populație prin donații. S-a organizat o campanie mediatică cu îndemnul „Brâncuși e al meu”. Pentru că populația a donat puțin peste un milion de euro, sculptura nu a ajuns în posesia statului român.

1. De ce nu au donat cetățenii suficienți bani pentru această campanie?
2. Din moment ce bugetul de stat este compus din taxele plătite de cetățeni, crezi că Guvernul trebuia să achite întreaga sumă?
3. Crezi că sculptura trebuie să aparțină poporului român?
4. Crezi că arta este mai puțin importantă decât alte nevoi ale societății?
5. Cum ar putea România să intre în posesia sculpturii?

Știi că...

...în România au fost mai multe legi schimbate de-a lungul timpului prin efortul ONG-urilor, cum ar fi *Legea Voluntariatului*, *Legea Electorală* – care a introdus votul uninominal, *Legea Antifumat* etc.?

...societatea civilă a reușit oprirea proiectului de exploatare a minereurilor din zona Roșia Montană care ar fi putut produce un dezastru ecologic?

2.4. Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice

Reține

Prin **mass-media** înțelegem totalitatea mijloacelor de comunicare în masă: ziare, reviste, radio, televiziune și site-uri web. Mass-media este numită și „a patra puterea în stat” sau „câinele de pază al democrației”, fiindcă ea are rolul de a aduce în atenția opiniei publice abuzurile și erorile aleșilor. Prin urmare, libertatea presei este vitală pentru menținerea și întărirea democrației. De altfel, nu poate exista democrație fără libertatea presei.

„(1): Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2): Cenzura de orice fel este interzisă.

(3): Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

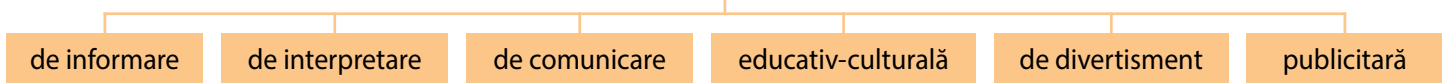
(4): Nicio publicație nu poate fi suprimată.”

Constituția României, Titlul II, Art. 30, alin. 1-4

Încă de la apariția primelor state, omenirea a fost preocupată de găsirea unor modalități prin care anumite informații să ajungă la dispoziția tuturor cetățenilor, fie că vorbim despre afișarea unor texte în locurile publice, fie de gravarea lor pe diferite tipuri de roci, ori pe tăblițe din argilă, metal etc. Caius Iulius Caesar, un om de stat roman, a avut ideea de a crea un buletin de știri zilnic, *Acta Diurna*, în anul 59 î.H. Cele mai importante știri erau gravate în piatră sau pe tăblițe metalice și afișate în diferite părți ale Romei. Acesta este considerat primul ziar din lume. Însă trebuie să avem în vedere faptul că pe atunci mult prea puțini oameni știau să scrie și să citească.

În secolul al XVIII-lea, în perioada iluministă, ziarele și revistele au devenit foarte populare. Numărul știutorilor de carte a crescut, iar tiparul a permis imprimarea rapidă a cărților. În secolul XX au apărut radioul (fig. 1), televiziunea și internetul. Toate acestea au făcut ca știrile din toate colțurile lumii să fie accesibile, în timp real, pe tot globul. De aceea s-a spus că, în secolul trecut, omenirea a intrat în era „satului global”, în care oricine știe orice, despre oricine.

FUNCȚIILE MASS-MEDIEI

Încă de la apariția sa, mass-media a avut trei funcții centrale: informarea, divertismentul și educarea. **Funcția informativă** este servită prin oferirea către publicul larg a celor mai importante știri. Divertismentul, numit și **funcția recreativă**, oferă o modalitate plăcută de petrecere a timpului liber.

Document

„Libertatea noastră depinde de libertatea presei, iar aceasta nu poate fi limitată fără a fi pierdută.”

Thomas Jefferson (1743-1826),
al treilea președinte al SUA

Termeni-cheie

- mass-media
- opinia publică

Fig. 1. Apariția radioului

Fig. 2. Funcțiile îndeplinite de mass-media

? Știi că...

...o știre falsă reprezintă dezinformarea deliberată sau furia răspândită prin mass-media, cu scopul de a se obține un câștig politic, financiar ș.a. ori de a crește numărul de cititori sau accesări?

...presa a jucat un rol crucial în prezentarea Scandalului Watergate (1972-1974), care, în final, a dus la demisia președintelui american Richard Nixon (august 1974)? Acest caz a evidențiat importanța unei prese libere, ca o condiție esențială a unei democrații sănătoase.

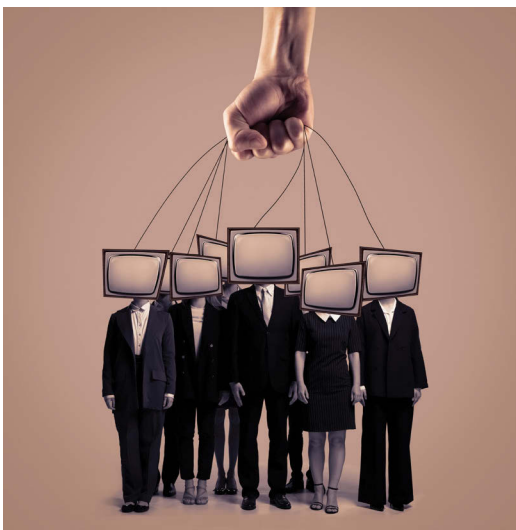

Fig. 3. Dezinformarea prin intermediul știrilor false

Pe lângă informare și divertisment, mass-media trebuie să **educe** publicul, de orice vârstă, pentru că educația se realizează pe tot parcursul vieții (educația permanentă) și este extrem de importantă pentru progresul umanității și pentru buna funcționare a democrației. Prin funcțiile sale, mass-media reușește să modeleze ceea ce a ajuns să se numească **opinia publică**, termen făcut celebru de Walter Lippman prin lucrarea *Opinia publică* (1922). Prin urmare, sănătatea mass-mediei este în strânsă legătură cu sănătatea societății.

Din păcate, mass-media actuală se concentrează mai ales pe primele două funcții, neglijând-o pe cea de-a treia. Acest fenomen este generat de modul în care se finanțează presa, în principal: prin reclame și abonamente. Cumpărarea de spațiu publicitar de către unele companii este în strânsă legătură cu audiența de care se bucură anumite organe de presă, iar cea mai îndemână modalitate de a obține audiență este promovarea senzaționalului, prin știri și spectacole. Dependența profitului de audiență a dus la marginalizarea funcției educative, ceea ce are efecte negative asupra tuturor societăților. Pe lângă toate acestea, presa se mai finanțează și direct, prin plățile făcute de diverse grupuri care vor să-și promoveze propriile interese (partide, corporații chiar și state, altele decât propriul stat). În acest ultim caz, presa nu mai servește interesele publicului, așa cum ar trebui, ci pe cele ale unui grup restrâns. Această situație încurajează fenomenul numit *fake news* (știri false – lb. engleză).

În ultimele decenii, presa scrisă (ziarele și revistele) a ajuns în pragul dispariției din cauza internetului. Cetățenii nu mai plătesc pentru știrile furnizate de ziare și reviste fiindcă au acces gratuit la diverse site-uri de știri. Din nefericire, publicul larg nu înțelege, de cele mai multe ori, că dacă un produs este gratis, atunci tu ești produsul. Respectiv site-uri se finanțează prin căutarea vizualizărilor cu orice preț, promovând senzaționalul și fenomenul *fake news*, și prin vânzarea datelor personale ale utilizatorilor către diverse companii. Site-urile de știri gratuite nu au nicio responsabilitate față de utilizatori, ci doar față de sursele de finanțare, ceea ce afectează calitatea știrilor. În această ecuație intervin și rețelele de socializare, care nu se comportă cu mult diferit de respectiv site-uri. Educația, responsabilitatea și informarea din surse sigure sunt căile prin care poate fi combătut acest fenomen. Trebuie să conștientizăm faptul că nu putem primi știri de calitate gratuit. Dacă vrem o mass-media de calitate, trebuie să ne asumăm niște costuri.

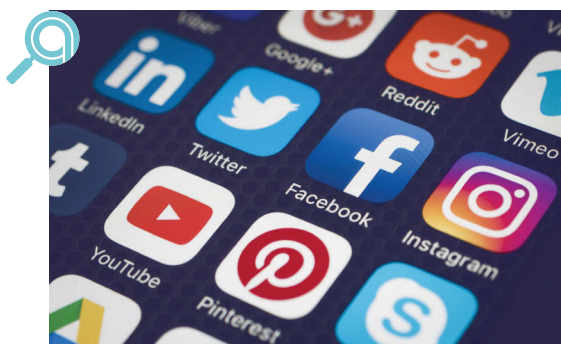

Fig. 4. Social media – noua revoluție în comunicare

Fig. 5. Redarea conceptului de conținut digital

Idei principale

Mass-media reprezintă totalitatea mijloacelor de comunicare în masă (ziare, reviste, radio, televiziune, site-uri etc.). Ea are un rol foarte important în menținerea și întărirea democrației prin supravegherea activității reprezentanților aleși. De aceea, mass-media a primit și numele de „a patra putere în stat”. În esență, mass-media are trei funcții: informativă, educativă și recreativă.

Exersează

I. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, la cerințe.

La 15 februarie 1898, nava de război americană *USS Maine* s-a scufundat în portul Havana, din Cuba, în urma unei explozii teribile. Sute de marinari americani și-au pierdut viața. SUA au anchetat cazul și au conchis că explozia a fost provocată din exterior și au acuzat Spania, puterea colonială care deținea Cuba, de acest atac, cu toate că nu avea suficiente dovezi pentru a susține afirmația. Situația a degenerat spre război, în mare măsură din cauza presei care a inflammat spiritele. Proprietarul ziarului *New York Journal*, William Randolph Hearst (fig. 6), a lansat o campanie de presă cu știri senzaționale despre atrocitățile comise de spanioli în Cuba. După scufundarea navei *USS Maine*, el a lansat sloganul „Remember The Maine, To Hell with Spain!” (Nu uitați de Maine, la naiba cu Spania – lb. engleză). Proprietarul ziarului *New York World*, Joseph Pulitzer, nu a rămas mai prejos și a condus o campanie similară. Toate acestea au creat o stare de agitație emoțională, pe fondul căreia opinia publică a cerut să i se declare război Spaniei, ceea ce s-a și întâmplat în aprilie 1898.

1. Se cunosc cu certitudine cauzele care au dus la scufundarea navei?
2. Pe cine au dat vina autoritățile americane pentru dezastrul din portul Havana?
3. Cine a fost William Randolph Hearst? Dar Joseph Pulitzer?
4. Ce rol a jucat presa în luarea deciziei de a declara război Spaniei?
5. A informat presa opinia publică în mod corect și nepărtinitor?
6. Crezi că articolele publicate de cele două ziare s-au adresat emoțiilor sau rațiunii cititorilor?

II. Pornind de la citatul de mai jos, dezbateți formele și implicațiile fenomenului „fake news”.

„Știrea constituie o specie a genului jurnalistic, așa cum un roman reprezintă o specie a genului literar. În definiția ei cea mai simplă, știrea reprezintă o relatare (o povestire) jurnalistică despre o persoană, un lucru, un fapt sau un eveniment adevărat și care este de interes pentru un număr semnificativ de mare de oameni. În primul rând, așa cum am văzut din această definiție, știrea trebuie să relateze un fapt sau un eveniment, ceea ce înseamnă că trebuie să relateze adevărul, ceva ce s-a întâmplat ori ce urmează să se întâmple.”

Din *Rezistența la dezinformare și racolare online* – Ghid pentru profesori realizat de Fundația Freedom House România

Dicționar

fake news – strategie prin care se încearcă obținerea unui anumit comportament din partea cetățenilor prin propagarea de știri false sau parțial false

opinia publică – totalitatea ideilor împărtășite la un anumit moment de către cetățenii dintr-o anumită regiune, țară, localitate etc.

Fig. 6. William Randolph Hearst (1863-1951), proprietarul *New York Journal*

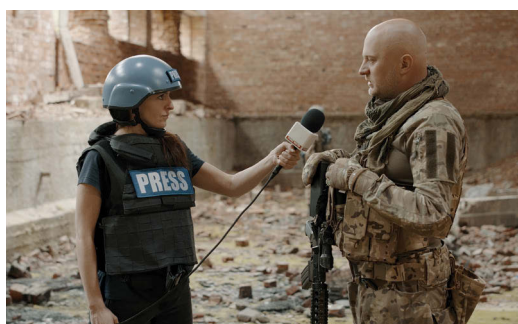

Fig. 7. Jurnalistul trebuie să publice informații a căror origine o cunoaște și să spună întotdeauna adevărul

III. Dezbatere. În 1971, la München, a fost semnată *Declarația privind drepturile și obligațiile jurnaliștilor*, care conține 10 obligații și 5 drepturi ale jurnaliștilor. Dezbateți felul în care sunt respectate de către presa din România cele 10 obligații ale jurnalistului, redate mai jos.

„1. Respectați adevărul, oricare ar fi consecințele pentru el însuși, și asta datorită dreptului publicului de a cunoaște adevărul.

2. Apărați libertatea de informare, comentarii și critici.

3. Publicați numai informații a căror origine este cunoscută sau însoțiți-le, dacă este necesar, cu rezervele necesare; nu ștergeți informațiile esențiale și nu modificați textele și documentele.

4. Nu utilizați metode neloiale pentru a obține informații, fotografii și documente.

5. Asumați-vă angajamentul de a respecta viața privată a oamenilor.

6. Corectați orice informații publicate despre care se constată că sunt inexacte.

7. Păstrați secretul profesional și nu dezvăluiți sursa informațiilor obținute în mod confidențial.

8. Abțineți-vă de la plagiat, calomnie, defăimare, acuzații nefondate, precum și de la a primi orice beneficiu din publicarea sau ștergerea informațiilor.

9. Nu confundați niciodată profesia de jurnalist cu cea de agent de publicitate sau propagandist; nu acceptați instrucțiuni, directe sau indirecte, de la agenții de publicitate.

10. Refuzați orice presiune și acceptați instrucțiunile editoriale numai de la cei responsabili de redacție.”

Din *Declarația privind drepturile și obligațiile jurnaliștilor* (München, 1971)

IV. Realizează în 10-15 minute un eseu de aproximativ o pagină despre importanța jurnalismului pentru apărarea democrației pornind de la citatul de mai jos.

„Nu spunem că dacă ni s-a întâmplat nouă ceva nu mai există jurnalism. Jurnalismul are o șansă. Are nevoie de puțină încredere din partea publicului. Noi nu am avut de ales, știam că vom pierde, dar până la urmă nu te bagi doar în luptele pe care știi că le vei câștiga. Te bagi și în luptele care știi că merită să fie câștigate de cineva la un moment dat, chiar dacă nu de tine. Noi nu am început lupta aceasta având un plan B în spate sau vreo agendă ascunsă. Am început-o pentru că avem o ancoră în noi care ne-a obligat să facem lucrul acesta. Jurnalismul se face cu fața la public sau nu se poate face deloc. Noi încercăm să fim un ziar echilibrat, fără a fi în niciun caz un ziar perfect.”

Cătălin Tolontan, jurnalist român – sursa citatului:

<https://www.euronews.ro/articole/catalin-tolontan-dupa-plecarea-de-la-libertatea-stiam-ca-vom-pierde-jurnalismul-s>

V. Proiect jurnalistic. Cereți conducerii școlii ca site-ul instituției să aibă atașat și un blog pe care să fie publicate articole ale elevilor. Publicați scurte articole despre știrile importante din viața școlii, realizările și campaniile inițiate de elevi. La finalul fiecărei luni realizați un sondaj online pentru a desemna articolul lunii.

RECAPITULARE

I. Realizează corespondența între informațiile din cele două coloane.

A

1. Lege
2. Justiție
3. Obligații
4. Drepturi
5. Delincvență juvenilă
6. Prezumție de nevinovăție
7. Mass-media

B

- a. nimeni nu este mai presus de ea
- b. televiziune
- c. dreptul de a alege
- d. plata taxelor
- e. infracțiuni comise de minori
- f. face dreptate
- g. nevinovat până la proba contrarie
- h. Consiliul Federal

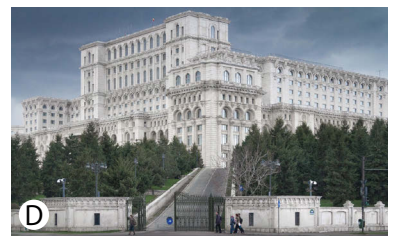
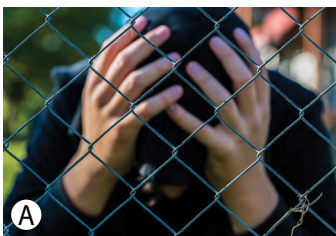
II. Găsește definiția corectă a fiecărui termen.

1. legiferare	a. lege prin care sunt definite și stabilite pedepsele pentru infracțiuni
2. referendum	b. procedură care are drept rezultat realizarea unei noi legi
3. ONG	c. consultare a cetățenilor care se exprimă prin DA sau NU
4. Cod penal	d. organizație nonprofit care funcționează independent de stat
	e. totalitatea mijloacelor de comunicare în masă

III. Rescrie enunțurile false de mai jos astfel încât acestea să exprime un adevăr.

1. Inițiativa legislativă aparține președintelui, Guvernului și Parlamentului.
2. Legile promulgate trebuie publicate în *Monitorul Neoficial*.
3. Minorii răspund penal doar de la vârsta de 18 ani.
4. Campania electorală se desfășoară după alegeri.
5. Funcția educativă nu este specifică mass-mediei.
6. Mass-media este considerată a treia putere în stat.

IV. Găsește semnificație fiecărei ilustrații, asociind litera din dreptul ei cu cifra etichetei corespunzătoare.

1. dreptul la familie

2. adoptarea legilor

3. înfăptuirea justiției

4. promulgarea legilor

5. delincvență juvenilă

6. exercitarea dreptului de vot

Model de răspuns:

5. lege – f. act normativ care emană de la organul legislativ al statului, prin care sunt reglementate anumite relații sociale

Model de răspuns:

7. Mass-media nu are datoria de a informa corect publicul larg. (Fals) – 7. Mass-media are datoria de a informa corect publicul larg. (Adevărat)

Model de răspuns:

A – 5

● EVALUARE

- I. Scrie, pe caiet, varianta care completează fiecare enunț.
- Cetățenii pot iniția legi dacă strâng:
 - 50 000 de semnături.
 - 78 000 de semnături.
 - 100 000 de semnături.
 - Dreptul la vot se poate exercita de la vârsta de:
 - 16 ani.
 - 18 ani.
 - 21 de ani.
 - Cetățenii pot candida la funcția de senator dacă au împlinit:
 - 23 de ani.
 - 33 de ani.
 - 35 de ani.
 - California este condusă după principiile:
 - democrației reprezentative.
 - democrației perpetue.
 - democrației directe.
 - Minorii răspund parțial din punct de vedere penal de la vârsta de:
 - 14 ani.
 - 16 ani.
 - 18 ani.
 - Cetățenii îi pot sancționa pe aleșii necorespunzători prin:
 - refuzul de a-i mai vota.
 - refuzul de a-i asculta.
 - refuzul de a-i aprecia.

- II. Realizează legătura corectă între tipul de instituție din prima coloană și caracteristicile ei din cea de-a doua coloană.

1. Justiția	a. educă
	b. judecă infracțiunile
	c. recrează
2. Mass-media	d. este imparțială
	e. informează
	f. este accesibilă tuturor

- III. Stabilește valoarea de adevăr (adevărat sau fals) a fiecărui enunț de mai jos.

- ONG-urile sunt create și depind de Guvern.
- Votul este direct, la vedere și liber exprimat.
- Poți candida la funcția de consilier local dacă ai împlinit 23 de ani.
- Alegerile europarlamentare au loc la fiecare 4 ani.
- Părinții răspund de conduita copiilor lor.
- Consiliul Legislativ are rol deliberativ.

- IV. Completează enunțurile de mai jos cu termenii potriviți din lista dată.

solidaritate, petiția, implicarea, voluntariat, protest, alternanța, decizia

Cetățenii pot folosi ..., implicarea în dezbaterile proiectelor de lege, precum și diferite forme de O caracteristică a democrației este ... la guvernare. Societatea civilă gravitează în jurul a două principii de mare importanță: ... și

- V. Definește termenii: *democrație directă, delincvență juvenilă, ONG, lobby.*

Grilă de autoevaluare

Subiectul I: 24 de puncte

Subiectul II: 24 de puncte

Subiectul III: 24 de puncte

Subiectul IV: 10 puncte

Subiectul V: 8 puncte

Din oficiu: 10 puncte

Subiectul I	6 × 4 p. = 24 p.
Subiectul II	6 × 4 p. = 24 p.
Subiectul III	6 × 4 p. = 24 p.
Subiectul IV	5 × 2 p. = 10 p.
Subiectul V	2 × 4 p. = 8 p.

Punctaj maxim: 100 de puncte

UNITATEA 3

PROIECTUL EDUCAȚIONAL DEDICAT PROBLEMELOR COMUNITĂȚII EDUCAȚIONALE/LOCALE

Conținuturi:

Lecția 1. Elaborarea și derularea proiectului educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale

- 1.1. Alegerea temei
- 1.2. Elaborarea fișei de proiect
- 1.3. Derularea proiectului propus
- 1.4. Evaluarea proiectului propus

Fișa de observare sistematică a comportamentului elevilor la orele de educație socială, utilizată de cadrul didactic pe parcursul unității de învățare *Proiectul educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale*

Criteria evaluate/indicatori	Nivel scăzut	Nivel mediu	Nivel ridicat
1. Respectarea regulilor grupului			
2. Exprimarea socială și emoțională adecvate			
3. Capacitatea de autoorganizare			
4. Implicarea și îndeplinirea corectă a sarcinilor			
5. Atitudinea adecvată față de colegi			
6. Interesul față de disciplina educație socială			
7. Progresul realizat			

1. Elaborarea și derularea proiectului educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale

1.1. Alegerea temei

Document

„Se întâmplă lucruri rele nu pentru că există oameni răi, ci pentru că oamenii buni și capabili să facă lucruri bune nu fac nimic.”

Albert Einstein (1879-1955), unul dintre cei mai importanți fizicieni din toate timpurile

Proiectul educațional este o modalitate prin care tu și colegii tăi vă puteți implica în rezolvarea problemelor comunității din școala sau din localitatea voastră. Problemele nu se vor rezolva singure. Cineva trebuie să intervină pentru a face tot ceea ce trebuie făcut. Acel cineva poți fi chiar tu alături de colegii tăi, sub îndrumarea profesorului de educație socială.

Proiectul educațional este o inițiativă limitată în timp, prin care resursele disponibile sunt organizate și gestionate în vederea atingerii unui scop. Înainte de conceperea unui astfel de proiect este bine: să efectuați sondaje, să organizați întâlniri și discuții cu membrii comunității; să consultați experți sau proiecte anterioare, documente. Orice călătorie începe cu un pas, iar călătoria pe care trebuie să o faci pentru a rezolva o problemă cu care se confruntă școala ori comunitatea ta trebuie să înceapă cu un plan și să parcurgă pașii de mai jos.

Alegerea temei proiectului este o sarcină importantă care trebuie să implice tot colectivul clasei. Iată câteva propuneri de teme dintre care puteți alege pentru proiectul vostru:

Dacă propunerile făcute nu vin în întâmpinarea așteptărilor voastre, ar trebui ca fiecare dintre voi să propună o temă, iar toate propunerile să fie scrise pe tablă. Realizați un brainstorming (tehnică prin care este stimulată creativitatea individuală prin organizarea unor discuții libere pe o temă dată, în care fiecare spune ce îi trece prin minte).

1. Identificați problemele existente care urmează să fie aprofundate și care pot genera idei de proiecte (situațiile dificile care trebuie să fie înlăturate, nevoile și interesele diferitelor grupuri care trebuie să fie rezolvate la nivelul clasei/școlii/comunității).

2. Scrieți toate ideile care vă vin în minte legate de schimbările pe care vi le doriți în clasă, în școală, în comunitate. Un cetățean activ se poate implica în comunitatea din care face parte dacă sesizează problemele care îi afectează pe membrii comunității sau împiedică dezvoltarea acestora:

- vreau străzi luminate în orașul meu;
- vreau un club de dezbateri în școală;
- mi-aș dori un adăpost pentru animalele de pe stradă;
- vreau să fiu voluntar;
- vreau mai multe piste pentru biciclete în localitate;
- vreau să reducem numărul victimelor bullyingului în școală/în clasa mea;
- vreau să fac mai mult pentru vârstnicii din comunitatea mea;
- vreau ca toate persoanele, indiferent de etnie, religie și naționalitate, să fie integrate în comunitate.

După acest exercițiu, alegeți nevoia/problema pe care considerați că puteți să o rezolvați printr-un proiect.

Dezbateți fiecare propunere în parte și votați. Se vor califica în turul final acele două teme care au întrunit cele mai multe voturi. Dezbateți, pe larg, cele două teme rămase, după care votați. În acest mod, fiecare dintre voi va fi implicat în decizia importantă privind alegerea temei pentru proiectul educațional.

Fig. 1. Dezbaterea ideilor legate de tema proiectului educațional

Fig. 2. Centralizarea propunerilor

Fig. 3. Alegerea temei proiectului educațional prin vot

1.2. Elaborarea fișei de proiect

Document

„Călătoria de o mie de kilometri începe
cu un singur pas.”

Adaptare după un proverb chinez
atribuit lui Lao Tzu (sec. VI-V î.H.)

După alegerea temei proiectului, trebuie să treceți la următoarea etapă: **planificarea pașilor prin elaborarea fișei de proiect.**

Fișa de proiect este acel document în care sunt detaliate etapele și aspectele necesare realizării unei activități de succes care să îmbine utilul cu plăcutul. Aceasta va conține toate informațiile relevante despre proiect. Mai jos se află un model de fișă de proiect pe care îl puteți adapta la nevoile voastre.

Fișă de proiect (Model)		
Etape	Activități	Întrebări esențiale
I. Alegerea titlului, mottoului și a logoului	<ul style="list-style-type: none"> Alegerea unui titlu bun poate fi de o mare importanță deoarece acesta are capacitatea de a atrage atenția și interesul celorlalți. Mottoul poate inspira și mobiliza în același timp. Logoul creează un sentiment de apartenență la un grup, la un interes superior individului. 	Ce?
II. Inițiatorii proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Elevii clasei voastre sub coordonarea profesorului de educație socială. 	Cine?
III. Scopul proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Se stabilesc motivele pentru care se inițiază proiectul, fixându-se așteptări rezonabile și ușor de măsurat. 	De ce?
IV. Grupul-țintă	<ul style="list-style-type: none"> Se enumeră acele grupuri care vor beneficia direct sau indirect de pe urma desfășurării proiectului. Principalii beneficiari sunteți voi, dar pot exista și alții: ceilalți elevi din școală, corpul didactic, părinții elevilor implicați, comunitatea locală etc. 	Pentru cine?
V. Perioada desfășurării proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Se indică perioada de timp alocată derulării proiectului. 	Când?
VI. Activitățile proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Se aleg responsabilii și se delegă sarcinile, astfel încât toți elevii să fie implicați în proiect. 	Cum?
VII. Resursele puse la dispoziția proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Se enumeră resursele necesare bunei desfășurări a proiectului: umane (elevi, profesori, parteneri etc.), respectiv materiale (sala de clasă, videoproiector, flipchart, markere, resurse financiare etc.). 	Cu ce?
VIII. Partenerii proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Se identifică potențialii parteneri care pot facilita derularea proiectului prin implicare directă sau indirectă: organizații nonguvernamentale, autorități publice locale sau județene, instituții de presă, simpli membri ai comunității etc. 	Cu cine?
IX. Promovarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Se precizează modalitățile prin care se va crește vizibilitatea proiectului, pentru creșterea eficienței acestuia. 	Ce facem?
X. Evaluarea activităților și a rezultatelor proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Stabilirea acelor indicatori care vor permite inițiatorilor să înțeleagă dacă activitățile desfășurate au dus sau nu la atingerea obiectivului propus. 	Ce am făcut?

1.3. Derularea proiectului propus

Ajunși în acest punct, puteți porni în fascinanta călătorie a desfășurării activităților pe care le-ați ales, ca mijloc de atingere a scopurilor asumate. În cele ce urmează, vă propunem câteva idei care să vă ajute să faceți ceea ce vreți și trebuie făcut.

Document

„Succesul nu este final. Eșecul nu este fatal.
Ceea ce contează este curajul de a continua.”

Winston Churchill (1874-1965),
politician și scriitor britanic

I. Implicarea partenerilor vizati

Partenerii identificați trebuie convinși să participe la proiect și li se comunică sarcinile ce le revin.

II. Mediatizarea proiectului

Un proiect de succes are nevoie de o mediatizare pe măsură. Pentru că puneți o cărămidă la splendidul edificiu numit educație, aveți nevoie de o publicitate adecvată. Responsabilul cu partea mediatică, precum și ajutoarele sale trebuie să prezinte proiectul pe pagina de Facebook și pe site-ul școlii. În plus, pot fi publicate scurte informații în presa locală și se pot realiza și afișe care pot fi plasate în puncte strategice.

III. Etapizarea

Realizarea, conform datelor din Fișa de proiect, a activităților propuse și asumate. Cei implicați în proiect ar trebui împărțiți în grupe, iar fiecare grupă să deruleze o singură activitate, într-o anumită perioadă de timp.

IV. Încadrarea în termenele propuse

Un proiect de succes implică o etapizare realistă. Trebuie să apreciați în mod realist timpul de care veți avea nevoie pentru realizarea activităților propuse. Nerespectarea termenelor ar putea pune într-o lumină negativă utilitatea proiectului, dar și capacitatea celor implicați de a-l duce la bun sfârșit.

V. Evaluarea constantă a rezultatelor

Evaluarea activităților realizate, după finalizarea fiecărei etape, are un rol benefic fiindcă indică eficiența implicării, locul unde vă aflați în raport cu locul în care vreți să fiți, la finalul proiectului. Acest lucru vă permite să corectați din mers eventualele disfuncționalități.

VI. Evaluarea finală a proiectului

Evaluarea finală a proiectului propus este necesară pentru a cunoaște impactul acestuia. Astfel, se pot face chestionare, în format letric sau electronic, pentru a cunoaște gradul de satisfacție a celor implicați în proiect.

VII. Interpretarea datelor culese

La final, tot colectivul clasei va dezbate rezultatele proiectului. Ar fi utilă o analiză de tip SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats – în lb. engleză), fig. 1. Acest tip de analiză obiectivă, specifică mediului de afaceri, ar putea dezvolta abilitățile critice și autocritice constructive.

VIII. Diseminarea rezultatelor

Rezultatele obținute trebuie în mod obligatoriu împărtășite celor interesați, dar și publicului larg din comunitatea locală, ca exemplu de bune practici.

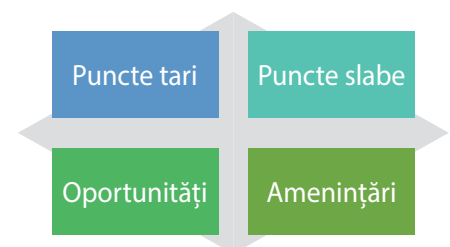

Fig. 1. Analiză SWOT

1.4. Evaluarea proiectului propus

Document

„E nevoie de ceva timp pentru a duce la bun sfârșit o sarcină dificilă; pentru cele imposibile, e nevoie de ceva mai mult timp.”

Fridtjof Nansen (1861-1930),
explorator norvegian

Dacă ați ajuns la partea în care trebuie să evaluați proiectul propus, înseamnă că ați realizat 90% din ceea ce trebuia făcut. Sunt multe modalități prin care poate fi evaluată eficiența și utilitatea unui proiect. Pentru a evalua proiectul, putem utiliza una sau mai multe dintre următoarele metode: focus-grup, portofoliu, jurnal, raport al proiectului, chestionare de evaluare etc. Cea mai la îndemână modalitate de evaluare este **chestionarul**, la care pot participa toți cei implicați în proiect. Ar fi util și un chestionar care să fie propus celor interesați din comunitatea locală. E important să aveți și o părere obiectivă, din exterior, ca să nu cădeți în capcana supraestimării rezultatelor obținute. Realismul este important pentru a înțelege ceea ce ați făcut, dar și pentru a pune bazele a ceea ce veți face.

În cele ce urmează, vă propunem două modele de chestionare pentru cei implicați și pentru cei din exterior. După adunarea datelor din cele două surse, e indicată o analiză de tip SWOT, așa cum am precizat în etapa anterioară, ale cărei detalii să fie prezentate tuturor celor interesați.

I. Cum apreciezi implicarea ta în proiect?	Foarte bună	Bună	Satisfăcătoare	Nesatisfăcătoare
II. Cum apreciezi capacitatea grupului-țintă de a lucra în echipă?	Foarte bună	Bună	Satisfăcătoare	Nesatisfăcătoare
III. Cum apreciezi modalitatea de derulare a activităților propuse?	Foarte bună	Bună	Satisfăcătoare	Nesatisfăcătoare
IV. Care a fost receptarea proiectului în comunitatea școlară?	Foarte bună	Bună	Satisfăcătoare	Nesatisfăcătoare
V. Aș schimba			...	
VI. Aș păstra			...	
VII. M-aș implica			...	
VIII. Aș propune			...	

Fig. 1. Chestionar pentru grupul-țintă (Model)

Întrebări	Variante de răspuns	
	DA	NU
I. Este tema proiectului propus utilă pentru comunitatea locală?		
II. Proiectul a fost popularizat în suficientă măsură?		
III. A fost eficientă activitatea echipei de coordonare?		
IV. Activitățile propuse au sprijinit atingerea scopurilor propuse?		
V. Grupul-țintă s-a implicat suficient în activitățile derulate?		
VI. Proiectul a realizat toate obiectivele propuse?		
VII. Sunt necesare și alte proiecte asemănătoare?		

Fig. 2. Chestionar pentru membrii comunității locale (Model)

RECAPITULARE FINALĂ

I. Realizează legătura corectă între ani și evenimentele corespunzătoare.

1. 1215	a. modificarea Constituției României
2. 1776	b. Revoluția din Decembrie
3. 1787	c. Declarația Universală a Drepturilor Omului
4. 1789	d. Constituția SUA
5. 1948	e. Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului
6. 1989	f. Declarația de Independență a SUA
7. 2003	g. Habeas Corpus Act
	h. Magna Charta Libertatum

II. Găsește definiția corectă a fiecărui termen.

1. Constituție	a. lege fundamentală prin care se stabilesc drepturile, obligațiile și instituțiile unei țări, precum și modalitatea de funcționare a acestora.
2. drepturile omului	b. totalitatea drepturilor de care se bucură oamenii.
3. mass-media	c. tip de alegeri în care votanții se exprimă prin DA sau NU.
4. societate civilă	d. totalitatea formelor de asociere ale cetățenilor independente de stat.
	e. totalitatea mijloacelor de comunicare în masă.

III. Rescrie enunțurile false de mai jos astfel încât acestea să exprime un adevăr.

- Imperator Caesar Augustus a creat un ziar care se numea *Acta Diurna*.
- Constituția României a fost votată de Adunarea Constituantă la 8 decembrie 1991.
- Unii cetățeni ai României au dreptul la apărare în fața instanțelor de judecată.
- Președintele României nu are dreptul de a acționa ca mediator în nicio situație.
- Bugetul României este realizat de Parlament și votat de Guvern.
- Președintele Consiliului Județean este ales de către Consiliul Județean.

IV. Completează, pe caiet, enunțurile de mai jos cu termenul-cheie potrivit din următoarea enumerare: *cod de legi, statul de drept, constituționale, organice, referendum, pluralism, ONG-uri, Guvern*.

- Unul dintre principiile democrației este ... politic.
- Principiul pluralismului include orice formă de asociere printre care și
- Modificarea Constituției României s-a realizat prin organizarea unui ... , în anul 2003.
- Codul lui Hammurabi este cel mai vechi ... păstrat până în zilele noastre.
- Principiul potrivit căruia nimeni nu este mai presus de lege este
- Legile prin care se revizuieste Constituția se numesc legi

Fig. 1. Ziua de 10 decembrie este celebrată ca Ziua Internațională a Drepturilor Omului

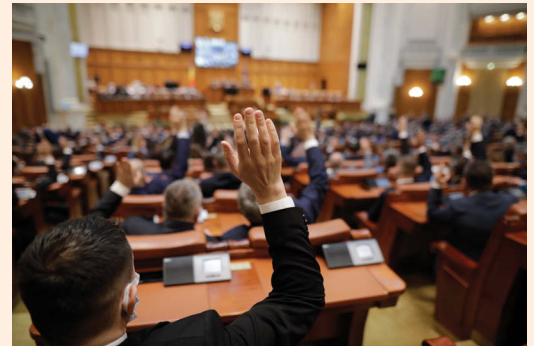

Fig. 2. Adoptarea unei legi în Parlamentul României

Grilă de autoevaluare

Subiectul I: 24 de puncte

Subiectul II: 24 de puncte

Subiectul III: 24 de puncte

Subiectul IV: 10 puncte

Subiectul V: 8 puncte

Din oficiu: 10 puncte

Subiectul I	6 × 4 p. = 24 p.
Subiectul II	6 × 4 p. = 24 p.
Subiectul III	6 × 4 p. = 24 p.
Subiectul IV	5 × 2 p. = 10 p.
Subiectul V	8 × 1 p. = 8 p.

Punctaj maxim: 100 de puncte

Sala de ședințe a Parlamentului European, Strasbourg

● EVALUARE FINALĂ

I. Scrie, pe caiet, varianta care completează fiecare enunț.

- Președintele României trebuie să aibă cetățenie:
 - română.
 - străină.
 - română și străină.
- Legea fundamentală a unei țări este:
 - Codul civil.
 - Codul penal.
 - Constituția.
- Prima Constituție din istoria României datează din anul:
 - 1866.
 - 1923.
 - 1938.
- Dreptul la apărare se realizează și prin asigurarea unui avocat:
 - din alt județ.
 - din oficiu.
 - din altă țară.
- „Greenpeace” este o organizație nonguvernamentală:
 - internațională.
 - națională.
 - regională.
- Președintele României poate fi demis doar pentru:
 - încălcarea Constituției.
 - înalță trădare.
 - încălcarea Constituției și înalță trădare.

II. Realizează legătura corectă între tipul de Constituție din prima coloană și anul adoptării din cea de-a doua coloană.

1. Constituții democratice	a. 1866
	b. 1938
	c. 1923
2. Constituții autoritare/totalitare	d. 1991
	e. 1948
	f. 1965

III. Stabilește valoarea de adevăr (adevărat sau fals) a fiecărui enunț de mai jos.

- Respectarea statului de drept a fost o condiție a aderării la Uniunea Europeană.
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului este o instituție a UE.
- România are un Parlament monocameral.
- Parlamentul European este ales o dată la 5 ani.
- Președintele României este șeful forțelor armate.
- Consiliul Superior al Magistraturii este subordonat Guvernului.

IV. Completează enunțurile de mai jos cu termenii potriviți din lista dată.

*îndatoririle, candida, protesta, legile,
asociere, justiția, democrația*

... sunt cele care protejează drepturile fiecărei persoane, stabilind totodată și ... acesteia. Printre drepturile politice se află și dreptul de a ... la o funcție în stat. Dreptul la ... este garantat prin Constituție. ... în România este independentă.

V. Enumeră câte două caracteristici pentru fiecare tip de regim politic din tabelul de mai jos:

Democrație directă	Democrație reprezentativă	Dictatură autoritară	Dictatură totalitară
...

DICȚIONAR

advocacy – proces organizat de influențare a deciziilor; politici publice în diverse domenii care afectează direct viața oamenilor

bullying – comportament prin care cineva, în mod intenționat și repetat, rănește sau umilește o altă persoană

campanie electorală – acțiune desfășurată de competitorii politici (partide și candidați), de promovare a ideilor și intențiilor referitoare la guvernarea/administrarea unui stat

cenzură – interzicerea publicării unor informații, idei, opinii; filtrarea informațiilor din spațiul public, astfel încât acestea să nu afecteze imaginea, interesele sau planul de acțiune al unui regim politic sau conducător

chestionar – listă de întrebări formulate cu scopul de a obține, pe baza răspunsurilor primite, lămuriri asupra unei persoane sau a unei probleme

comunism – ideologie și regim politic totalitar care au ca principii unipartidismul, trecerea mijloacelor de producție din proprietatea privată în proprietatea statului și promovarea egalitarismului

delincvență juvenilă – totalitatea faptelor săvârșite de minori, cu încălcarea legii

democrație directă – regim politic în care populația își exercită puterea în mod direct

democrație reprezentativă – regim politic în care cetățenii își delegă puterea unor reprezentanți pe care îi aleg prin vot

dictator – conducător care are putere nelimitată

formă de guvernământ – formă de organizare a puterii într-un stat, determinată de modul în care este ocupată funcția de șef al statului și de durata deținerii acesteia

imunitate parlamentară – protejarea unor parlamentari sau miniștri, astfel încât aceștia să nu poată fi urmăriți penal sau să fie arestați, în timpul mandatului

inițiative cetățenești – propuneri, acțiuni ale cetățenilor pentru soluționarea unor aspecte din societate

lobby – grup de presiune; persoane care influențează în Parlament, în Guvern etc. adoptarea unor hotărâri

mass-media – ansamblul mijloacelor de informare în masă: radio, televiziune, presă, internet etc.

moțiune de cenzură – retragerea încrederii acordate de Parlament Guvernului

nazism – ideologie și regim politic totalitar apărute în Germania, în perioada interbelică, caracterizată prin rasism, antisemitism (ură împotriva evreilor), anticomunism, naționalism

opoziție – grup politic parlamentar potrivnic partidului care se află la guvernare

partid politic – grup de oameni care acționează pentru a servi interesele unor clase sau grupuri umane, prin câștigarea și menținerea puterii într-un stat

patronat – organizație a patronilor, constituită pe activități economice

petiție – cerere scrisă adresată de către o persoană/un grup de persoane unei autorități, instituții, organizații în care se formulează o cerere, o revendicare

pluripartidism – sistem politic caracterizat prin existența mai multor partide politice

propagandă – acțiune intenționată de comunicare a unor idei, valori etc. cu scopul de a influența deciziile, emoțiile, comportamentele, opiniile unui individ sau grup, în beneficiul direct sau indirect al cuiva; propaganda poate fi politică, comercială, religioasă etc.

protest – manifestare împotriva unei acțiuni considerate ca fiind ilegală

rasism – atitudine de respingere sau ură față de cineva de altă rasă

referendum – consultare directă a întregului popor, pentru a se pronunța, prin vot, asupra unor probleme importante din stat, de interes general; plebiscit

scrutin – totalitatea operațiunilor care presupun exercitarea dreptului de vot (organizarea secțiilor de votare, crearea condițiilor pentru ca votul să fie secret, iar rezultatele să fie corect stabilite etc.)

sindicat – organizație care apără drepturile și interesele salariaților

sistem electoral – modul prin care se selectează reprezentanții

societate civilă – sistem de structuri care permit cetățenilor roluri și relații sociale noi, prin diferite modalități de participare la viața publică

sondaj de opinie – metodă folosită pentru cunoașterea opiniei membrilor societății privind probleme economice, politice, culturale, electorale etc.

unipartidism – sistem politic în care există un singur partid politic

voluntariat – activitate desfășurată în folosul unor persoane/societăți fără a urmări un câștig material

vot cenșitar – sistem caracterizat prin acordarea drepturilor electorale doar cetățenilor cu o anumită avere

vot universal – posibilitatea fiecărui cetățean, adult și cu discernământ, să-și aleagă reprezentanții

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI (Extras)

Articolul 1

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.

Articolul 2

Fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în prezenta Declarație fără niciun fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări. În afară de aceasta, nu se va face nicio deosebire după statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care ține o persoană, fie că această țară sau teritoriu este independent/ă, sub tutelă, neautonom sau supus vreunei alte limitări a suveranității.

Articolul 3

Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei sale.

Articolul 4

Nimeni nu va fi ținut în sclavie, nici în servitute; sclavajul și comerțul cu sclavi sunt interzise sub toate formele lor.

Articolul 5

Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.

Articolul 6

Fiecare om are dreptul să i se recunoască pretutindeni personalitatea juridică.

Articolul 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nicio deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.

Articolul 8

Orice persoană are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanțelor juridice naționale competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale care sunt recunoscute prin constituție sau lege.

Articolul 9

Nimeni nu trebuie să fie arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar.

Articolul 10

Orice persoană are dreptul în deplină egalitate de a fi audiată în mod echitabil și public de către un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzări în materie penală îndreptată împotriva sa.

Articolul 11

1. Orice persoană acuzată de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul să fie presupusă nevinovată până când vinovăția sa va fi stabilită în mod legal în cursul unui proces public în care i-au fost asigurate toate garanțiile necesare apărării sale. (...)

Articolul 12

Nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viața sa personală, în familia sa, în domiciliul său sau în corespondența sa, nici la atingeri aduse onoarei și reputației sale. Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.

Articolul 13

1. Orice persoană are dreptul de a circula în mod liber și de a-și alege reședința în interiorul granițelor unui stat.
2. Orice persoană are dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv a sa, și de a reveni în țara sa.

Articolul 14

1. În caz de persecuție, orice persoană are dreptul de a căuta azil și de a beneficia de azil în alte țări. (...)

Articolul 15

1. Orice persoană are dreptul la o cetățenie.
2. Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetățenia sa sau de dreptul de a-și schimba cetățenia.

Articolul 16

1. Cu începere de la împlinirea vârstei legale, bărbatul și femeia, fără nicio restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei și la desfacerea ei. (...)

Articolul 17

1. Orice persoană are dreptul la proprietate, atât singură, cât și în asociere cu alții.

2. Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa.

Articolul 18

Orice om are dreptul la libertatea gândirii, de conștiință și religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, singur sau împreună cu alții, atât în mod public, cât și privat, prin învățatură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor.

Articolul 19

Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.

Articolul 20

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire și de asociere pașnică.

2. Nimeni nu poate fi silit să facă parte dintr-o asociație.

Articolul 21

1. Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanți liber aleși. (...)

Articolul 22

Orice persoană, în calitate sa de membru al societății, are dreptul la securitate socială; ea este îndreptățită ca prin efortul național și colaborarea internațională, ținându-se seama de organizarea și resursele fiecărei țări, să obțină realizarea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile pentru demnitatea sa și libera dezvoltare a personalității sale.

Articolul 23

1. Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii sale, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la ocrotirea împotriva șomajului. (...)

Articolul 24

Orice persoană are dreptul la odihnă și recreație, inclusiv la o limitare rezonabilă a zilei de muncă și la concedii periodice plătite.

Articolul 25

1. Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare; el are dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința sa.

2. Mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire deosebite. Toți copiii, fie că sunt născuți în cadrul căsătoriei sau în afara acesteia, se bucură de aceeași protecție socială.

Articolul 26

1. Orice persoană are dreptul la învățatură. Învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce privește învățământul elementar și general. Învățământul elementar trebuie să fie obligatoriu. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie la îndemâna tuturor, iar învățământul superior trebuie să fie, de asemenea, egal, accesibil tuturor, pe bază de merit. (...)

Articolul 27

1. Orice persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, de a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui. (...)

Articolul 28

Orice persoană are dreptul la o orânduire socială și internațională în care drepturile și libertățile expuse în prezenta Declarație pot fi pe deplin îndeplinite.

Articolul 29

1. Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate, deoarece numai în cadrul acesteia este posibilă dezvoltarea liberă și deplină a personalității sale. (...)

Articolul 30

Nicio dispoziție a prezentei Declarații nu poate fi interpretată ca implicând pentru vreun stat, grupare sau persoană dreptul de a se deda la vreo activitate sau de a săvârși vreun act îndreptat spre desființarea unor drepturi sau libertăți enunțate în prezenta Declarație.

● CONSTITUȚIA ROMÂNIEI (Extras)

TITLUL I. PRINCIPII GENERALE

Articolul 1. Statul român

(1) România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.

(2) Forma de guvernământ a statului român este republica.

(3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din Decembrie 1989, și sunt garantate.

(4) Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.

(5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.

Articolul 2. Suveranitatea

(1) Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.

(2) Niciun grup și nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu. (...)

Articolul 8. Pluralismul și partidele politice

(1) Pluralismul în societatea românească este o condiție și o garanție a democrației constituționale.

TITLUL II. DREPTURILE, LIBERTĂȚILE ȘI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE

CAPITOLUL I. Dispoziții comune

Articolul 16. Egalitatea în drepturi

(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. (...)

Articolul 20. Tratatul internațional privind drepturile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

Articolul 21. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

CAPITOLUL II. Drepturile și libertățile fundamentale

Articolul 22. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

(1) Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate.

(3) Pedepsa cu moartea este interzisă.

Articolul 23. Libertatea individuală

(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(4) Arestarea preventivă se dispune de judecător și numai în cursul procesului penal. (...)

Articolul 24. Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Articolul 32. Dreptul la învățătură

(1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare.

Articolul 36. Dreptul de vot

(1) Cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv.

Articolul 37. Dreptul de a fi ales

(1) Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3) (...)

Articolul 38. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European

(1) În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii români au dreptul de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European.

Articolul 54. Fidelitatea față de țară

(1) Fidelitatea față de țară este sacră.

Articolul 55. Apărarea țării

(1) Cetățenii au dreptul și obligația să apere România.

Articolul 56. Contribuții financiare

(1) Cetățenii au obligația să contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice.

TITLUL III. AUTORITĂȚILE PUBLICE

CAPITOLUL I. Parlamentul

Articolul 61. Rolul și structura

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.

(2) Parlamentul este alcătuit din Camera Deputaților și Senat.

Articolul 62. Alegerea Camerelor

(1) Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale (...)

Articolul 71. Incompatibilități

(1) Nimeni nu poate fi, în același timp, deputat și senator.

CAPITOLUL II. Președintele României

Articolul 80. Rolul președintelui

(1) Președintele României reprezintă statul român și este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării.

(2) Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate. (...)

Articolul 84. Incompatibilități și imunități

(1) În timpul mandatului, președintele României nu poate fi membru al unui partid și nu poate îndeplini nicio altă funcție publică sau privată.

Articolul 85. Numirea Guvernului

(1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament. (...)

CAPITOLUL III. Guvernul

Articolul 102. Rolul și structura

(1) Guvernul, potrivit programului său de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice.

(3) Guvernul este alcătuit din prim-ministru, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică.

Articolul 107. Prim-ministrul

(1) Prim-ministrul conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin. De asemenea, prezintă Camerei Deputaților sau Senatului rapoarte și declarații cu privire la politica Guvernului, care se dezbate cu prioritate.

(2) Președintele României nu îl poate revoca pe prim-ministru.

Articolul 108. Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărâri și ordonanțe.

Articolul 109. Răspunderea membrilor Guvernului

(1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.

CAPITOLUL VI. Autoritatea judecătorească

SECȚIUNEA 1. Instanțele judecătorești

Articolul 124. Înfăptuirea justiției

(1) Justiția se înfăptuiește în numele legii.

(2) Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți.

(3) Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.

Articolul 125. Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii.

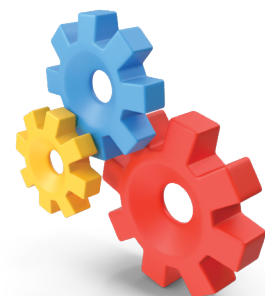
(3) Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior. (...)

Articolul 126. Instanțele judecătorești

(1) Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.

Articolul 127. Caracterul public al dezbaterilor

(1) Ședințele de judecată sunt publice, afară de cazurile prevăzute de lege.

AUTOEVALUARE

Evaluare – pag. 27

I. 1 – b, 2 – d, 3 – a, 4 – d, 5 – b, 6 – c; **II.** Democrație – c, e, f; Dictatură – a, b, d;
III. 1 – Adevărat, 2 – Fals, 3 – Adevărat, 4 – Fals, 5 – Adevărat, 6 – Fals.

Evaluare – pag. 50

I. 1 – a, 2 – b, 3 – a, 4 – a, 5 – b; **II.** Președinte – b, d, f; Parlament – a, c, e;
III. 1 – Fals, 2 – Adevărat, 3 – Adevărat, 4 – Adevărat, 5 – Fals, 6 – Fals;
IV. democratic, pluralism, asocia, sindicatele, organizațiile nonguvernamentale, patronatele;
V. *Exemplu:* În România, puterea legislativă aparține Parlamentului.
Exemplu: Un partid politic se diferențiază de celelalte partide și prin anumite simboluri.
Exemplu: Funcția de președinte este accesibilă doar pentru persoanele care au împlinit 35 de ani.
Exemplu: Pluralismul politic este caracteristic unei societăți democratice.

Evaluare – pag. 82

I. 1 – c, 2 – b, 3 – b, 4 – c, 5 – a, 6 – a; **II.** Justiția – b, d, f; Mass-media – a, c, e;
III. 1 – Fals, 2 – Fals, 3 – Adevărat, 4 – Fals, 5 – Adevărat, 6 – Fals;
IV. petiția, protest, alternanța, solidaritate, voluntariat;
V. *Exemplu:* Democrația directă este un tip de regim politic în care cetățenii exercită în mod nemijlocit puterea politică.
Exemplu: Delincvența juvenilă reprezintă totalitatea infracțiunilor comise de minori.
Exemplu: ONG-urile sunt forme de asociere independente de Guvern.
Exemplu: Lobby-ul este o formă de influențare a decidenților politici specifică democrației americane.

Evaluare finală – pag. 90

I. 1 – a, 2 – c, 3 – a, 4 – b, 5 – a, 6 – c; **II.** Constituții democratice – a, c, d; Constituții autoritare/totalitare – b, e, f;
III. 1 – Adevărat, 2 – Fals, 3 – Fals, 4 – Adevărat, 5 – Adevărat, 6 – Fals;
IV. legile, îndatoririle, candida, asociere, justiția;
V. Democrația directă – cetățenii abrogă legi, cetățenii conduc statul în mod direct;
 Democrația reprezentativă – puterea politică este încredințată unor reprezentanți aleși,
 puterea legislativă aparține doar Parlamentului;
 Dictatura autoritară – control strict asupra societății, eliminarea oponentilor;
 Dictatura totalitară – control total asupra societății, eliminarea opoziției reale sau imaginare.

